

СТИВЪН КИНГ
СПОСОБЕН УЧЕНИК
ЛЯТОТО НА ПОКВАРАТА

Част 2 от „Особени сезони“

Превод от английски: Симеон Николов, 1993

chitanka.info

*Това е приказката, а не човекът, който я
разказва.*

„Мръсната среда прави мръсна бедност“.
AC/DC

„Чух го по клюкарската мрежа.“
Норман Уитфийлд

*„Всичко си отива, всичко минава, водата
тече, сърцето забравя.“*
Флобер

На Илейн Костър и Хърбърт Шнол

1

Той приличаше на обикновено американско момче, което върти педалите на своя шейсет и пет сантиметров „Шуин“ с кормилните дръжки нагоре по една улица в предградията, и беше точно това: Тод Боудън, тринайсетгодишен, метър и седемдесет и пет, цели шейсет и три килограма, с коса като зряла царица, сини очи, равни бели зъби и лек загар на кожата, белязана със знака на пубертетните пъпки.

От лицето му не слизаше лятната ваканционна усмивка, докато караше през слънчеви и сенчести места недалеч от къщи. Имаше вид на момче, което разнася вестници, и наистина правеше точно това — разнасяше вестника на Санто Донато „Клериън“. Изглеждаше като момче, което продава на процент поздравителни картички, и наистина продаваше. Картичките бяха от онези, които идват с вашето име, напечатано от вътрешната страна: ДЖАК и МЕРИ БЪРК или ДОН и САЛИ, или пък МЪРЧИСЪНОВИ. Приличаше на момче, което си подсвирква по време на работа, и често си подсвиркуваше. Баща му беше строителен инженер и печелеше четирийсет хиляди долара годишно. Майка му имаше специализация по френски език и срещна бащата на Тод в момент, когато ужасно му трябваше учител. В свободното си време тя пишеше статии. Пазеше всички училищни свидетелства на Тод в папка. Най-любимото от тях беше свидетелството за четвърти клас, на което мисис Ъпшоу беше надраскала: „Тод е изключително способен ученик“. Така беше. От А и Б вървеше все нагоре. Ако го беше направил другояче — направо от А, например — приятелите му можеха да си помислят, че е свръхестествен.

Той намали, спря пред № 963 на Клермонт стрийт и слезе от колелото. Стоеше пред малко бунгало, разположено дискретно навътре в двора. Къщата беше бяла, със зелени капаци, цялата в зеленина. Пред фасадата се издигаше жив плет. Плетът беше грижливо поливан и старателно подкастрен.

Тод вчеса русата си коса високо над очите и затика своя „Шуин“ по циментовата пътека до стълбите. Продължаваше да се усмихва, усмивката му беше открита, изпълнена с надежда, приятна. Пусна стойката на колелото с палеца на босия си крак и вдигна сгънатия вестник от най-долното стъпало. Това не беше „Клериън“, а „Лос Анджелис таймс“. Пъхна го под мишница и изкачи стъпалата. Стигна до врата с прозорец, зад която следваше дебела дървена плътна врата. Вратата беше заключена. Отдясно върху касата имаше звънец, а под него се виждаха две малки табелки, внимателно притегнати с винтове към дървото и покрити с предпазна пластмаса, за да не пожълтяват и избеляват от влагата. Немска ефикасност, помисли си Тод и усмивката му стана малко по-широка. Това бяха мисли на възрастен човек и той винаги се поздравяваше, когато му дойдеше нещо такова наум.

Горният надпис беше: АРТЪР ДЕНКЪР.

Долният гласеше: НЕ ПРИЕМАМ ПЛАСЬОРИ, АМБУЛАНТНИ ТЪРГОВЦИ, ПРОДАВАЧИ.

Все така усмихнат, Тод позвъни.

Той едва чу неясното бръмчене някъде далеч в малката къща. Махна пръста си от звънеца и леко наведе глава, като се мъчеше да долови стъпки. Не идваше никой. Той погледна своя часовник „Таймекс“ (изкаран с комисионната от поздравителните картички) и видя, че е 10 и 12 минути. По това време човекът трябваше да е тук. Самият Тод ставаше най-късно в седем и трийсет даже и през лятната ваканция. Рано пиле рано пее.

Още половин минута продължи да се вслушва и след като къщата остана все така смълчана, той натисна звънеца, загледан в своя „Таймекс“ на другата си вдигната ръка. Продължи да натиска звънеца двайсет и една секунди, докато най-подир дочу тътрещи се стъпки. Чехли, досети се той по мекия звук *фиш-фиш*. Тод си падаше по умозаклученията. Искаше да стане частен детектив като порасне.

— Добре де, добре! — обади се раздразнително човекът, който минаваше за Артър Денкър. — Ида! Почакай! Ида!

Тод пусна копчето на звънеца.

Веригата и резето изтрополяха в далечния край на плътната вътрешна врата. Сетне тя се отвори.

Един старец в хавлия за баня се вгледа в него през прозорчето. Между пръстите му димеше цигара. Тод помисли, че човекът прилича

на хибрид между Алберт Айнщайн и Борис Карлоф. Бялата му дълга коса беше започнала неприятно да пожълтява и цветът ѝ клонеше по-скоро към никотина, отколкото към слоновата кост. Сбръчканото му лице с торбички под очите беше подпухнало от сън и Тод забеляза с чувство на отвращение, че не се е бръснал от два дни. Бащата на Тод казваше: „Бръсненето придава блясък на утрото“. Бащата на Тод се бръснеше всеки ден, независимо дали е на работа, или не.

Очите, които разглеждаха Тод, бяха наблюдателни, дълбоко хлътнали, изпъстрени с червени жилчици. За миг Тод изпита дълбоко разочарование. Човекът приличаше малко на Алберт Айнщайн, приличаше малко на Борис Карлоф, но най-много приличаше на орфан стар пияница, който вечно се навърта край гарата.

Разбира се, той едва сега става, рече си Тод. Вече беше виждал Денкър много пъти (криеше се внимателно, за да е сигурен, че Денкър не го забелязва, *нали така, Хосе?*) и при излизанията му из града. Денкър изглеждаше много спретнат, от главата до петите офицер в оставка, може да се каже, макар че беше на седемдесет и шест години, ако статиите, които Тод прочете в библиотеката, не грешаха за рождения му ден. В дните, когато Тод го проследяваше до магазина, където Денкър пазаруваше, или до едно от трите кина по линията на автобуса — Денкър нямаше кола — той носеше и в най-голямата жега един от трите си грижливо поддържани костюма. В очакване на лошо време пъхваше свития си чадър под ръка като бастунче. Понякога слагаше мека шапка. Денкър излизаше гладко избръснат, а белите мустаци, с които прикриваше лошо коригираната си заешка устна, бяха винаги грижливо подстригани.

— Момче — произнесе той.

Гласът му беше нисък и сънен. Тод забеляза с ново объркване, че хавлията е избеляла и мърлява. Единият край на кръглата яка стърчеше под невероятен ъгъл, сякаш всеки момент ще прободне жилестия му врат. На левия ревер имаше леке от нещо като чили или сос за бифтеци. Миришеше на цигари и алкохол.

— Момче — повтори той. — Не искам нищо, момче. Прочети надписа. Можеш да четеш, нали? Разбира се, че можеш. Всички американски момчета могат да четат. Не ми досаждай, момче. Приятен ден.

Вратата започна да се затваря.

Това беше моментът да я затвори, помисли си Тод много по-късно, през една от нощите, когато сънят не идеше при него. Разочарованието му от вида на човека, когото виждаше за първи път отблизо, без уличната маска — сякаш си го спипал в клозета с чадъра и меката му шапка — да, неговото разочарование щеше да допусне това. Всичко можеше да свърши в този момент с едно леко, нищожно щракване на резето, което да отреже като с ножица станалото по-късно. Но, както би забелязал човек, той беше американско момче и вечно му втълпяваха, че настойчивостта е добродетел.

— Забравихте вестника си, господин Дюсандър — каза Тод и протегна вежливо вестник „Таймс“.

Вратата рязко спря само на сантиметри от страничната част на касата. Лицето на Курт Дюсандър придоби израз на непроницаем и бдителен човек. Изразът изчезна веднага и Тод беше разочарован за трети път. Не очакваше Дюсандър да е добър; той очакваше, че Дюсандър е велик.

Момче, помисли си Тод с истинско отвращение. *Момче*, *ех*, *момче*.

Той пак отвори вратата. Едната му ръка, изкривена от артритата, дръпна резето от външната врата. Ръката я отвори достатъчно, за да изпъзни като паяк и да се протегне към края на вестника, който подаваше Тод. Момчето забеляза с погнуса, че ноктите на стареца са дълги, жълти и груби. Тази ръка беше стискала през повечето часове на бодърствуване цигара след цигара. Тод си помисли, че пушенето е гаден, опасен навик, той нямаше никога да пуши. Истинско чудо беше, че Дюсандър е живял толкова дълго.

Старецът дръпна ръка.

— Дай ми моя вестник.

— Разбира се, господин Дюсандър. — Тод отпусна края на вестника. Ръката-паяк се скри вътре. Вратата се затвори.

— Името ми е Денкър — каза старецът. — Не този Ду Зандър. Очевидно не можеш да четеш. Жалко. Приятен ден.

Вратата пак започна да се затваря. Тод изрече бързо в стесняващия се процеп:

— Берген-Белсен, януари 1943-та до юни 1943-та. Аушвиц, юни 1943-та до юни 1944-та, *унтеркомендант*. Патин...

Вратата пак спря. Бледото подпухнало лице на стареца увисна в процепа като сбръчкан, полуизпуснат балон. Тод се усмихна.

— Вие напускате Патин малко преди идването на руснаците. Заминавате за Буенос Айрес. Някои твърдят, че там сте забогатели със златото, получено в Германия от търговия с медикаменти. Както и да е, вие сте живели в Мексико от 1950 до 1952 година. После...

— Момче, ти си куку. — Един от ревматичните пръсти описа кръгове около деформираното ухо, ала беззъбата уста се затресе мекушаво и панически.

— От 1952-ра до 1958-ма не зная — продължи Тод с още поширока усмивка. — Никой не знае, предполагам, или поне си траят. Израелски агент ви е засякъл в Куба, на работа като портиер в голям хотел точно до идването на Кастро. Загубили са ви, когато въстаниците тръгват към Хавана. Появявате се в Западен Берлин през 1965-та. Те почти ви хванаха. — Той произнесе последната дума като *хва'ха*. Същевременно той събра пръстите си в голям, стегнат юмрук. Очите на Дюсандър паднаха върху тези добре оформени и добре поддържани американски ръце, които бяха създадени за производство на бързи кораби и модели на „Аврора“. Тод беше правил и двете. Наистина, преди година той и баща му построиха модел на „Титаник“. Работата им отне почти четири месеца и бащата на Тод държеше модела в службата си.

— Не разбирам за какво говориш — каза Дюсандър. Без изкуствените зъби думите звучаха малко лигаво и това никак не хареса на Тод. Това не звучеше... е, да речем, автентично. Полковник Клинк от „Героите на Хогана“ приличаше много повече на нацист от Дюсандър. Но по онова време може и да е бил истинска мълния. В статия за лагерите на смъртта в „Менс акшън“, авторът го беше нарекъл „кървавият демон на Патин“. — Върви си оттук, момче, преди да съм извикал полиция.

— По-добре да ги извикате, господин Дюсандър, или хер Дюсандър, ако предпочитате. — Тод продължи да се усмихва, показвайки съвършените си зъби, подхранвани с флуор от началото на живота му, които той миеше от малък три пъти дневно с паста „Крист“. — След 1965-та никой не ви е виждал... докато ви забелязах преди два месеца в автобуса до търговската част на града.

— Ти си болен.

— Ако викате полицаите — каза с усмивка Тод, — извикайте ги веднага. Ще чакам на стъпалата. Но ако решите да не ги извикате веднага, защо да не вляза? Можем да си поговорим.

Старецът дълго гледа усмихващото се момче. В дърветата чуруликаха птици. В съседния квартал виеше механична косачка, а още по-далеч, на най-оживените улици, клаксоните отмерваха ритъма на живота и търговията.

Въпреки всичко Тод усети пристъп на съмнение. Можеше и да греши, нали така? Мислеше, че не е така, но това не беше упражнение в клас. Това беше истинският живот. И почувства вълна от облекчение (*слабо облекчение*, както се уверяваше по-късно той), когато Дюсандър каза:

— Можеш да влезеш за малко, ако искаш. Но само защото не искам да ти причиня неприятности, нали разбираш?

— Разбирам, господин Дюсандър — рече Тод. Той отвори вратата и влезе в коридора. Дюсандър затвори зад него и утрото остана зад вратата.

Къщата миришеше на застояло и леко прокиснало. Така миришеше у тях сутрин след гости, преди още майка му да успее да проветри. Но тази миризма беше по-лоша, просмукана в предметите, тя обхващаше всичко. В нея се смесваха дъх на напитки, сладкиши, стари дрехи и някакъв остър мирис на лекарство, нещо като Викс или Ментолатум. В коридора беше тъмно. Дюсандър стоеше съвсем наблизо с глава, свита в яката на дрехата му, също като лешояд, който изчаква някое ранено животно да издъхне. В този миг, въпреки силното си и добре развито тяло, Тод видя пред себе си човека в черна есесовска униформа, видя го много по-ясно, отколкото на улицата. Усети как страхът го бодна и плъзна по корема му. Слаб страх, уточни той по-късно.

— Трябва да ви кажа, че ако стане нещо с мен... — започна той, докато Дюсандър се потътри покрай него в дневната, а чехлите му казаха „*фиш-фиш*“ по пода. Той протегна презрително ръка на Тод и Тод усети как горещата кръв нахлу в гърлото и бузите му.

Тод го последва и усмивката му за първи път поизбледня. Не си представяше срещата така. Но той щеше да действа, нещата щяха да се изяснят. Разбира се, че ще се изяснят. Нещата винаги се изясняват. Когато влезе в дневната, той пак се усмихна.

Очакваше го ново разочарование, и то какво, но то беше от онези, за които трябваше да е готов. Тук нямаше живописен портрет на Хитлер с увиснал перчем и поглед, който те дебне. Никакви медали в кутии, никакви церемониални мечове по стената, никакви пистолети „Люгер“ и „Валтер ППК“ над камината. Всъщност камина нямаше. Разбира се, рече си Тод, тоя тип трябва да е луд да закачи нещо такова, което всеки може да види. И все пак, трудно му беше да избие от главата си всичко, което беше видял във филмите и по телевизията. Така изглеждаше дневната на всеки стар човек, който живееше сам с една малка пенсия. Имаше имитация на огнище, означена с имитация на тухли. Черно-бял телевизор „Моторола“ беше монтиран на стойка; краищата на рамената на стайната антена бяха увити в алуминиево фолио за по-добро приемане на сигнала. Подът беше застлан със сив килим, малко поизлинял на места. На полицата до креслото имаше броеве на „*Нейшънъл Джогеографик*“, „*Рийдърс Дайджест*“ и лосанджелиския „*Таймс*“. Вместо Хитлер или церемониален меч на стената висеше в рамка документ за поданство и снимка на жена в чудновата шапка. По-късно Дюсандър му каза, че този вид шапка се нарича камбала, те са били на мода през двайсетте и трийсетте години.

— Жена ми — произнесе сантиментално Дюсандър. — Почина през 1955 година от заболяване на белите дробове. По това време работех в моторните заводи на Меншлер в Есен. Бях сломен.

Тод продължи да се усмихва. Пресече стаята уж да види по-добре жената на снимката. Вместо да гледа към снимката, той пипна абажура на малката настолна лампа.

— *Стига!* — изрева остро Дюсандър. Тод подскочи леко.

— Така е добре — искрено каза той. — Истинска заповед. Илзе Кох имаше абажури от човешка кожа, нали? Тя имаше оня номер с малките стъклени тръби.

— Не зная за какво говориш — произнесе Дюсандър. Посегна към пакет „Куул“ без филтър, оставени върху телевизора. Предложи на Тод. — Цигара? — попита той и се ухили. Усмивката му беше гадна.

— Не. Те причиняват рак на белите дробове. Татко пушеше, но ги отказа. Премина към непущачите.

— Така ли? — Дюсандър извади клечка от джоба на хавлията си и я драсна небрежно върху пластмасовата кутия на „Моторолата“. И като запали, рече: — Можеш ли да ми посочиш поне една причина да

не извикам полицията и да не кажа за чудовищните обвинения, които току-що изрече? Една причина? Говори бързо, момче. Телефонът е в коридора. Мисля, че баща ти ще те натупа. Цяла седмица ще вечеряш на възглавница, а?

— Родителите ми не вярват, че боят помага. Телесните наказания пораждат повече проблеми, отколкото лекуват. — Очите на Тод внезапно блеснаха. — Да сте били някои от тях? Например жени? Да сте ги събличали и... — Дюсандър тръгна към телефона с приглушен стон. Тод рече студено: — По-добре не звънете.

Дюсандър се обърна. С равен глас, едва нарушен от липсата на изкуствени зъби в устата му, той произнесе:

— Казах ти веднъж завинаги, момче. Моето име е Артър Денкър. То никога не е било друго, даже не е американизирано. Наистина съм наречен Артър от баща ми, който много се възхищаваше от разказите на Артър Конан Дойл. То никога не е било нито Ду Зандър, нито Химлер, нито Дядо Коледа. През войната бях лейтенант от запаса. Никога не съм членувал в нацистката партия. Участвах три седмици в битката за Берлин. Признавам, че в началото на трийсетте, когато се ожених за първи път, поддържах Хитлер. Той сложи край на депресията и възвърна част от гордостта, която изгубихме с подписването на отвратителния и нечестен Версайски договор. Предполагам, че съм го поддържал, защото получих работа и отново имаше тютюн, не трябваше да ровя из канавките, когато ми се пушеше. Мислех го за велик човек в началото на трийсетте. Може и да е бил велик по свой собствен начин. Но в края той беше луд, управляваше несъществуващи армии по каприза на астролозите. Той и на Блонди, кучето си, даде отрова. Луд човек. Накрая те всички полудяха и пееха песента „Хорст Весел“, когато давах отрова на децата си. На 2 май 1945 година моят полк се предаде на американците. Спомням си, че наемният войник Хакермайер ми даде парче шоколад. Разплаках се. Нямахме смисъл да продължаваме битката. Войната свърши, а в действителност беше свършила още през февруари. Върнаха ме в Есен и се отнасяха към мен много добре. Слушахме Нюрнбергския процес по радиото и, когато Гьоринг се самоуби, смених четиринайсет цигари за половин бутилка *шнапс* и се напих. Когато ме освободиха, започнах да монтирам колела на колите в Моторните заводи в Есен и работих до 1963 година, когато се пенсионирах. По-късно емигрирах в

Съединените Щати. Цял живот съм искал да дойда тук. През 1967 година получих поданство. Аз съм американец. Гласувам. Няма Буенос Айрес. Няма търговия с наркотици. Няма Берлин. Нито Куба. — Той произнесе „Куу-ба“. — А сега, ако не си отидеш, ще се обадя по телефона.

Той видя, че Тод няма намерение да си върви. Отиде в коридора и вдигна слушалката. Тод си стоеше в дневната до масата с малката лампа върху нея.

Дюсандър започна да набира. Тод го наблюдаваше и сърцето му биеше все по-ускорено, докато забарабани в гърдите му. След четвъртата цифра Дюсандър се обърна и го погледна. Раменете му се отпуснаха. Той остави слушалката.

— Момче — въздъхна той. — *Момче.*

Тод се усмихна по-широко, но съвсем скромно.

— Как разбра?

— С малко късмет и много трудна работа — каза Тод. — Имам един приятел — Харълд Пеглър, само че всички му викат Фокси. Той играе втора база в нашия отбор. Баща му има в гаража си онези списания. Цели камари военни списания. Много стари. Потърсих понови, но момчето от училище, което разнася пощата, каза, че вече не вървят. В повечето списания има снимки на шваби — германски войници, предполагам, и на японци, измъчващи жени. И статии за концентрационни лагери. Аз наистина израснах върху материала за концентрационните лагери.

— Ти... израсна върху него. — Дюсандър се взираше в момчето, а ръката му се движеше нагоре-надолу по бузата и издаваше звук, сякаш стърже с шкурка.

— Израснах, нали разбирате? Постигнах го. Това ме грабна.

Той помнеше този ден в гаража на Фокси по-ясно от всичко друго в живота си — по-ясно, отколкото си мислеше. Помнеше как в пети клас, преди Деня на професията, мисис Андерсън (всички ученици й викаха Бъгс заради големите предни зъби) им разказваше за това, което тя наричаше да откриеш СВОЯ ГОЛЯМ ИНТЕРЕС. Нещо като ключ, който се превърта в ключалката. Или като първата любов.

— Затова Денят на професията е толкова важен, деца: той може да стане ден, в който сте намерили СВОЯ ГОЛЯМ ИНТЕРЕС.

И тя им заразпраща за нейния ГОЛЯМ ИНТЕРЕС, който се оказва не да преподаваш на пети клас, а да събираш картички от деветнадесети век.

Понякога Тод си мислеше, че мисис Андерсън е пълна с плюнки, но този ден в гаража на Фокси си спомни нейните думи и си мислеше дали не е била права.

Беше денят на Света Ана и на изток избухнаха пожари. Той помнеше мирисът на изгоряло, горещ и мазен. Помнеше и прическата „четка“ на Фокси и люспите на Бъч Уокс, полепнали пред него. Помнеше *всичко*.

— Зная, че тук някъде има комикси — беше му казал Фокси. Майка му ги мислеше за отживелица и ги беше изхвърлила от къщи с много шум. — Новички. Най-много са уестърните, но има и *Турок, Синът на камъка* и...

— А тези? — попита Тод, сочейки големите картонени кутии под стълбата.

— Не ги бива — рече Фокси. — Истински военни истории. Отегчителни са.

— Мога ли да видя някои от тях?

— Да. Аз ще потърся комикси.

Ала докато Фокси Пеглър ги намери, Тод вече не искаше да чете комикси. Той потъна. Целият потъна.

То е като ключ, който се превърта в ключалката. Или като първата любов.

Така беше. Той знаеше нещо за войната, разбира се — не за онази, глупавата, в която американците се насираха пред шепа хора с дръпнати очи в черни пижами, — а за Втората световна война. Познаваше кръглите американски военни каски с мрежа върху тях и немските квадратни каски. Знаеше, че американците са спечелили повечето от битките и че германците са измислили ракети, с които от Германия обстрелвали Лондон. Знаеше даже и за концентрационните лагери.

Разликата между всичко това и написаното в списанията под стълбите в гаража на Фокси беше толкова голяма, колкото между това да ти *говорят* за германци и да ги видиш сам как се гърчат живи под микроскоп.

Тук беше Илзе Кох. Тук бяха крематориумите с отворени врати, окачени върху опушени панти. Тук бяха офицерите в униформа на есесовци и затворници в техните жалки униформи. Миризмата на стари списания за претопяване беше като мириса на неовладените пожари източно от Санто Донато. Той можеше да почувства как старата хартия се разпада под върховете на пръстите му и разгръщаше страниците им вече не в гаража на Фокси, а пренесен някъде през времето, като се опитваше да побере в главата си мисълта, че *те наистина са правили такива неща, че някой наистина е правил такива неща и че някой ги е оставил да правят такива неща*. Главата му започна да бучи от смесицата от погнуса и възбуда, очите му горяха напрегнато, а той продължаваше да чете и от колонката, напечатана под снимката на преплетените тела в онова място, наречено Дахау, една цифра подскачаше пред него:

6000000.

И той си мислеше: *някой пише глупости, някой е сложил една-две нули, това е два пъти повече, отколкото има в Лос Анджелис!* Ала след малко в друго списание (на корицата му имаше жена, прикована с верига към стената, а човек в нацистка униформа отиваше ухилен към нея с ръжен в ръка) той пак видя:

6000000.

Главата го заболя още по-силно. Устата му пресъхна. Неясно и някак отдалеч чу Фокси да казва, че отива да вечеря. Тод попита Фокси може ли да остане в гаража да почете, докато Фокси яде. Фокси го погледна малко озадачен, сви рамене и рече „да“. А Тод четеше, сведен над кутиите с истински военни списания, докато майка му се обади да пита ще се върне ли_ някога_ вкъщи.

Като ключ, който се превърта в ключалка.

Списанията тръбяха, че станалото е ужасно. Но всички разкази продължаваха на гърба на списанията и когато обърнеш на тази страница, всички думи за това колко е лошо станалото бяха затрупани с реклами за продажба на германски ножове, ремъци и каски, наред с „Магически бандажи“ и „Гарантирано поникване на коса“. С тези реклами се продаваха немски знамена с пречупен кръст, нацистки пистолети „Люгер“ и играта „Танкова атака“ така, както се продават уроци по кореспонденция или ти се предлага да забогатееш, като

продаваш високи обувки на ниски хора. Списанията твърдяха, че това е ужасно, но изглежда много хора не мислеха така.

Като да се влюбиш.

Да, той помнеше този ден много добре. Помнеше всичко за него — и пожълтелите стенен календар от миналата година върху задната стена, бензиновото петно върху циментовия под, начина, по който списанията бяха вързани с оранжев канап. Помнеше как главоболието му се засилваше всеки път, когато мислеше за тази невероятна цифра 6000000.

Помнеше, че си помисли: *Искам да зная всичко, което е станало по тези места. Всичко. Искам да зная кое е по-вярно — думите или измислиците, които слагат покрай думите.*

Помнеше Бъгс Андерсън, когато най-сетне пъкна кутиите под стълбата и си помисли: *Тя беше права. Намерих моя ГОЛЯМ ИНТЕРЕС.*

Дюсандър дълго се вира в Тод. Сетне пресече дневната и седна тежко в люлеещия се стол. Той пак погледна към Тод, безсилен да разбере леко замечтания, леко носталгичен израз на лицето му.

— Да, тези списания ме заинтересуваха, но си мисля, че повечето от казаното в тях е само лига, нали разбирате? Тогава отидох в библиотеката и намерих много повече материал. Част от него беше даже по-чист. Отначало хубавичката библиотекарка не искаше и да чуе за заявките ми, защото бяха в отдела за възрастни, но аз ѝ казах, че ми трябва за училище. Когато е за училище, те ни дават всичко. Но се обади на татко. — Очите на Тод се облешиха презрително. — Мислеше си, че татко не знае какво правя, ако можете да разберете това.

— Той знаеше ли?

— Разбира се. Татко мисли, че децата трябва да научават нещата от живота колкото може по-скоро и лошото, и доброто. Така те ще са готови за него. Той казва, че животът е тигър, когото хващаш за опашката, и ако не познаваш природата на звяра, той ще те погълне.

— М-м-м-м-м — рече Дюсандър.

— И мама мисли същото.

— М-м-м-м-м. — Дюсандър изглеждаше замаян, сякаш не е съвсем сигурен къде се намира.

— Както и да е — продължи Тод, — материалите в библиотеката бяха наистина добри. Тук, в библиотеката на Санто Донато сигурно има хиляди книги с материали за нацистките концентрационни лагери. *Мнозина* сигурно обичат да четат такива неща. Нямаше толкова снимки, колкото в списанията на бащата на Фокси, но другите материали бяха наистина разкошни. Столове с шипове на седалките. Изваждане на златни зъби с клещи. Отровен газ, който нахлува от душовете. — Тод тръсна глава. — Вашите юнаци напуснаха страната, нали знаете? Сигурно знаете.

— Великолепно — каза тежко Дюсандър.

— *Аз наистина* прегледах научни изследвания и знаете ли колко получих? Шест плюс. Разбира се, трябваше да внимавам. Статиите се пишат по различен начин. Трябва да внимаващ.

— Ти внимаващ ли? — попита Дюсандър. Той взе друга цигара с разтреперана ръка.

— Аха. Тези книги от библиотеката трябва да се четат по определен начин. Сякаш техните автори са се поболели от нещата, за които пишат. — Тод свъси чело, борейки се с мисълта, която искаше да отпъди. Очевидно нюансът на думата, така, както се използва при писане, не беше включен още в речника му и това го затрудняваше. — Всички пишат така, сякаш са изгубили съня си над писането. Как трябва да внимаваме, за да не се повтори това. Аз написах моята работа и мисля, че получих шестица, защото чета първоизточника, без да съм пропуснал обяда си. — Тод отново се усмихна като победител.

Дюсандър дръпна дълбоко от своята цигара без филтър „Куул“. Краят на цигарата трепна леко. Като изпускаше дима през носа си, той се закашля със старческа суха и дрезгава кашлица.

— Не мога да повярвам, че водим този разговор — каза той. Наведе се напред и се взря по-отблизо в Тод. — Момче, знаеш ли какво е „екзистенциализъм“?

Тод не обърна внимание на въпроса.

— Срецали ли сте с Илзе Кох?

— Илзе Кох? — произнесе едва чуто Дюсандър. — Да, срещал съм я.

— Красива ли беше? — нетърпеливо попита Тод. — Искам да кажа... — Ръцете му описаха във въздуха пясъчен часовник.

— Сигурно си виждал снимката й? — запита Дюсандър. — Такъв афисионадо като теб?

— Какво е това аф... афф?

— Афисионадо — каза Дюсандър — е човек, който затъва. Такъв, който... изгубва нещо.

— Да. Безразличен. — Усмивката на Тод, объркана и безпомощна за момент, отново засия победоносно. — Разбира се, виждал съм снимката й. Ама нали знаете какви са в тези книги? — Говореше така, сякаш Дюсандър ги беше събрал всичките. — Черно-бели, неясни, като моментални снимки. Никой от тези хора не е знаел, че прави снимки за *историята*, нали разбирате? Беше ли едра?

— Беше дебела и трътлеста, имаше лоша кожа — късо изрече Дюсандър. Той загаси недопушената си цигара в чинията за торта, пълна с фасове.

— Божичко! — помръкна лицето на Тод.

— Просто късмет — разсъждаваше Дюсандър, загледан в Тод. — Видял си снимката ми във военно-приключенско списание и случайно си пътувал с мен в автобуса. *Ча!*

Той удари леко с юмрук по облегалката на стола.

— Не, мистър Дюсандър. Беше нещо повече. Много повече — добави убедено Тод, като се наведе напред.

— О, наистина ли? — Рунтавите вежди се надигнаха в знак на вежливо недоверие.

— Разбира се. Искам да кажа, че вашите снимки в моя албум за изрезки са остарели поне с трийсет години. Той е от 1974 година.

— Пазиш ли... албума?

— О, да, сър! Много е хубав. Стотици снимки. Ще ви го покажа някой път. Само не правете глупости.

По лицето на Дюсандър плъзна гримаса на възмущение, но той не каза нищо.

— В самото начало, когато ви видях, изобщо не бях сигурен. Но един ден, когато валеше, вие се качихте в автобуса с блестяща черна мушама.

— А, оная — въздъхна Дюсандър.

— Точно така. Виждал съм ваша снимка с подобно облекло в едно от списанията в гаража на Фокси. Имаше ваша фотография в мундир на СС в една от библиотечните книги. И когато ви видях този

ден, рекох си: „Съвсем сигурно. Това е Курт Дюсандър“. И започнах да ви дебна.

— Какво рече?

— Да ви дебна. Да ви следя. Имам намерение да стана частен детектив като Сам Спейд в книгите или Маникс от телевизията. Както и да е, бях свръхпредпазлив. Пазех се да не разберете. Искате ли да видите някои снимки?

Тод извади от задния си джоб плик от кафява опаковъчна хартия. Беше залепнал от пот. Тод го отлепи внимателно. Очите му искряха като на момче, мислещо за рождения си ден, за Коледа или за бомбичките, които ще пусне на четвърти юли.

— *Ти си ме снимал!*

— Да, можете да се хванете на бас. Имам един малък апарат, Кодак. Съвсем тънък и плосък. Залепва ти на ръката. Свикнеш ли веднъж с него, можеш да снимаш някого, като държиш фотоапарата в ръка и протегнеш пръсти само колкото да настроиш лещите. После натискаш копчето с палец. — Тод се засмя скромно. — Имам и ремък за него, но направих много снимки на пръстите си, докато го използвах. Окачвах го точно тук. Мисля, че човек може да направи всичко, ако се опита с много труд, знаете ли това? Може би е старомодно, но е вярно.

Курт Дюсандър пребледня, приличаше на болен човек, свит в хавлията си.

— Тези снимки в ателие за услуги ли си ги правил, момче?

— А? — Отначало Тод изглеждаше възмутен и потресен, после видът му стана надменен. — Не. Да не ме мислите за глупак? Татко има тъмна стаичка. Правя снимки от деветгодишна възраст.

Дюсандър не каза нищо, но се поотпусна и лицето му започна да възвръща цвета си.

Тод му подаде няколко гланцови снимки с неравни краища, по всичко личеше, че са правени вкъщи. Дюсандър ги разгледа със злокобно мълчание. Ето го седнал наперен на седалката до прозореца в автобуса за търговския център с брой на последния Джеймс Миченър „Стогодишният“ в ръце. Ето го как чака на автобусната спирка на Девън авеню с чадър под ръка и глава, вирната толкова високо, че напомняше за Де Гол в най-величавото му време. Ето го на опашка точно под голямата палатка на театър „Маджестик“, изпъчен и

мълчалив сред наредените хлапаци и невзрачните домакини с ролки на главите, биещ на очи с ръста и маниерите си. И накрая, ето го да рови в пощенската кутия.

— Боях се, че може да ме видите при тази снимка — каза Тод. — Това беше пресметнат риск. Бях точно от другата страна на улицата. Много ми се щеше да снимам с „Минолта“, тя е с телеобектив. Някой ден... — Тод изглеждаше тъжен.

— Без съмнение имаш готов разказ за случая.

— Бях тръгнал да ви питам дали сте виждал някъде кучето ми. Както и да е, след като направих снимките, аз ги сравних с тези.

Той подаде на Дюсандър три ксерографски снимки. Дюсандър ги беше виждал всичките преди години, и то много пъти. На първата той седеше в кабинета си в предварителния лагер „Патин“; на нея се виждаше само той и нацисткото знаме зад бюрото му. Втората снимка беше направена в деня, когато постъпи на военна служба. На последната той се ръкуваше с Хайнрих Глюк, който се подчиняваше само на Химлер.

— Тогава бях съвсем сигурен, но не можех да видя имате ли заешка устна заради проклетите ви мустаци. За да съм сигурен, направих и тази.

Тод подаде последното нещо от плика — един плакат, сгъван много пъти. В местата на сгъване се беше събрал боклук. Краищата му бяха подрязани и оръфани — такива са книжата, прекарвали дълго време в джобовете на момчетата, на които не им липсва какво да правят и къде да отидат. Това беше копие от израелско обявление за издирване на Курт Дюсандър. Докато го държеше, Дюсандър си мислеше за труповете, които още не бяха намерили покой в погребението.

— Взех отпечатък от пръстите ви — усмихна се Тод. — После ги сравних с тези от плаката.

Дюсандър го зяпна и изфъфли немската дума за лайно.

— Не си го направил!

— Направих го. Миналата година за Коледа мама и татко ми подариха комплект прибори за снемане на отпечатъци. Истински, не някаква играчка. Има прах и три четчици за три различни повърхнини и специална хартия за отпечатването. Моите хора знаят, че когато порасна, ще стана частен детектив. Мислят си, че като стана голям, ще

ми мине. — Той отхвърли тази мисъл с безразлично повдигане и отпускане на раменете. — Книгата обяснява всичко за линиите, вдлъбнатините и точките на подобие. Наричат ги сравнения. В съда се приемат осем сравнения за отпечатъци на пръсти. Както и да е, един ден, когато бяхте на кино, дойдох и снех отпечатъците от пощенската кутия и дръжката на вратата. Доста хитро, а?

Дюсандър не отговори. Беше вкопчил ръце в стола и беззъбата му сбръчкана уста трепереше. На Тод това не му хареса. Докара го почти до плач. Беше смешно, разбира се. Кръволоктът от Патин, облян в сълзи? По-скоро „Шевролет“ ще банкрутира или „Макдоналдс“ ще спре хамбургерите и ще завърти търговия с трюфели и чер хайвер.

— Взех два комплекта отпечатъци — каза Тод. Единият от тях никак не приличаше на онези от плаката. Реших, че са на пощальона. Останалите бяха вашите. Открих повече от осем сравнения. Намерих четиринайсет сигурни. — Той се ухили. — Тъй стана тя.

— Ти си едно малко *копеле* — промълви Дюсандър и за миг очите му блеснаха опасно. Тод усети лека тръпка на ужас, същият, който почувства в коридора. После Дюсандър се отпусна тежко.

— На кого каза?

— На никого.

— Даже и на тоя приятел? Тоя Кони Пеглър.

— Фокси, Фокси Пеглър. Той е плямпало. Не казах на никого. На никого не вярвам достатъчно.

— Какво искаш? Пари? Боя се, че нямам. В Южна Америка бях пълен с пари, макар че там нямаше нищо толкова романтично и опасно като търговията с наркотици. Има, не, имаше нещо като „мрежата на старото момче“ в Бразилия, Парагвай и Санто Доминго. Бежанци от войната. Завъртях се в техния кръг, занимавах се скромно с минерали и руди — калай, мед, боксити. После нещата се промениха. Национализъм, антиамериканизъм. Можех да се оправя в промяната, но хората на Визентал ме надушиха. Лошото не идва само, момче, налетяха като кучета върху разгонена кучка. На два пъти едва не ме спипаха, веднъж чух гласа на едно еврейско копеле в съседната стая. Обесиха Айхман — въздъхна той. Вдигна едната си ръка към шията и очите му се разшириха като очите на дете, на което разказват най-мрачната част от страшна приказка — „Хензел и Гретел“ или „Синята

брада“. — Беше старец, не заплашваше никого. Беше аполитичен. И го обесиха.

Тод кимна.

— Най-сетне отидох при единствените хора, които можеха да ми помогнат. Бяха помагали на други, а аз вече не можех да се оправя.

— При „Одеса“? — нетърпеливо попита Тод.

— Отидох при сицилианците — сухо каза Дюсандър и лицето на Тод отново помръкна. — Уредиха всичко. Фалшиви документи, фалшиво минало. Искаш ли нещо за пиене, момче?

— Да. Имате ли „Кока“?

— Нямам „Кока“. — Той произнесе думата като „кьока“.

— Мляко?

— Мляко.

Дюсандър мина под арката в кухнята. Чу се бръмченето на флуоресцентната лампа.

— Сега живея от дивиденди — дочу се гласът му. — Акциите купих след войната под чуждо име. Чрез банката в щата Мейн, ако това ти харесва. Банкерът, който ги купи за мен, влезе в дранголника за убийство на жена си една година след това. Животът е странен, а, момче?

Вратата на хладилника се отвори и затвори.

— Сицилианските чакали не знаят за акциите — продължи той. — Днес мафиотите са навсякъде, но по онова време Бостън беше най-северното място, където човек можеше да ги срещне. Ако знаеха, щяха да ги приберат. Щяха да ме оставят в Америка чисто гол да ми стърже корема сред цялата тая благотворителност и етикети за храни.

Тод чу как се отваря вратата на бюфета и някаква бълбукаща течност се налива в чаша.

— Малко „Дженеръл Мотърс“, малко „Америкън телефон енд телеграф“, сто и петдесет акции на „Ревлон“. Това избра bankerът. Дюфрен се казваше. Помня, защото името му звучи като моето. Изглежда не беше толкова хитър в убийството на жена си, колкото в купуването на печеливши книжа. *Престъпление от ревност, момче*. Което само доказва, че всички хора са магарета, само дето могат да четат.

Той се върна в стаята, влачейки чехлите си. Държеше две зелени пластмасови чаши като онези, които дават при откриването на

бензиностанции. Напълниш резервоара — и получаваш безплатно чаша. Дюсандър пхна чашата в ръцете на Тод.

— Първите пет години живях само от книгата, които ми осигури Дюфрен. Сетне продадох акциите на „Дайъмънд Мач“ да купя тази къща и малка вила близо до „Биг сър“. Дойде инфлацията. После рецесията. Продадох вилата и една след друга акциите с фантастична печалба. За бога, да бях купил повече акции! Но аз си мислех, че съм добре защитен в друго отношение; акциите, както казвате вие, американците, са „хвърковати“.

Той изсъска с беззъбата си уста и щракна с пръсти.

Тод се отегчи. Не беше дошъл да слуша вайкането на Дюсандър за неговите пари или мрънкането му за ценните книжа. Мисълта да изнудва Дюсандър и през ум не му беше минавала. Пари ли? Какво да ги прави? Той имаше разрешение, имаше документи. Ако паричните му нужди се увеличат над онова, което може да получава всяка седмица, винаги ще се намери кой да коси ливадата му.

Тод поднесе чашата към устните си, но се поколеба. Усмивката му пак грейна, тази възхитителна усмивка! Тод подаде премията от бензиностанцията на Дюсандър.

— Пийнете малко — рече той лукаво.

Дюсандър се взря за миг в него, без да разбира, сетне оцъкли кръвясалите си очи.

— *Gruss Gott*^[1]! — той взе чашата, отпи две глътки и я върна на Тод. — Никакво задъхване. Никакви нокти в гърлото. Никаква миризма на горчиви бадеми. Това е мляко, момче. *Мляко*. От фермите на Дейрайлиа. На картонената опаковка има рисунка на усмихваща се крава.

За миг Тод го погледна внимателно, после отпи малко. Да, това нещо имаше вкус на мляко, на истинско мляко, но в момента някак си не се чувстваше жаден. Остави чашата. Дюсандър сви рамене, вдигна чашата си и отпи от нея. После млясна с устни.

— *Шнапс* ли е? — попита Тод.

— Бърбън. Стар, много хубав. И евтин.

Тод опъна пръсти по шевовете на джинсите си.

— И тъй — рече Дюсандър, — ако си решил да имаш собствено „хвърковато“, трябва да те предупредя, че работата ти пет пари не чини.

— А?

— Шантаж — каза Дюсандър. — Това, което в *Маникс* и *Хавайските острови* наричат „Петте-О“ и „Барнаби Джоунс“. Изнудване. Ако е това...

Ала Тод се засмя — сърдечно, по детски. Залюля глава и се опита да каже нещо, но не успя и продължи да се смее.

— Не — промърмори Дюсандър и изведнъж сякаш стана по-стар и по-уплашен, отколкото в началото на разговора с Тод. Отпи още една голяма глътка от питието си, намръщи се и потръпна. — Виждам, че не е това... поне не е шантаж за пари. Колкото и да се смееш, усещам някакво изнудване, какво е то? Защо дойде тук да тревожиш един стар човек? Може би, както каза, защото някога съм бил нацист. Даже есесовец. Сега съм просто старец и за прочистване на червата използвам свещички. Какво искаш?

Тод отново стана сериозен. Погледна Дюсандър с открита и предизвикателна откровеност.

— Аз... аз искам да ми разкажете за това. Така е. Само това искам. Наистина.

— Да ти *разкажа* за това? — повтори Дюсандър. Изглеждаше съвсем объркан.

Тод се наведе напред, сложил лакти на коленете си сини джинси.

— Точно така. За взводовете за разстрел. За газовите камери. За пещите. За хората, които копаят собствените си гробове и застават на края им, за да паднат в тях. — Той подаде език и облиза устни. — За проверките. За експериментите. Всичко. Цялата тази мръсна работа.

Дюсандър го погледна с някакво смаяно облекчение, както ветеринарен лекар гледа котка, която ражда едно след друго двуглави котенца.

— Ти си чудовище — произнесе той меко.

Тод изсумтя.

— Според книгите, които прочетох за моята работа, *вие сте* чудовището, мистър Дюсандър. Не аз. Вие ги изпращайте в пещите, не аз. Две хиляди дневно в Патин преди идването ви, три хиляди след това, трийсет и пет хиляди преди да дойдат руснаците и да ви спрат. Химлер ви нарече квалифициран експерт и ви награди с медал. А вие ме наричате чудовище. О, момче!

— Всичко това е мръсна американска лъжа — каза оскърбено Дюсандър. Той тропна с чашата, като разля бърбъна по ръката си и масата. — Работата не беше нито в моите действия, нито в моите решения. Давах ми заповеди и указания, аз само ги изпълнявах. — Тод се усмихна още по-широко. Това вече беше пресилена усмивка. — Е, зная как американците изопачават нещата — промърмори Дюсандър. — Но пред вашите политици доктор Гъобелс е само дете, което си играе с илюстрирани книжки в детската градина. Те говорят за морал, а заливат пищящи деца със запален напалм. Наричат тези, които се борят срещу военната служба, негодници и „привърженици на мира“. За отказ да изпълняват заповеди ги тикват в дранголника или ги изхвърлят от страната. Бият по улиците протестиращите срещу жалката азиатска авантюра на тази страна. Войниците, които убиват невинни хора, получават награди от президента, след клането на деца и изгаряне на болници ги посрещат с паради и знамена. В тяхна чест дават вечери, връчват им ключове на градовете и ги пускат гратис на футболни мачове. — Той вдигна чашата си пред Тод. — Само победените се съдят за изпълняване на заповеди и нареждания. — Той отпи и се закашля. Бузите му леко се зачервиха.

Повечето от тези неща безпокояха Тод така, както го безпокоеше начина, по който родителите му обсъждаха новините през онази нощ. Добрият стар Уолтър Клондайк, така баща му нарече журналиста. Не му пукаше нито за политиката, нито за ценните книжа на Дюсандър. Мислеше, че хората се занимават с политика, за да могат да направят нещо. Както когато искаше да ходи облечен като Шарън Акерман миналата година. Шарън му каза, че никак не е хубаво да се облече като нея, макар да разбираше от тона на гласа ѝ, че тази идея я заинтересува. Тогава той ѝ отговори, че иска да стане доктор, когато порасне, и тя му позволи. Това беше политика. Искаше да чуе как германските лекари са се опитвали да чифтосват жени с кучета, как са затваряли близнаци в хладилници да видят дали ще умрат едновременно или един от тях ще издържи по-дълго, искаше да знае за електрошоковото лекуване, за операциите без упойка и как германските войници са изнасилвали всички жени, които си поискат. Останалото е само плунка за прикриване на мръсотията, когато някой дойде и я спре.

— Ако не изпълнявах заповедите, щях да съм мъртъв. — Дюсандър дишаше тежко, горната част на тялото му се люшкеше напред-назад и пружините скърцаха. Облаче алкохолни пари висеше над него. — Руският фронт си го имаше, *nicht wahr*^[2]? Водачите ни бяха луди, абсолютно сигурно, но може ли да се спори с луд... особено когато най-лудият имаше късмета на дявола? Беше на сантиметри от смъртта при един съвършен опит за убийство. Удушиха конспираторите със струни за пиано, удушиха ги бавно. Смъртната им агония беше заснета на филмова лента за назидание на елита...

— Точно така! — извика възбудено Тод. — Гледахте ли този филм?

— Да, гледах го. Всички гледахме какво става с хората, които не искат или не могат да бягат пред вятъра и чакат бурята да свърши. Всичко, което правехме, беше правилно. За това време и за това място беше правилно. Щях да го правя отново. Но... — Погледът му спря върху чашата. Тя беше празна. — ... но аз не исках да говоря или даже да мисля за това. Всичко, което правехме, беше за оцеляването, а нищо извън оцеляването не струва. Сънувах... — Той бавно извади цигара от пакета върху телевизора. — Да. Години наред сънувах. Тъмнота и звуци в тъмнотата. Трактори. Булдозери. Приклади трополят по замръзналата земя. Или човешки черепи. Свирки, сирени, пистолетни изстрели, викове. Вратите на газовите коли се отварят с грохот в студените зимни следобеди. В моите сънища всички звуци щяха да изчезнат и очите ми да се отворят в мрака, където светлинките блещукат като очи на зверове в гъста гора. Дълги години живях в края на джунглата и затова, струва ми се, подушвах и усещах джунглата в тези сънища. След тях се събуждах плувнал в пот, сърцето ми бумтеше в гърдите, с ръката затисках устата си, за да заглуши виковете. И щях да си мисля: сънят е истина. Бразилия, Парагвай, Куба — тези места са сънища. В действителността аз още съм в Патин. Днес руснаците са по-близо от вчера. Някои от тях помнят как през 1943 година трябваше да ядат замръзналите трупове на германци, за да останат живи. Сега те жадуват да пият гореща германска кръв. Носеха се слухове, момче, че когато минаваха през Германия, някои от тях правеха точно това: режеха гърлата на затворниците и пиеха кръвта им направо от ботуша. Щях да се събуждам и да си мисля: *работата трябва да си върви само ако липсват свидетели за онова, което сме направили, или пък те са*

толкова малко, че светът няма да им повярва, да, няма. И щях да си помисля: работата трябва да си върви, ако така ще оцелеем.

Тод го слушаше с напрегнато внимание и огромен интерес. Това звучеше много добре, ала той беше сигурен, че в бъдеще ще има и похубави неща. На Дюсандър му трябваше само да го посръчкат. По дяволите, той беше щастлив. Повечето хора на неговата възраст бяха изкуфели.

Дюсандър дръпна дълбоко от цигарата.

— По-късно, когато сънищата отлетяха, дойдоха дни, в които щях да си мисля, че съм срещнал някого от Патин. Не пазачи или някой от офицерите, а само затворници. Помня един следобед в Западна Германия преди десет години. На магистралата стана катастрофа. Спряха движението във всички платна. Седях си в моя Морис, слушах радио и чаках да пуснат автомобилното движение. Погледнах надясно. В близкото платно беше спряла една много стара Симка и човекът зад кормилото ме гледаше. Беше към петдесетгодишен и изглеждаше болен. Имаше белег на бузата. Косата му беше бяла, къса и зле подстригана. Погледнах встрани. Времето минаваше, а колите не бяха се помръднали. Започнах да хвърлям погледи към Симката. И всеки път виждах, че той ме гледа със застиналото лице на мъртвец и очи, хлътнали в очните кухини. Започнах да си мисля, че е бил в Патин. Бил е там и ме е познал. — Дюсандър сложи ръка на очите си. — Беше през зимата. Човекът носеше палто. Бях сигурен, че ако сляза от колата и отида при него, съблека палтото му и навия ръкава на ризата му, ще видя номера на ръката му. Най-подир пуснаха движението. Отдалечих се от Симката. Ако задръстването беше продължило още десет минути, щях да сляза от колата и да измъкна оня човек от неговата. Щях да му дръпна един бой, пък бил той с номер или без номер. Друг път да не гледа така. Малко по-късно напуснах завинаги Германия.

— За ваш късмет — каза Тод.

Дюсандър сви рамене.

— Навсякъде е едно и също: Хавана, Мексико сити, Рим. Бях три години в Рим, сигурно знаеш. В едно кафене щях да видя как някакъв човек ме гледа над своето *капучино*. Във фойето на хотела една жена щеше да се интересува повече от мен, отколкото от списанието си. Келнерът в ресторанта щеше да зяпа мен, когато и да обслужваше.

Щях да се уверя, че тези хора ме разглеждат и през същата нощ щяха да дойдат сънищата — звуците, джунглата, очите. Но щом пристигнах в Америка, аз ги прокудих от ума си. Ходя на кино. Веднъж седмично вечерям навън, в едно от онези заведения за бързо хранене, които са толкова чисти и ярко осветени от неоновите тръби. Тук, вкъщи, си нареждам картинки-загадки, чета новели — повечето от тях лоши, и гледам телевизия. Нощем пия, докато заспя. Сънищата вече не ме спохождат. Когато разбере, че в супермаркета, в библиотеката или при продавача на цигари някой ме гледа, мисля, че това е заради приликата с неговия дядо... или с учителя му... или пък със съседа от града, който е напуснал преди години. — Той поклати глава към Тод. — Каквото и да е било в Патин, то е станало с друг човек. Не с мен.

— Страхотно! — каза Тод. — Искан ми се да чуя още нещо.

Очите на Дюсандър се притвориха, сетне бавно се отвориха.

— Няма да го разбереш. Не ми се говори за това.

— И все пак ще говорите. Ако не искате, ще кажа на всички кой сте.

Дюсандър се втрени в него с посивяло лице.

— Знаех си — рече той, — че рано или късно ще стигна до изнудване.

— Днес искам да ми разкажете за газовите пещи — каза Тод. — Как сте изгаряли телата на мъртвците. — Усмивката му напираше широка и лъчезарна. — Но преди да започнете, сложете си челюстите. Със зъби изглеждате по-добре.

Дюсандър се подчини. Разказа за газовите камери, докато стана време Тод да си отиде вкъщи за обяд. Всеки път, когато се опитваше да мине с общи приказки, Тод се смръщваше сурово и с въпроси на познавач го връщаше към главното. Докато разказваше, Дюсандър обърна доста чаши. По лицето му нямаше усмивка. Тод се усмихваше. Усмивката му стигаше за двама.

---

[1] Велики Боже! (нем.) — Б.пр. ↑

[2] Нали така (нем.) — Б.пр. ↑

2

Август 1974 година.

Те седяха зад къщата на Дюсандър под ласкавото безоблачно небе. Тод беше с джинси, кецове и фланелката от Малката лига. Дюсандър носеше торбеста сива риза и безформени жълтеникави панталони, които се държаха на тиранти. Бива си ги тези панталони, мислеше си Тод с лично удовлетворение, като че идват направо от кутия в задната част на магазина на Армията на спасението в търговската част. Трябваше наистина да направи нещо, за да промени начина, по който Дюсандър се обличаше вкъщи. Това разваляше част от удоволствието.

Двамата ядяха сандвичи „Биг Мак“, донесени от Тод в кошницата на колелото, което той караше с голяма бързина, за да не изстине храната. Тод смучеше кока-кола през пластмасова сламка. Дюсандър предпочиташе чаша бърбън.

Старческият му глас се извисяваше и падаше, звучеше книжно, неуверено, понякога едва се чуваше. Избелелите му сини очи с червени жилки нямаха покой. Отстрани човек можеше да ги вземе за дядо и внук. Внукът сякаш очакваше някаква церемония по слизането от кораб.

— Това е всичко, което помня — завърши след малко Дюсандър и отхапа голямо парче от своя сандвич. Тайният сос на „Макдоналдс“ потече по брадата му.

— Можеше да го разкажеш и по-добре — меко каза Тод. Дюсандър отпи голяма глътка от чашата си.

— Униформите бяха от хартия — изръмжа най-сетне той. — Когато някой от затворниците умираше, тя минаваше на друг, ако още можеше да се носи. Понякога четиридесет души можеха да носят една и съща униформа. Получих висока оценка за моята пестеливост.

— От Глюк?

— От Химлер.

— Но в Патин сте имали фабрика за дрехи. Миналата седмица ми казахте. Защо не вземахте от там униформите? Затворниците можеха да ги правят.

— Работата на фабриката в Патин беше да правят униформи за германските войници. Колкото до нас... — за миг гласът на Дюсандър стигна до фалцет и той направи усилие да продължи. — Ние не се занимавахме с рехабилитация — завърши той.

Тод пусна широката си усмивка.

— За днес стига ли? Моля те. Боли ме гърлото.

— Не трябва да пушите толкова — рече Тод и продължи да се усмихва. — Разкажете още нещо за униформите.

— За кои? Затворническите или на СС?

— И за двете — каза с усмивка Тод.

3

Септември 1974 година.

В кухнята на тяхната къща Тод си правеше сандвич с фъстъчено масло и желе. Пътят към кухнята минаваше по шест червени дървени стъпала, след които идваше високо помещение, блеснало от хром и неръждаема стомана. Откакто Тод се беше върнал от училище, електрическата пишеща машина на майка му тракаше непрекъснато. Тя пишеше дисертация, каквито правеха само дипломираните студенти. Дипломираната студентка беше късо подстригана, носеше дебели очила и по скромното мнение на Тод приличаше на извънземно създание. Дисертацията разглеждаше ефекта от плодовите мушици в долината Салинас след Втората световна война или някаква глупост от този вид. Тракането прекъсна и тя излезе от кабинета си.

— Тод-бейби — поздравя го тя.

— Моника-бейби — отвърна той доста любезно.

Майка му не беше лошо парче за своите трийсет и шест години, мислеше си Тод: русокоса, тук-таме с пепеляв оттенък, висока, стройна, в тъмночервени шорти и блуза с топлия цвят на уиски. Блузата ѝ беше вързана небрежно под гърдите и откриваше плоската ѝ диафрагма. Тубичка машинописно белило беше затъкната в косата ѝ, опъната безгрижно назад с тюркоазена шнола.

— Как е училището? — попита тя, докато се качваше по стълбите в кухнята. Докосна небрежно с устни неговите устни и се смъкна на една табуретка срещу плота за закуската.

— Училище-мъчище.

— Ще бъдеш ли пак сред първите?

— Че как?

Всъщност той си мислеше, че през първия срок успехът му може леко да се намали. Прекарваше много време с Дюсандър и даже когато не беше със стария войник, пак си мислеше за всичко, което му беше разказал. Ала успехът беше нещо, с което щеше да се оправи.

— Способен ученик — рече тя и разроши рунтавата му руса коса. — Как е сандвичът?

— Добър е.

— Направи един и ми го донеси в кабинета, а?

— Не мога — каза той и стана. — Обещах на мистър Денкър да отида и да му почета един час.

— Още ли сте на „Робинзон Крузо“?

— Не. — Той ѝ показа корицата на дебела книга, която беше купил за двайсет цента в лавката за стари неща. — „Том Джоунс“.

— Врели-некипели. Трябва да я четеш цяла учебна година, Тод-бейби. Не можеш ли да намериш съкратено издание като „Крузо“?

— Вероятно, но той иска да я чуе цялата. Така каза.

— А! — Тя го погледна за миг, после го прегърна. Рядко показваше чувствата си и на Тод му стана малко неудобно. — Колко си сладък, че отделяш толкова много от свободното си време да му четеш. Баща ти и аз мислим, че си просто... просто изключителен.

Тод сведе скромно очи.

— И да не кажеш на никого — продължи тя. — Да заровиш таланта си в земята.

— Е, момчетата, с които се събирам, ме мислят за малко странен — стеснително се усмихна Тод и погледна към пода. — Това са само лайна.

— Не говори така — смъмри го тя разсеяно. Сетне попита: — Мислиш ли, че господин Денкър ще приеме да вечеря с нас някой път?

— Може би — отвърна неопределено той. — Слушай, ще си обърна часовника.

— Добре. Вечерята е в шест и трийсет. Не забравяй.

— Не ми се яде.

— Баща ти ще работи до късно, пак ще сме само аз и ти, разбрано?

— Страхотно, бейби.

Тя гледаше с разнежена усмивка как той тръгва и се надяваше, че в „Том Джоунс“ няма нещо такова, което не е за четене; та той беше само на тринайсет. Предполагаше, че няма такива места. Той растеше в общество, където списания като „Пентхауз“ бяха достъпни за всеки възрастен срещу долар и четвърт или за всяко дете, което може да се пресегне до горната полица преди продавачът да му кресне: Остави го

и се пръждосвай! Общество, в което повече от всичко вярваха в убежденията на гърбавия съсед. Тя мислеше, че в една книга на двеста години няма нещо такова, което да завърти главата на Тод, пък и се надяваше, че старецът лека-полека ще се откаже от нея. Както Ричард обичаше да казва, за децата целият свят е лаборатория. Остави ги да щъкат из нея. И ако дирещото дете има здрав домашен живот и обичливи родители, то ще расте все по-силно, няма да го смутят тъмните страни.

Тръгваше най-здравото дете, което познаваше, то вече въртеше по улицата педалите на своя „Шуин“. *Случихме с тоя юнак, помисли си тя, докато правеше своя сандвич. Проклета да съм, ако не сме случили.*

4

Октомври, 1974 година.

Дюсандър беше отслабнал. Те седяха в кухнята, оставили между тях на масата, покрита с мушама, купената на старо „Том Джонс“. Тод, който обичаше да не допуска грешки, беше прелистил обяснителните бележки на Клиф за книгата и старателно прочете цялото съдържание, защото майка му и баща му можеха да го попитат нещо за сюжета. Тод ядеше шоколадова вафла, която купи в магазина. Беше донесъл и една за Дюсандър, но той и не я докосна. Само я поглеждаше навъсено и си пиеше бърбъна. Тод мразеше да гледа как се похабява нещо толкова вкусно като шоколадовата вафла. Ако не я изяде веднага, Тод щеше да го попита може ли да я вземе за себе си.

— Е, как отровният газ стигаше до Патин? — попита той Дюсандър.

— В железопътни вагони — рече Дюсандър. — В железопътни вагони с надпис „Медицински доставки“. В дълги сандъци, които приличаха на ковчези. Непроницаеми, предполагам. Затворниците ги разтоварваха и нареждаха на стелажи в лечебницата. По-късно наши хора ги прехвърляха в складови бараки. Работеха нощем. Складовете бяха зад душовете.

— Винаги ли пускахте „Циклон-Б“?

— Не, от време на време докарваха нещо друго. Експериментален газ. Върховното командване искаше да повишим ефективността. Веднъж ни изпратиха газ с кодово наименование „ПЕГАС“. Нервно-паралитичен. Благодаря на бога, че не повториха. Той... — Дюсандър видя, че Тод се наведе напред, видя изострения му поглед, спря внезапно и направи небрежно движение с безплатната чаша от бензиностанцията. — Той не действаше много добре — каза, — беше... неприятен.

Ала Тод изрази недоволство, особено от последните му думи.

— Какво правеше той?

— Убиваше ги. Какво мислиш правеше, караше ги да се разхождат по водата ли? Убиваше ги, това е.

— Разказвай.

— Не — каза Дюсандър, неспособен да прогони нахлулия страх. Не беше мислил за „ПЕГАС“... колко години? Десет? Двайсет? — Няма да ти разказвам. Не искам.

— Разказвай — повтори Тод, облизвайки разтопения шоколад от пръстите си. — Разказвай или знаеш какво.

Да, помисли си Дюсандър. Зная какво. Наистина зная какво, скапано малко чудовище.

— Караше ги да танцуват — неохотно каза той.

— Да танцуват?

— Както и „Циклон-Б“, газът идваше от решетките на душовете. И те... започваха да подскачат. Някои крещяха. Повечето се смееха. Повръщаха и... безпомощно изпускаха изпражнения.

— Уха! — рече Тод. — Насираха се, а? — той посочи вафлата на Дюсандър. Беше свършил своята. — Ще я ядете ли?

Дюсандър не отговори. Спомени замъглиха очите му. Лицето му стана далечно и студено като тъмната страна на планета, която не се върти около оста си. В главата му се смесиха *главозамайващо* отвращението и — така ли беше? — *носталгията*.

— Започваха да се тресат, гърлата им издаваха странни звуци. Хората ми... наричаха „ПЕГАС“ йодлерски газ. Най-последно им прилягаше и падаха на пода в собствената си мръсотия, те лежаха там, да, те лежаха там, на бетона, крещяха и издаваха йодлери с окървавени носове. Но аз излъгах, момче. Газът не ги убиваше или защото не беше достатъчно силен, или защото ние не издържахме дълго. Накрая изпратих вътре петима въоръжени войници да прекратят агонията им. В досието ми това щеше да звучи зле, ако беше станало известно — да хабиш патрони в момент, когато фюрерът обяви всеки патрон за национален ресурс. Но на петимата аз вярвах. Беше време, момче, когато си мислех, че никога няма да забравя звуците, които издаваха. Йодлерите, смеха.

— Да, бас държа — рече Тод. Той довърши вафлата на Дюсандър на две хапки. Майката на Тод би казала, че това е един от редките случаи, когато Тод съжалява за неизядената храна. — Разказът беше

много хубав, мистър Дюсандър. Винаги разказвате добре. Откакто ви подтикнах.

Тод му се усмихна. И невероятно — сигурно защото не искаше, Дюсандър усети, че му се усмихва.

5

Ноември 1974 година.

Дик Боудън, бащата на Тод, приличаше много на филмовия и телевизионен артист Лойд Бочнър. Той — Боудън, а не Бочнър, беше на трийсет и осем години. Слаб, строен човек, той обичаше да носи ризи в стила на една известна организация и солидни обикновено тъмни костюми. За обиколки по строежите се обличаше в цвят каки, а на главата си слагаше твърда каска, спомен от времето, прекарано в Корпуса на мира, тогава той участваше в проектирането и построяването на два язовира в Африка. Когато работеше в кабинета си вкъщи, слагаше полукръгли очила, които се смъкваха до края на носа му и му придаваха вид на декан от някой колеж. И сега, когато удряше по бюрото си с бележника на Тод от първия срок, той носеше същите очила.

— Една петица. Четири четворки. Една тройка. Тройка, за бога! Тод, майка ти не го показва, но тя е много разтревожена.

Тод сведе очи. Не се усмихваше. Когато баща му се ядосаше, това беше лош знак.

— Боже, *никога* не си имал такъв успех! Тройка по алгебра? Какво е това?

— Не зная, татко. — Той гледаше кротко коленете си.

— Майка ти и аз мислим, че прекарваш прекалено много време при мистър Денкър. Не четеш достатъчно учебниците си. Мислим, че трябва да прекъснеш почивните дни, мързеливецо. Поне докато видим как ти върви училището...

Тод го погледна и за една-единствена секунда Боудън помисли, че вижда в очите на сина си див гняв. Неговите собствени очи се разшириха, пръстите му стиснаха бежовия бележник на Тод... и после пред него пак беше същия Тод, гледаше открито и много нещастно. Имаше ли го тоя гняв? Сигурно не. Ала този миг го обърка, затрудни го в избора какво да прави. Тод не беше луд и Дик Боудън не искаше да го *направи* луд. Той и синът му бяха приятели, винаги са били

приятели и Дик искаше нещата да си вървят все така. Нямаха тайни един от друг, каквито и да било (с изключение на това, че понякога Дик Боудън посягаше на секретарката си, но можеш ли да кажеш такова нещо на тринайсетгодишния си син... пък и това нямаше никакво отношение към живота му въпреки, към *семеиния* му живот). Това беше начинът според него, такъв и щеше да си остане в шибания свят, където убийците се разхождат ненаказани, гимназистите се друсат с хероин, а учениците от прогимназиите — връстниците на Тод — хващат венерически болести.

— Не, татко, моля те, не ми забранявай. Искам да кажа, не наказвай мистър Денкър за нещо, което е моя грешка. Искам да кажа, че без мен той е загубен. Ще се поправя. Наистина. Тая алгебра... само ме кара да се заловя с нея. Ходих при Бен Тримейн и след като учихме заедно няколко дни, започнах да я разбирам. Аз само... не зная, изпитах нещо като притеснение отначало.

— Мисля, че прекарваш много време с него — каза Боудън, вече омекнал. Жестоко беше да откаже на Тод, да го разочарова и това, което Тод подхвърли за наказанието на стареца... по дяволите, имаше смисъл. Старецът много разчиташе на неговите посещения.

— Тоя мистър Сторман, учителят по алгебра, е наистина труден човек. Повечето ученици имат тройки. Трима или четирима получиха двойки. — Боудън кимна замислено. — Няма вече да ходя във вторник, докато си оправя успеха. — Той гледаше баща си в очите. — И вместо да ходя за всяко нещо в училище, ще оставам и ще уча. Обещавам.

— Наистина ли толкова ти харесва тоя стар човек?

— Той е съвсем чист — рече искрено Тод.

— Тъй... добре. Ще опитаме твоя метод, мързеливецо. Но искам голямо повишаване на успеха още през януари, разбра ли? Грижа се за твоето бъдеще. Може да си мислиш, че от прогимназията е много далече, но не е. На един хвърлей. — Така, както майка му обичаше да казва „*щеш — не щеш*“, така и той харесваше израза „*на един хвърлей*“.

— Разбирам, татко — каза тежко Тод. — Като мъж с мъж.

— Излизай и хващай учебниците. — Той намести полукръглите очила на носа си и тупна Тод по рамото.

Усмивката на Тод, широки и лъчезарна, цъфна на лицето му.

— Точно така, татко!

Боудън гледаше как Тод излиза с горда усмивка. Един на милион. И онова върху лицето на Тод не е било гняв. Сигурно. Раздразнение, може би... но не високоволтовото чувство, каквото първо си помисли, че вижда. Ако Тод беше толкова откачен, той щеше да знае; можеше да чете сина си като отворена книга. Винаги е било така.

Като си подсвиркваше с чувство на изпълнен родителски дълг, Дик Боудън разви хелиографните копия и се наведе над тях.

6

Декември 1974 година.

Лицето, което се появи след продължителното натискане на звънеца, беше изпито и пожълтяло. Косата му, през юли още доста буйна, вече оредяваше над костеливото чело; сега тя нямаше блясък и изглеждаше чуплива. Тялото на Дюсандър, ако се започне от него, беше изтерзано... и, помисли си Тод, почти толкова изтерзано, колкото и телата на затворниците, попаднали в неговите ръце.

Когато Дюсандър дойде да отвори вратата, ръката на Тод беше зад гърба му. Сега той я протегна и подаде малко пакетче на Дюсандър.

— Честита Коледа! — извика той.

Отначало кутията уплаши Дюсандър, после той я взе без сянка от удоволствие или изненада. Повъртя я внимателно, сякаш съдържаше експлозив. Зад вратата валеше. Дъжд валеше вече цяла седмица и Тод донесе кутията под палтото си. Беше опакована с ярка хартия и завързана с панделка.

— Какво е това? — попита без особен ентузиазъм Дюсандър и двамата влязоха в кухнята.

— Отворете и вижте.

Тод извади бутилка кока-кола от палтото си и я сложи върху карираната мушама в бяло и червено, която покриваше масата в кухнята.

— По-добре да дръпнете малко пердетата — рече той свойски.

По лицето на Дюсандър тутакси плъзна недоверие.

— А? Защо?

— Ами... никога не можеш да разбереш кой наднича — усмихна се Тод. — Не го ли правехте през онези години? Да гледате хората преди те да ви видят?

Дюсандър дръпна кухненските пердета. После си наля чаша бърбън. Свали флъонгата от пакетчето. Тод го беше опаковал така, както обикновено момчетата опаковат коледните подаръци. Същите

тези момчета, които имат много важни неща в главите си, неща като футбола, уличния хокей, предаването в петък вечер „Криейчър фючър“, което можеш да гледаш с приятел, който вече спи, а двамата сте увити с одеялото в едната страна на кушетката и ти се смееш. В предаването имаше много тъмни страни, много грапави белези и много лепенки „Скоч“. Говореха за нетърпението като за нещо толкова женско.

Въпреки настроението си Дюсандър беше малко поласкан. И по-късно, когато страхът му понамаля, си рече: мисля, че *се сещам*.

В кутията имаше униформа. Есесовска униформа. С високи ботуши.

Той гледеше онемял ту съдържанието на кутията, ту нейния капак: „КАЧЕСТВЕНИ КОСТЮМИ И ОБЛЕКЛА «ПИТЪР» — НА СЪЩОТО МЯСТО ОТ 1951 ГОДИНА“.

— Не — промълви той тихо. — Няма да я облека. Тук всичко свършва, момче. Ще пукна, преди да я нахлузя.

— Спомнете си какво направиха с Айхман — тържествено произнесе Тод. — Той беше старец и не се занимаваше с политика. Нали така казахте. Между другото, запазих всичко за вас. Струва осемдесет долара с ботушите, които са вътре. Не споменахте да сте ги носили от 1944 година. Изобщо не сте.

— Ах ти, малко *копеле!* — Дюсандър вдигна юмрук над главата си. Тод не му обърна внимание. Беше на своя територия, очите му блестяха.

— Да — рече той тихо. — Хайде, развълнувай ме. Трогни ме само *веднъж*.

Дюсандър отпусна ръка. Устните му трепереха.

— Ти си демон от пъкъла — промърмори той.

— Облечи я! — подкани го Тод.

Ръцете на Дюсандър посегнаха към колана на халата и спряха там. Овчите му очи гледаха умолително към Тод.

— Моля ти се — промълви той. — Аз съм стар човек. Такъв съм.

Тод поклати главата си бавно, но непреклонно. Очите му още блестяха. Харесваше му, когато Дюсандър го молеше. Така, както някога са го молили затворниците в Патин.

Дюсандър хвърли халата си на пода и остана гол, само по чехли и боксьорски гащи. Гърдите му бяха хлътнали, коремът леко издут.

Ръцете му бяха старчески мършави. Но униформата, мислеше си Тод, униформата ще го преобрази.

Дюсандър бавно извади куртката от кутията и започна да я облича.

След десет минути той застана облечен в пълна есесовска униформа. Фуражката му стоеше малко накриво, раменете бяха смъкнати, но ясно личеше олицетворението на смъртта. Дюсандър имаше някакво мрачно достойнство, поне в очите на Тод, което не беше притежавал по-рано. Въпреки смъкнатите рамене, въпреки не съвсем добре прибраните му стъпала Тод беше доволен. За първи път Дюсандър изглеждаше така, както Тод си мислеше, че трябва да изглежда. Поостарял, да. Победен, безспорно. Но пак в униформа. Не някакъв старец в годините на залеза, който гледа Лорънс Уелк на допотопния си черно-бял телевизор със станиол на антената, а Курт Дюсандър, Кръволока на Патин.

Колкото до Дюсандър, той изпитваше отвращение, неудобство... и подличко чувство на облекчение. Той донякъде презираше това чувство и като най-верния белег за психологическото господство, което момчето имаше върху него. Беше затворник на момчето и всеки път, когато разбираше, че може да започне живота си в ново безчестие, той усещаше лекото облекчение от нарастващата власт на момчето. Той още чувстваше облекчение. Това върху него беше само плат, копчета, щракалки... но в него се таеше срам. Направили дюкяна с цип, а трябваше да е с копчета. Отличителните знаци за чина бяха сгрешени, кройката калпава, ботушите от евтина имитация на кожа. В края на краищата това беше само една палячовска униформа, която всъщност не го убиваше, не беше ли така? Не. Тя...

— Поправи си фуражката! — прогърмя гласът на Тод.

Дюсандър премигна объркано срещу него.

— *Поправи си фуражката, войник!*

Дюсандър се подчини и несъзнателно, едва забележимо я килна дръзко встрани, както правеха неговите *оберлейтенанти*. Досадно наистина, това беше униформа на *оберлейтенант*.

— Събери краката!

Той изпълни заповедта, събра петите с рязък удар, направи го правилно, без да мисли, направи го като че отмята изминалите години заедно с хавлията си.

— *Achtung!*^[1]

Той целият се превърна във внимание и за момент Тод се стресна, наистина се стресна. Чувстваше се като чирак на магьосник, който е пуснал в ход метлата, но не знае как да я спре. Старецът, който живееше в изтънчена бедност, си отиде. Тук беше Дюсандър.

Сетне страхът му отстъпи на изгарящото чувство за власт.

— *Кръгом!*

Дюсандър се завъртя сръчно, забравил бърбъна, забравил мъките на последните четири месеца. Чу петите си да хлопват отново, когато се озова с лице срещу окапаната с мръсотия печка. Под нея можеше да види прашния параден плац на военната академия, където беше получи, военната си подготовка.

— *Кръгом!*

Той пак се завъртя, този път не толкова добре, просто леко се олюля. Някога за това щяха да му сложат десет грешки и да го ръгнат с палка в корема, като му изкарат въздуха с горещ и агонизиращ вик. Вътрешно той се усмихна леко. Момчето не знаеше всички номера. Наистина не ги знаеше.

— *Ходом, марш!* — изкрещя Тод с блеснали очи.

Силата, която крепеше плещите на Дюсандър, изчезна.

Той започна да се смъква напред.

— *Не!* — каза той. — *Моля те!*

— *Марш! Марш! Марш, казах!*

С притъпен звук Дюсандър започна да марширува като гъска по олющения линолеум на кухненския под. Обърна се надясно, да избегне масата, и пак надясно, когато наближи стената. Лицето му беше леко отпуснато и безизразно. Изхвърляше крак пред себе си, сетне го набиваше, като правеше евтини ефекти. Ръцете му се движеха по къси дъги.

Мисълта за летящата метла пак се появи в съзнанието на Тод, от нея дойде страхът му. Той изведнъж се сети, че не искаше да зарадва Дюсандър с това и може би искаше да види Дюсандър по-скоро жалък, отколкото истински. Ала по някаква необяснима причина, въпреки възрастта му и евтината долнопробна мебелировка на кухнята, той не

изглеждаше ни най-малко жалък. Гледаше заплашително. За първи път трупове в ямите и крематориумите станаха нещо реално за Тод. Снимките на сгърчени ръце, крака и торсове, тебеширенобели под студения пролетен дъжд на Германия, където нищо не напомняше сцени от филми на ужаса — куп тела, създадени в отдела за манекени, да речем, за да бъдат изправени чрез скобите и стойките, когато сцената свърши, — а само простия факт, смайващ, необясним и жесток. За миг му се стори, че усеща сладникавия дъх от гниенето, примесен с лекия мирис на дим.

Обзе го ужас.

— Стой! — изкрещя Тод.

Дюсандър продължи да марширува, избелил очи и много далечен. Държеше главата си малко по-високо, изпънал мършавите пилешки сухожилия на шията си, повдигнал дръзко брадичката си. Носът му, тънък като бръснач, стърчеше неприлично.

Тод се изпоти под мишниците.

— *Halt!*^[2] — извика той.

Дюсандър изнесе напред десния крак, прибра до него левия с един-единствен удар, подобен на изстрел, и спря. За миг лицето му стана студено като на робот без разум, после по него се изписа объркване. Объркването бе заменено от поражение. Той се прегърби.

Тод изпусна въздишка на облекчение и за момент се ядоса на себе си. Кой е главният тук, все пак? Сетне неговата самоувереност нахлу отново. *Аз, никой друг. А той да не забравя това.*

Усмихна се отново.

— Много добре. С малко упражнения ще станеш още по-добър.

Дюсандър стоеше мълчалив, запъхтян, с клюмнала глава.

— Сега можеш да я съблечеш — добави щедро Тод... и не преставаше да се чуди дали иска Дюсандър да я облече отново. За няколко секунди...

---

[1] Внимание! (нем.) — Б.пр. ↑

[2] Стой! (нем.) — Б.пр. ↑

Януари 1975 година.

След последния звънец Тод излезе от училище сам, грабна велосипеда си и го подкара към парка. Намери отдалечена пейка, сложи своя „Шуин“ на стойка и извади бележника си от задния джоб. Огледа се да види няма ли наблизко някой познат, ала единствените хора, които забеляза, бяха двама гимназисти край езерото и двама едри пияници, които си подаваха книжна торбичка. Мръсни скапани дебелаци, мина му през ума, но те не го безпокояха. Отвори бележника си.

Английски: 4. История на Америка: 4. География: 3.
Твоят кръг и ти: 5. Начален френски: 1. Основи на алгебрата: 1.

Гледаше бележките си и не можеше да повярва. Знаеше, че върви зле, но това беше катастрофа.

Може би така е по-добре, обади се неочаквано вътрешният му глас. Може би даже го правиш нарочно, защото част от теб иска това да свърши. Трябва да свърши. Преди да е станало нещо лошо.

Той отклони с усилие мисълта си. Нищо лошо нямаше да се случи. Въртеше Дюсандър на малкия си пръст. Само на малкия си пръст. Дъртакът мислеше, че у един приятел има писмо, но не знаеше у кой приятел. Ако нещо се случи с Тод — *каквото и да е* — писмото ще отиде в полицията. Преди години Дюсандър сигурно щеше да опита някакъв номер. Сега беше много стар да бяга, даже с летящ старт.

— Той ми е в кърпа вързан, по дяволите — въздъхна Тод и напрегна бедрото си, за да усети мускулите. Да говориш със себе си е кофти работа, сами си приказват шантавите. От шест седмици имаше тоя навик и изглежда не можеше да го преодолее. Беше забелязал колко

много хора го гледат някак особено заради това. Двама от тях бяха учители. А оня задник Бърни Евърсон дойде да го попита дали прави плодови бисквити. На Тод му оставаше малко, много малко да шибне в устата ситното педерастче, но тези неща — кавги, боричкания, тупаници — не бяха подходящи. Такива неща ти се пишат във всяко отношение зле. Да си приказваш сам е лошо, така де, ама...

— Сънищата също са гадно нещо — въздъхна той. Този път не се усети.

Едва по-късно сънищата бяха станали кошмарни. В сънищата винаги се явяваше с униформа, макар че и те се променяха. Понякога обличаше книжна униформа и се строяваше със стотици други като него; мирисът на изгоряло се носеше във въздуха и той можеше да чуе насеченото бумтене на булдозерните мотори. Друг път Дюсандър се приближаваше до строя и посочваше той или оня. И те оставаха. Другите отиваха в крематориума. Някои от затворниците ритаха и се съпротивляваха, но повечето от тях бяха много недохранени, много изтощени. Дюсандър заставаше срещу Тод. Очите им се срещаха за един дълъг, парализиращ миг и Дюсандър вдигаше избелелия чадър към Тод.

— Заведи го в лабораторията — казваше Дюсандър в сънищата. Устната му се повдигаше и откриваше изкуствената челюст. — Хванете това американско момче.

В друг сън той носеше есесовска униформа. Високите му ботуши лъцяха като огледало. Появяваше се като олицетворение на смъртта, блясваха светкавици. Ала той стоеше наред булевард „Санто Донато“ и всички го гледаха. Започваха да го сочат. Някои от тях се смееха. Други бяха потресени, разгневени или възмутени. В този сън на шумната спирка заковаваше със скърцане стара кола и Дюсандър се появяваше пред него, Дюсандър на двеста години, почти мумифициран, а кожата му приличаше на пожълтял пергамент.

— Аз те познавам — крещеше остро Дюсандър от съня. Той поглеждаше към зрителите и после към Тод. — Срещу теб е повдигнато обвинение за Патин. Гледайте всички! Това е Кръволокът на Патин! Квалифицираният експерт на Химлер! Аз те изобличавам, душегубецо! Аз те изобличавам, касапино! Аз те изобличавам, убиецо на деца! Изобличавам те!

А в друг сън той носеше раирана затворническа униформа и беше захвърлен в коридор с каменни стени от двама надзиратели, които приличаха на родителите му. Двамата носеха ярки жълти ленти с еврейската звезда на тях. Зад двамата вървеше министърът и четеше цитати от Книгата на Второзаконието. Тод поглеждаше назад през рамото си и виждаше, че министърът е Дюсандър и носи бяла куртка на офицер от СС.

В края на каменния коридор двойна врата се отваряше към осмоъгълна стая със стъклени стени. В центъра ѝ се издигаше ешафод. Зад стъклените стени, строени в редици, стояха съсухрени мъже и жени, всичките голи, всички с едно и също мрачно, безлико изражение. На всяка ръка имаше син номер.

— Всичко е добре — каза си шепнешком Тод. — Всичко е наред, наистина, аз държа конците.

Двамата край езерото погледнаха към него. Тод се взря в тях свирепо — само да кажат нещо! Най-подир те обърнаха погледи в друга посока. Дали се хилеше момчето?

Тод стана, пъкна бележника в задния си джоб и възседна велосипеда си. Подкара към магазина на две преки оттук. Там купи шишенце с течност за изтриване на мастило, писалка с тънко перо и синьо мастило. Върна се в парка (двойката ученици си беше отишла, но пияниците все още бяха на мястото си) и смени оценката си по английски на 5, по история на Америка на 6, по география на 5, по начален френски на 4 и по основи на алгебрата — на 5. Изтри „Твоят кръг и ти“ и след това само го преписа, така всички бележки изглеждаха като в униформи.

Правилно, униформи.

— Няма значение — въздъхна той. — Държа ги всичките. Държа ги всичките, точно така.

Една нощ в края на месеца, някъде след два часа, Курт Дюсандър се събуди, вкопчил ръце в чаршафите, запъхтян и стенещ в мрака, който го потискаше и ужасяваше. Чувстваше се почти задушен, парализиран от страх, като че тежък камък напираше върху гърдите му. Помисли, че е получил сърдечен пристъп. Посегна в тъмнината към

нощната лампа и едва не я катурна от нощното шкафче, докато я запали.

„Аз съм в спалнята си, помисли си той, в моята собствена спалня тук, в Санто Донато, в Калифорния, в Америка. Ето, същите кафяви пердета се спускат над същия прозорец, върху същите полици са наредени евтини издания от книжарницата на Сорен стрийт, виждам същия сив килим, същите сини тапети. Нямам сърдечен пристъп. Няма джунгла. Няма очи.“

Ала страхът беше полепнал по него като воняща кожа и сърцето му блъскаше до спукване. Сънищата се бяха върнали. Знаеше си, че с това момче рано или късно ще се върнат. Проклето момче! Помисли си, че неговото писмо до полицията е само блъф, и то доста елементарен. Нещо, което е видял в телевизионните детективски програми. На кой приятел момчето може да вярва, че няма да прочете толкова важно писмо? Не, приятелче, на никой. Или поне така си мислеше. Ако беше *сигурен*...

Ръцете му се свиха с болезнено ревматично скърцане, после бавно се отвориха.

Взе пакета от масата и запали една цигара, като драсна кибритената клечка на облегалката на леглото. Стрелките на часовника показваха 2:41. За него нямаше да има сън тази нощ. Вдъхна дълбоко дима, ала низ от болезнени спазми го изхвърли с кашлица навън. Никакъв сън, докато не слезе долу и не изпие една-две чаши. Или три. Толкова пиене му се събра последните шест седмици! Не беше вече толкова млад, че да ги обръща една след друга, както правеше като млад офицер в Берлин през трийсет и девета, когато ароматът на победата се носеше във въздуха и навсякъде, където кънтеше гласът на фюрера, можеше да видиш неговите огнени, повеляващи очи...

Момчето... проклетото момче!

— Дръж се! — произнесе той високо и звукът от собствения му глас в спокойната стая го накара да подскочи. Нямаше навика да си приказва сам, но не му беше и за първи път. Спомни си, че му се случваше да си говори ту тук, ту там през последните няколко седмици в Патин, когато войната стигна до ушите им и от изток грохота на руските оръдия нарастваше отначало с всеки изминал ден, а след това — с всеки час. Съвсем естествено беше да си говори сам тогава. Усещаше напрежение, а напрегнатите хора правят странни неща —

пипат си тестисите през джоба на панталоните, тракат със зъби... Волф беше велик тракач със зъби. И се хилеше като тракаше. Хуфман щракаше с пръсти и пляскаше с бедра в бърз, сложен ритъм, без да се усеща. Той, Курт Дюсандър, понякога си приказваше сам. Ала сега...

— Сега си под напрежение — произнесе гласно. Беше сигурен, че този път говори на немски. От много години не говореше на немски и сега езикът му се стори топъл и благ. Той го приспиваше, носеше покой. Беше приятно и тъмно.

— Да. Ти си под напрежение. Заради момчето. Но бъди честен пред себе си. Сега е ранно утро и не можеш да лъжеш. Ти не отхвърляш напълно говоренето. Отначало се уплаши, че момчето не ще може или не ще иска да запази тайната си. Ще каже на приятел, а той на друг приятел и приятелите ще кажат на двама. Но ако е запазил тайната толкова време, той ще продължи да я пази. Ако ме приберат, той ще загуби говорящата си книга. Това ли съм за него? Струва ми се, да.

Потъна в мълчание, ала мислите му напиреха. Беше самотен, но не от онези, които някога ще разберат колко са били самотни. Преди години мислеше сериозно за самоубийство. Имаше лошо отшелничество. Гласове чуваше само по радиото. Единствените хора, с които се срещаше, живееха от другата страна на чашата. Беше стар човек и се страхуваше от смъртта, а още повече се страхуваше да е стар и самотен.

Пикочният мехур му създаваше ядове. Често наред пътя до банята върху панталоните му се появяваше тъмно петно. Във влажно време ставите му отначало изтръпваха, сетне започваше остра болка и имаше дни, в които между изгрева и залеза гълташе цяла опаковка противоартритни таблетки... а само аспирина надвиваше болките. Дори такива неща, като вземането на книга от полицата или превключването на друг канал му причиняваха мъка. Очите му бяха зле; понякога събаряше предмети, ожулваше си пиццала, блъскаше си главата. Живееше в страх да не си счупи краиниците и да не може да се обади по телефона, страхуваше се да влезе в болница и някой доктор да открие истинското му минало, след като е заподозрял мистър Денкър поради липса на медицинска карта.

Момчето облекчаваше някои от тези неща. Когато момчето беше тук, той можеше да върне отминалите дни. Паметта му за тези дни

беше маниакално ясна; съдържаше безкраен каталог от имена и събития, дори и времето в тоя и тоя ден. Помнеше редника Хенрайд до картечницата на североизточната кула и буцата, която растеше между очите му. Някои от неговите хора го наричаха Триокия или Стария Циклоп. Помнеше Кесел, който беше снимал любовницата си гола, легнала на канапето с ръце зад главата. Кесел караше хората да я гледат. Помнеше имената на лекарите и техните експерименти — прага на болката, мозъчните вълни на умиращи мъже и жени, психологическото забавяне, ефекта от различните видове излъчване, десетки други. *Стотици* други.

Предполагаше, че говори на момчето така, както говорят всички стари хора, но се надяваше да е по-щастлив от повечето старци, към които слушателите се отнасяха нетърпеливо, с липса на интерес и открита грубост. Неговата аудитория изглеждаше безкрайно очарована.

Бяха ли кошмарите прекалено висока цена, която трябваше да плати?

Угаси цигарата, полежа за миг с очи, вперени в тавана, премести крака си и стъпи на пода. Той и момчето се мразеха, предполагаше, подхранвайки се един друг... изяждайки се един друг. Ако неговият собствен корем го болеше понякога от лошата, но калорична храна, която двамата поглъщаха следобед в кухнята, какво ли му е на момчето? Спеше ли добре? Навярно не. По-късно Дюсандър си помисли, че момчето изглежда много бледо и по-слабо, отколкото когато нахлу в живота му.

Пресече стаята и отвори вратата на дрешника. Премести закачалките на дясно, пресегна се в полумрака и извади фалшивата униформа. Тя увисна на ръката му като кожата на хищник. Докосна я с другата ръка. Докосна я... и пак я закачи.

След дълго колебание той я свали, за да е готова. Облече я бавно, без да гледа в огледалото преди униформата да е напълно стегната с колана и закопчана (и дюкяна с фалшивия цип също).

Погледна се в огледалото и кимна.

Върна се в леглото и запали нова цигара. След като я изпуши, усети, че пак му се доспива. Угаси я и не можеше да повярва, че всичко е толкова лесно. Но той заспа след пет минути, този път без кошмари.

8

Февруари, 1975 година.

След вечерята Дик Боудън предложи коняк, който се стори на Дюсандър ужасен. Разбира се, той пусна широка усмивка и щедро го похвали. Жената на Боудън поднесе на момчето шоколадов крем. Момчето беше необикновено тихо през цялото време. Неудобство? Да. По някаква причина момчето се чувстваше много неудобно.

Дюсандър очарова Дик и Моника Боудън още в мига, когато се появи с момчето. То каза на родителите си, че напоследък зрението на мистър Денкър много се е влошило (което ще рече, че бедният стар мистър Денкър има нужда от куче за слепи, помисли си веднага Дюсандър), защото това обясняваше продължителното четене, за което претендираше момчето. По въпроса за зрението Дюсандър беше много внимателен и мислеше, че не направи пропуски.

Носеше най-хубавия си костюм и макар че вечерта беше влажна, ревматизмът едва се обаждаше — само моментни пристъпи. По някаква нелепа причина момчето искаше да остави чадъра си вкъщи, ала Дюсандър настоя. В крайна сметка прекара една приятна и извънредно вълнуваща вечер. Колкото и ужасен да беше конякът, той не помнеше да е бил канен на вечеря от девет години.

По време на хранене обсъдиха Моторните заводи в Есен, възстановяването на следвоенна Германия — Боудън зададе няколко умни въпроса на тази тема и изглежда беше поразен от отговорите на Дюсандър — и германските писатели. Моника Боудън го попита как е дошъл в Америка толкова късно и Дюсандър, възприел собствената си линия на късогледа тъга, обясни всичко със смъртта на измислената си жена. Моника Боудън се разтопи от съчувствие.

А сега, покрай тоя смешен коняк, Дик Боудън рече:

— Ако това е прекалено лично, господин Денкър, моля, не ми отговаряйте... но не можах да разбера какво сте правил през войната.

Момчето се напрегна леко.

Дюсандър се усмихна и започна да търси цигарите си. Виждаше ги прекрасно, но държеше да не допусне и най-малката грешка. Моника му ги подаде в ръката.

— Благодаря ви, мила госпожо. Вечерята беше превъзходна. Вие готвите прекрасно. Жена ми нямаше да го направи по-добре. — Моника му благодари и се почувства поласкана. Тод я стрелна сърдито с очи. — Въпросът изобщо не е личен — каза Дюсандър, запали цигара и се обърна към Боудън. — Бях в запаса от 1943-та, както бяха всички здрави мъже на възраст за действителна военна служба. Оттогава се появиха надписи по стените за Третия райх и за лудите, които го сътвориха. Особено за един от лудите, разбира се. — И той тържествено драсна клечка. — Почувства се голямо облекчение, когато течението се обърна срещу Хитлер. Голямо облекчение! Разбира се — сега той гледаше Боудън обезоръжаващо, както мъж гледа мъж — всеки трябваше да е предпазлив и да не изразява подобни чувства. Поне на глас.

— Така предполагам — каза с уважение Дик Боудън.

— Да — продължи Дюсандър. — Поне на глас. Помня една вечер, когато след работа с неколцина приятели седнахме в кръчмата „*Ратскелер*“ да пийнем нещо — по това време не навсякъде имаше *шнапс* или бира, но тази вечер имаше и двете. Всички се познавахме от двайсетина години. Един от компанията, Ханс Хаслер, между другото спомена, че сигурно някой болен е посъветвал Фюрера да открие втори фронт срещу Русия. Казах му: За бога, Ханс, мисли какво говориш. Бедният Ханс пребледня и веднага смени темата на разговора. След три дни изчезна. Вече не го видях и, доколкото зная, никой от тези, които седяхме на масата онази вечер, не го е виждал.

— Ужасно! — Моника беше останала без дъх. — Още малко коняк, господин Денкър?

— Не, благодаря. — Той ѝ се усмихна. — Жена ми все повтаряше думите на майка си: „Не може да се надхвърли върховното“.

Угриженото и начумерено лице на Тод притъмня още малко.

— Мислите ли, че са го изпратили в някой от лагерите? — попита Дик. — Приятеля ви Хеслер?

— *Хаслер* — кротко го поправи Дюсандър. Ставаше тежко. — Те бяха много. Лагерите... ще бъдат позор за германския народ през

идните хиляда години. Те са истинското наследство от Хитлер.

— Мисля, че мнението ви е прекалено сурово — каза Боудън, запали лулата си и пусна задушаващ облак от тютюна „Чери бленд“. — Според това, което съм чел, по-голямата част от германския народ не е имала представа какво става. Около Аушвиц са мислели, че това е завод за колбаси.

— *Ужасно!* — каза Моника и направи физиономия на мъжа си „стига с това“. После се обърна към Дюсандър и се усмихна.

— Много обичам миризмата на лула, господин Денкър. А вие?

— Наистина ми харесва, госпожо — отговори Дюсандър. Изпитваше непреодолимата нужда да кихне.

Боудън неочаквано се пресегна през масата и потупа сина си по рамото. Тод подскочи.

— Много си тих тази вечер, синко. Добре ли си?

Тод пусна особена усмивка, сякаш изглеждаше раздвоен между баща си и Дюсандър.

— Много добре. Спомних си, че вече съм чувал тези разкази.

— Тод! — каза Моника. — Не мога да...

— Момчето просто иска да бъде честно — рече Дюсандър. — Привилегия на момчетата, която липсва на възрастните.

Дик се засмя и кимна.

— Може ли Тод да ме придружи до моя дом? — попита Дюсандър. — Сигурно има да учи.

— Тод е много способен ученик — каза Моника, ала думите й излизаха автоматично, докато гледеше съвсем объркана Тод. — Само шестици и петици. Последния срок получи четворка, но обеща да подобри френския до март. Нали, Тод-бейби?

Тод отново пусна особената си усмивка и кимна.

— Няма нужда да вървите — рече Дик. — Ще се радвам да ви закарам вкъщи.

— Разхождам се, за да подишам и да се раздвижа — каза Дюсандър. Аз наистина настоявам... освен ако Тод не иска да дойде.

— Не, предпочитам да се разходя — побърза да каже Тод. Майка му и баща му засияха.

Вече приближаваха улицата на Дюсандър, когато старецът наруши мълчанието. Заваля ситен дъжд и той отвори чадъра си над двамата. А ревматизмът му дремеше спокойно. Изумително!

— Ти си като моя ревматизъм — промълви той.

Тод вдигна глава.

— А?

— И двамата няма какво да кажете тази вечер. Какво имаш под езика си, момче? Котка или дяволица?

— Нищо — смънка Тод. Те завиха на ъгъла.

— Можех да се досетя — каза Дюсандър с нотка на злорадство. — Когато дойде да ме вземеш, ти се страхуваше, че ще допусна грешка. Ще пусна котката от торбата, както казвате тук. Тази вечеря трябваше да се състои — нищо не може да те оправдае, задето будалкаш родителите си. Сега си смутен, защото всичко мина добре. Не е ли вярно?

— Кой знае? — отвърна Тод и мрачно сви рамене.

— Имаше ли причини да не мине добре? — попита Дюсандър. — Станах лицемер, преди да си се родил. Ти пазиш тайни много добре, признавам. Признавам ти го най-великодушно. Но забеляза ли какво направих тази вечер? Аз ги очаровах. *Очаровах ги!*

Изведнъж Тод избухна:

— Не трябваше да правиш това.

Дюсандър спря и се взря в Тод.

— Да *не* го правя? *Не?* Мислех, че точно това искаш, момче! Сигурно няма да възразят, ако продължиш да идваш и „да ми четеш“.

— Ти си сигурен, че нещата вървят добре — разпали се Тод. — Може и да съм получил всичко, което искам от теб. Мислиш ли, че някой ме *кара насила* да идвам в твоята съборетина и да гледам как лежиш и се наливаш като онези пияници, които се навъртат край депото? Така ли си мислиш? — гласът му се извиси до тъничко истерично трептене. — Защото никой не ме *кара насила*. Ако искам — ще дойда, ако не искам — няма.

— По-тихо, момче. Хората ще чуят.

— Не ми пука — рече Тод и отново продължи напред, този път съвсем свободно, извън закрилата на чадъра.

— Да, никой не те насилва да идваш — съгласи се Дюсандър. И нанесе пресметнат удар в тъмното: — Всъщност, прав ти път.

Повярвай ми, момче, самотното пиянство не ме плаши много. Изобщо не ме плаши.

Тод го погледна презрително.

— Даже ти харесва, нали?

Дюсандър само се усмихваше неопределено.

— Добре, да забравим това.

Бяха стигнали до пътеката, водеща към верандата на Дюсандър. Той бръкна в джоба си за секретния ключ. Ревматичната болка пламна в ставите на пръстите му и след това затихна, сякаш изчакваше. Сега Дюсандър си помисли, че разбира какво очаква: отново да бъде свободен. Тогава всичко ще си отиде.

— Ще ти кажа нещо — започна Тод. Гласът му звучеше странно задъхано. — Ако знаеха какъв си бил, само да им кажа, те ще те заплюят и ще те ритнат в дъртия кльошав задник.

Във влажния мрак Дюсандър погледна Тод отблизо. Лицето на момчето беше обърнато предизвикателно към него, ала кожата му беше бледа, торбичките под очите бяха тъмни и леко подпухнали, такива оттенъци на кожата има човек, който будувва дълго след като всички заспят.

— Сигурен съм, че ще изпитат към мен само отвращение — каза Дюсандър и лично за себе си помисли, че по-възрастният Боудън може да сдържа отвращението си достатъчно дълго, за да зададе въпросите, които синът му вече беше задал. — Само отвращение. Но какво ще изпитат към теб, момче, когато им кажа, че знаеш за мен от осем месеца и нищо не си казал? — В тъмнината Тод гледаше безмълвно към него. — Идвай да ме видиш, ако ти харесва — каза равнодушно Дюсандър. — Ако не ти харесва, стой си вкъщи. Лека нощ, момче.

Той тръгна по пътеката към външната врата и остави Тод да го гледа с увиснало чене под ситния дъжд.

На другата сутрин, докато закусваха, Моника рече:

— Татко ти много хареса господин Денкър, Тод. Каза, че му напомня за дядо ти.

Тод смотолеве нещо нечленоразделно заради препечената филийка. Моника погледна сина си. Помисли си дали е спал добре.

Изглеждаше блед. Бележките се отразяваха зле на кожата му. Тод *никога* не получаваше четворки.

— Добре ли си тия дни, Тод?

Той я погледна за миг с празен поглед, сетне на лицето му се появи слънчевата усмивка, която я омайваше и утешаваше. На брадичката си имаше петънце от ягодово сладко.

— Да — рече. — Екстра.

— Тод-бейби — каза тя.

— Моника-бейби — отвърна той и двамата се засмяха.

9

Март 1975 година.

— Коте-коте — каза Дюсандър. — Тууука, коте-коте. Пис-пис? Пис-пис?

Той седеше на задната площадка с розова пластмасова паничка до десния крак. В купичката имаше мляко. Часовникът показваше един и половина, денят беше горещ, небето леко забулено. Огньовете, които горяха някъде далеч на запад, изпълваха въздуха с есенен мирис, който някак странно се разминаваше с календара. Ако момчето беше решило да дойде, то щеше да се появи до един час. Ала сега момчето невинаги идваше. Вместо седем пъти седмично то идваше само четири-пет пъти. Малко по малко интуицията на стария човек се разви и му подсказваше, че момчето си има своите неприятности.

— Коте-коте — обади се пак Дюсандър. Бездомната котка беше в другия край на двора, изчакваше до оградата върху тревната ивица, обрасла с бурени. Беше мъжкар, рошав като бурените, сред които клечеше. Всеки път, когато се обаждаше, ушите на котарака щръкнаха. Очите му не изпуснаха купичката с млякото.

Може би момчето има неприятности в училище, помисли си Дюсандър. Или го мъчеха кошмари. А може би и двете.

Той се усмихна на последната мисъл.

— Коте-коте — обади се той нежно. Ушите на котарака пак щръкнаха. Той стоеше неподвижен и продължаваше да съзерцава млякото.

Дюсандър също беше налегнат от грижи. През последните три седмици си лягаше с униформата, носеше я като уродлива пижама, и тази униформа го предпази от безсъница и кошмари. Отначало сънят му беше като звука на банциг. Сетне сънищата се върнаха не малко по малко, а изведнъж, вкупом, много по-тежки от предишните. Сънища за бягане и сънища за очите. Бягане през влажна, невиджана джунгла, където тежки листа и мокра папрат го шибаха в лицето, оставяйки струйки, които той усещаше като мъзга или кръв. Бягаше и бягаше, а

светещите очи бяха все край него, пронизваха го бездушно, докато излезеше на една поляна. В тъмнината той повече усещаше, отколкото виждаше стръмнината, която се издигаше в другия край на поляната. Горе на стръмнината беше Патин с неговите ниски циментови сгради, с дворове, оградени с бодлива тел и електрически жици, с караулните кули, които стърчаха като марсиански кораби, дошли направо от „Война на световите“. В средата валма дим на талази отлитаха към небето, а под онези тухлени колони бяха пещите, строени и готови за действие. Нощем те светеха като очите на свирепи демони. На жителите в околността казваха, че лагерниците в Патин шият дрехи и правят свещи. Местните жители не вярваха на това, също както местните жители около Аушвиц не вярваха, че лагерът е завод за колбаси. Това нямаше значение.

Когато на сън поглеждаше през рамо, той най-сетне ги виждаше как *те* излизат от прикритието си — неспокойни мъртъвци, *евреи*, тътрещи се към него със сините номера, които светят върху бледата плът на протегнатите им, извити като нокти ръце, с лица, оживени единствено от омразата, живи с отмъщението, одушевени от убийството. Малчуганите, които се въртяха около майките и дядовците си, бяха родени с помощта на по-големите деца. На лицата им беше изписано отчаяние.

Отчаяние? Да. Защото в сънищата знаеше, те също, че ако изкачи хълма, ще се спаси. Назад, в тази влажна и блатиста низина, в тази джунгла, където цъфтящите нощем растения смучеха кръв вместо сок, той беше преследван звяр. Плячка. Ала тук, горе, командваше той. Ако това беше джунгла, тогава лагерът на върха беше зоопарк, дивите животни дремеха живи и здрави в клетките си, а той беше пазачът на глави, той решаваше кое животно да нахрани, кое да живее, кое да предаде за вивисекция, кое касапите да откарат с транспортни фургони.

Започваше да тича нагоре по хълма, да тича с цялата припряност на кошмара. Усещаше първите ръце на скелет около врата си, усещаше техния студен и вонящ дъх, подушваше тяхното гниене, слушаше птичите им победоносни викове, когато го измъкнат и спасението не е пред него, а вече е в ръцете му...

— Коте-коте — обади се Дюсандър — Мляко. Хубаво мляко.

Най-подир котаракът дойде. Пресече половината заден двор, пак приклегна, този път леко, а опашката му потрепваше угрижено. Той не му вярваше, не. Но Дюсандър знаеше, че подушва млякото и е жаден. Рано или късно щеше да дойде.

В Патин никога нямаше проблеми с контрабандата. Някои затворници пристигаха с ценностите си, пъхнати дълбоко в задниците им в малки велурени торбички и много често се разбираше, че това изобщо не са ценности — снимки, шноли, фалшиви бижута. Напъхваха ги с пръчка толкова дълбоко, че даже дългите пръсти на затворника, когото наричаха „Вонящите пръсти“, не можеха да ги открият. Помнеше една жена и нейния малък диамант с пукнатина. После се разбра, че той няма никаква стойност, но в нейното семейство се е предавал шест поколения от майка на най-голямата дъщеря. Така каза тя, но беше еврейка, а те всички лъжеха. Беше го глътнала, преди да влезе в Патин. Като се изходила, пак го глътнала. И продължи да го прави, докато диамантът започнал да разкъсва нейните вътрешности и тя започна да кърви.

Знаеше и други хитрости за пъхане на дребни предмети, като щипка тютюн, панделка за коса, нещо такова. Нямаше значение. В стаята, която Дюсандър използваше за разпити на затворници, имаше котлон и проста кухненска маса. В тенджерата на котлона винаги къкреше агнешко. При подозрение за контрабанда (то къде ли я нямаше?) довеждаха хората от заподозряната група в тази стая. Дюсандър ги слагаше близо до котлона, откъдето се носеха облаци пара. Питаше ги меко: *Кой?* Кой краде злато? Кой краде скъпоценности? Кой има тютюн? Кой даде на жената таблетка за детето ѝ? Кой? Никога не обещаваха ядене, но неговият аромат винаги развързваше езиците. Разбира се, палките щяха да свършат същото или пък дулата на автоматите, насочени към мръсните им слабини, но вареното месо беше... беше чудесно. Да.

— Коте-коте — извика Дюсандър. Ушите на котарака се наостриха. Той се полуизправи, после си спомни някой отколешен ритник или пък кибритена клечка, която е опърлила мустаците му, и седна пак на задните си лапи. Но скоро щеше да се поразмърда.

Дюсандър намери начин да умилюсти кошмара си. Начинът чисто и просто беше да си носи есесовската униформа... но той прерастваше в огромна власт. Дюсандър беше доволен от себе си,

жалко само, че никога преди не беше мислил за това. Мислеше, че трябва да благодари на момчето заради този нов метод за самоуспокоение, като му покаже, че ключът към миналите ужаси не се крие в отхвърлянето, а в разглеждането и дори в нещо като приятелска прегръдка. Вярно, че преди неочакваното появяване на момчето миналото лято сънищата не бяха го спохождали дълго време, но сега му се струваше, че се е отнасял като страхливец към миналото си. Беше принуден да остави част от себе си. Сега той си я искаше обратно.

— Коте-коте — помами животинката Дюсандър и усмивка цъфна на лицето му, една сърдечна, окуражаваща усмивка, усмивката на всички стари хора, които някак си са минали през жестоките превратности на живота и са стигнали на безопасно, относително непокътнато място, където има поне малко благоразумие.

Котаракът се надигна на задните си лапи, поколеба се само миг, сетне бързо пресече останалата част от задния двор с изящна пъргавина. Изкачи стъпалата, хвърли на Дюсандър последния недоверчив поглед и започна да лочи млякото.

— Хубаво мляко — продума Дюсандър и захвана да слага гумените ръкавици „Плейтекс“, които държеше през цялото време в скута си. — Хубаво мляко за хубаво котенце. — Беше купил ръкавиците в супермаркета на специална опашка и жените го гледаха одобрително, със съчувствие. Ръкавиците бяха рекламирани по телевизията. Те имаха маншети. Бяха толкова гъвкави, че можеше да хванеш всяка дреболия с тях.

Докосна гърба на котарака с единия си зелен пръст и занарежда успокоително. Под ласките му гърбът на животното се изви като дъга.

Малко преди да свърши млякото, старият човек хвана котарака.

Той беше като наелектризиран в заключените му ръце, извиваше се, дърпаше се и дращеше гумата. Жилавото му тяло се мятеше насам-натам и Дюсандър не се съмняваше, че ако зъбите или ноктите му го бяха докопали, щеше да излезе победител. Котаракът беше стар боец. „Той знае и може“, помисли си Дюсандър.

Като държеше предпазливо котката по-далеч от тялото си, с печата на болезнена усмивка върху лицето Дюсандър отвори задната врата с крак и влезе в кухнята. Котката съскаше, мятеше се и дереше

гумените ръкавици. Триъгълната ѝ дива глава се стрелна и се впи в един от зелените палци.

— Лошо коте — укорително каза Дюсандър.

Вратата на печката беше отворена. Дюсандър запокити котката вътре. Ноктите ѝ започнаха да дращят със стържещия звук, който изтръгваха от ръкавиците. С едното си коляно Дюсандър затръшна вратата на печката и това му причини болезнено щракане в ставите. Продължаваше да се усмихва. Здравата запъхтян, почти без дъх, той за миг се притисна към печката с наведена глава. Това беше газова печка. Рядко я използваше за нещо по-специално от телевизионните вечери и умъртвяването на бездомни котки.

Докато се изправяше край газовите горелки, той чуваше напразното драскане и врецене на котката да я пусне.

Дюсандър завъртя ключа на печката на 500 градуса. Чу се едно ужасно „буф“, когато въртящата се запалка на печката запали два двойни реда съскащ газ. Котката спря да вреци и захвана да скимти. Това звучеше... да... почти като малко момче. Малко момче с ужасни болки. От тази мисъл Дюсандър се усмихна още по-широко. Сърцето му бумтеше в гърдите. Котката дращеше и се мяташе все по-слабо, ала продължаваше да скимти. Скоро горещ дъх на изгоряла козина лъхна от печката и изпълни кухнята.

След половин час той изгреба от печката останките от котката с лопатка за скара, която придоби за два долара и деветдесет и осем цента в магазина на Грант в търговския център на километър и половина оттук.

Обгореният скелет на котката отиде в празна кесия от брашно. Той сложи кесията в избата. Подът на избата не беше циментов. Дюсандър се върна веднага. Напръска кухнята с дезодорант и насити въздуха с изкуствен боров аромат. Отвори прозорците. Изми лопатката за скара и я окачи до другите прибори. После седна и зачака да види ще дойде ли момчето. Той продължаваше да се усмихва.

И Тод дойде пет минути след като Дюсандър се качи в спалнята за следобедна почивка. Носеше топло яке със знака на своето училище.

Носеше и бейзболна шапка на „Сан Диего падрес“. Беше пъхнал учебниците под мишница.

— Юка-дука — рече още с влизането си в кухнята, като душеше с нос. — Каква е тази воня? Отвратително!

— Опитах печката — отвърна Дюсандър и запали цигара. — Боя се, че обедът ми изгоря. Трябваше да го изхвърля.

Подир ден през същия месец момчето дойде доста по-рано от обикновено, далеч преди края на часовете. Дюсандър седеше в кухнята, пиеше бърбън „Старо време“ от нащърбена избеляла чаша, на която личеше надписа: „ТУК Е КАФЕТО ЗА ТВОЯ СТОМАХ. АХ! АХ! АХ!“, съчинен в рими. Беше преместил люлеещия стол в кухнята. Пиеше и се люшкаше, люшкаше се и пише, а чехлите му удряха охлузения линолеум. Беше приятно извисен. От оная нощ лошите сънища изобщо не идваха. От времето на котарака с изгризаните уши. Макар че последната нощ мина ужасно. Не можеше да се отрече. *Те* го влачиха, след като преполови пътя по хълма, *те* правеха разни гадости с него, преди да успее да се събуди. След първоначалното си победоносно завръщане в света на истинските неща той беше преизпълнен с вяра. Можеше да прогони кошмарите, когато си поиска. Този път навярно нямаше да мине само с котка. Наоколо винаги се навъртаха помяри. Да, винаги помяри.

Тод нахълта в кухнята с бледо, смутено, напрегнато лице. Беше отслабнал, съвсем сигурно, помисли си Дюсандър. Имаше странния празен израз на очите, който Дюсандър никак не обичаше.

— Трябва да ми помогнеш — каза той рязко и предизвикателно.

— Така ли? — меко възкликна Дюсандър и изведнъж проумя всичко. Той не промени израза на лицето си, когато Тод хвърли учебниците си на масата с рязък и зъл замах на ръката. Един от учебниците се плъзна по мушамата и падна на пода до крака на Дюсандър.

— Да, ти си шибано прав! — пицеше Тод. — Ти ще повярваш! Защото грешката е твоя! Изцяло твоя! — на бузите му се появиха болезнени червени петна. — Но ти ще ми помогнеш да се измъкна, защото те държа в ръцете си! *Ще те сложа там, където искам!*

— Ще ти помогна с каквото мога — каза спокойно Дюсандър. Той забеляза, че беше стиснал ръце право пред себе си. Стори го съвсем несъзнателно, точно както го правеше някога. Наведе се напред в стола си, докато брадата му стигне над стиснатите юмруци, както правеше някога. Лицето му беше спокойно, дружелюбно, отзивчиво, не издаваше никое от нарастващите опасения. И както си седеше, той си представи тенджерата с вареното агнешко зад него. — Кажи ми каква неприятност те сполетя.

— Шибана *неприятност* — рече злобно Тод и хвърли някаква папка срещу Дюсандър. Тя го удари в гърдите и падна в скута му. Идеше му да стане и хитро да фрасне момчето отстрани. Вместо това запази добродушния израз на лицето си. Видя, че това е ученическият бележник на хлапака, а пък за училищните грижи беше смешно да се вдига патардия. Вместо бележник или „Свидетелство за успеха“, там имаше „Свидетелства за срока“. Той изсумтя и отвори бележника.

От него падна напечатан лист хартия. Дюсандър го остави встрани за по-късен оглед и първо обърна внимание на бележките на момчето.

— Изглежда падаш отвисоко, моето момче — каза Дюсандър с известно удоволствие. Момчето беше изкарало само по английски и история на Америка. Всички останали бележки бяха единици.

— Не съм виновен — злъчно рече Тод. — Ти си виновен. Всички тези разкази. Те ми се явяват в кошмарите, знаеш ли това? Сядам, отварям учебника и мисля какво си ми разказал през деня, после мама ми казва, че е време за сън. Е, не е моя вината! *Не е! Чуваш ли? Не е!*

— Чувам много добре — каза Дюсандър и прочете напечатаната бележка, приложена към бележника на Тод.

УВАЖАЕМИ МИСТЪР И МИСИС БОУДЪН,

С тази записка ви уведомявам, че имахме групово обсъждане за успеха на Тод през втория и третия срок. Като се има предвид предишната добра работа на Тод в това училище, сегашният му успех показва някои особени трудности, които могат да се отразят пагубно на

обучението му. Такива проблеми обикновено се решават в искрен и откровен разговор.

Бих искал да ви обърна внимание, че макар Тод да е минал половината от учебната година, крайният му успех може да се намали, ако не подобри рязко работата си през четвъртия срок. Ниските оценки ще изискват работа в лятното училище, за да се избегне оставането му в същия клас и по-сериозни неприятности в образователната му програма.

Бих желал също така да отбележа, че Тод е в групата за обучение в колежи и че работата му през тази година е много под нивото за приемане в колеж. То е и под общото ниво на обучение съгласно тестовете на САТ. Моля бъдете сигурни, че съм готов да направя възможното, за да се срещнем в подходящо време. В подобни случаи колкото порано, толкова по-добре.

Искрено ваш
Едуард Френч

— Кой е тоя Едуард Френч? — попита Дюсандър, слагайки записката в бележника (част от самия Дюсандър още се чудеше на американската любов към жаргона; с такова елементарно послание да известиш родителите, че техният син го е закъсал!), после отпусна ръце. Предчувствието му за катастрофа беше по-силно от всякога, ала той отказа да му обърне внимание. Преди година щеше да го направи; преди година беше готов за катастрофа. Сега не беше, но очевидно проклетото момче му я натресе. — Да не е директор на училището?

— Галоша Ед? По дяволите, не. Той е педагогически съветник.

— *Педагогически* съветник? Какво е това?

— Можеш ли да си представиш? — поде Тод. Гласът му стигаше почти до истерия. — Ти прочете проклетата бележка. — Той ходеше бързо из стаята и мятеше към Дюсандър остри убийствени погледи. — Няма да допусна някое от тези лайна вкъщи. Изобщо няма да допусна. Няма да ходя на никакво лятно училище. Това лято мама и татко отиват на Хавайските острови и аз заминавам с тях. — Той посочи бележника

на масата. — Знаеш ли какво ще направи татко, ако го види? — Дюсандър поклати глава. — Ще измъкне от мен всичко. *Всичко*. Ще разбере, че причината си ти. Не може да е друга, защото друга промяна няма. Ще ме блъска, ще си пъха носа и ще измъкне всичко от мен. А после... после ще... ще падна в ямата. — Той погледна с възмущение към Дюсандър. — Те ще ме следят. По дяволите, те може да ме пратят на лекар. Не зная. Откъде мога да зная? Но аз няма да падна в ямата. Няма да ходя на никакво шибано лятно училище.

— Нито в поправителен дом — продължи думите му Дюсандър. Каза го много спокойно.

Тод спря да обикаля стаята. Лицето му се вкамени. Бузите и челото му, и без друго бледи, още повече преbledняха. Той се втрени в Дюсандър и на два пъти отвори уста, преди да успее да проговори.

— *Какво? Какво каза току-що?*

— Скъпо момче — каза Дюсандър и сложи маската на голямото търпение, — през последните пет минути само те слушах да хленчиш и да скимтиш и от твоето хленчене и скимтене става ясно това: *ти* си натясно. Могат да *те* разкрият. Можеш да попаднеш във враждебна среда. — Като забеляза пълното внимание на момчето — най-сетне! — Дюсандър сръбна замислено от чашата си. — Мое момче — продължи той, — това е много опасно положение за теб. Опасно е и за мен. За мен възможната вреда е много по-голяма. Притеснява те бележника. П-ф-ф-ф! Тоя твой бележник.

Той го подметна от масата на пода с единия си жълт пръст.

— Мен ме е грижа за моя *живот*!

Тод не отговори, той само продължи да зяпа Дюсандър с оцъклен, леко откачен поглед.

— Израелците не ги е еня, че съм на седемдесет и шест години. Там все още се отнасят извънредно благосклонно към смъртното наказание, знаеш това, особено когато човекът на подсъдимата скамейка е нацистки военен престъпник, свързан с лагерите.

— Ти си американски поданик — възрази Тод. — Америка няма да допусне да те вземат. Четох за това. Аз...

— Ти четеш, но не *чуваш*. Аз не съм американски поданик! Документите ми са от „*Коза ностра*“. Ще бъда депортиран и агентите на „Мосад“, израелските тайни служби, ще ме чакат където и да слеза.

— Ще ми се да те обесят — смънка Тод, сви ръце в юмруци и погледна надолу към тях. — Отначало бях полудял да се забъркам с теб.

— Няма съмнение — рече Дюсандър и тъничко се усмихна. — Ти вече си забъркан с мен. Трябва да живеем в настоящето, момче, а не в миналото на „аз-никога-не-бих“. Трябва да разбереш, че нашите съдби са здраво преплетени. Ако ти „надуеш тръбата за мен“, както казват у вас, мислиш ли, че ще се колебая да надуя тръбата за теб? Седемстотин хиляди умряха в Патин. За широкия свят аз съм престъпник, чудовище, всяка отрепка може да се гаври с мен. Ти си допълнение към всичко това, мое момче. Знаеш за престъпление и незаконни връзки, но не си съобщил. Ако ме хванат, ще разкажа на света всичко за теб. Когато репортерите натикат микрофоните си в лицето ми, аз ще повтарям и ще повтарям твоето име. „Тод Боудън, да, това е името му... откога? Почти една година. Искаше да знае всичко... всяка гадна подробност. Така стана, да. Всяка гадна подробност“.

Дъхът на Тод секна. Тялото му се обля в пот. Дюсандър му се усмихна. Сръбна си от бърбъна.

— Мисля, че ще те тикнат в затвора. Могат да го нарекат поправителен дом или училище за превъзпитание. Могат даже да го нарекат „Свидетелство за успеха“ — устната му се повдигна леко, — но както и да го наричат, ще има решетки на прозорците.

Тод облиза устни.

— Ще те нарека лъжец. Ще им кажа, че току-що съм научил. Те ще повярват на мен, а не на теб. Запомни добре това.

Дюсандър запази тъничката си усмивка.

— Нали ми каза, че баща ти ще измъкне всичко от теб?

Тод заговори бавно, както говорят хората, когато мислите и говорът става едновременно.

— Може и да не стане. Може би не този път. Това не ти е да счупиш прозорец с камък.

Дюсандър трепна безмълвно. Подозираше, че преценката на момчето е вярна — при толкова голям залог той може би ще съумее да убеди баща си. В края на краищата, когато се сблъска с толкова неприятна истина, кой родител ще се откаже да го убедят?

— Може би да. Може би не. А как ще обясниш всичките книги, които си ми прочел, защото бедният мистър Дюсандър е полусляп?

Очите ми не са каквито бяха, но аз мога да чета хубав текст с очила. Мога да го докажа.

— Ще кажа, че си ме баламосвал.

— Така ли? За какво ставаш, че да те баламосвам?

— За... за приятелство. Защото си самотен.

Това, помисли си Дюсандър, е много близо до истината, могат да повярват. Веднъж, в самото начало, момчето би могло да го каже. Ала сега момчето е скапано; беше станало на дреб като палто, стигнало до края на своята полезна работа. Ако малко дете извадеше на улицата пистолет с капси, това момче щеше да подскача и да пици като момиче.

— Твоите училищни бележници ще подкрепят моята теза — каза Дюсандър. — „Робинзон Крузо“ ли ти намали така рязко успеха, а, моето момче?

— Затваряй си човката, разбра ли? Стига за това!

— Не — поклати глава Дюсандър. — Няма да си затварям устата за това. — Той запали цигара, като драсна дървената клечка на вратата на печката. — Поне докато те накарам да видиш голата истина. Ние сме вътре, натопени и мокри. — Той погледна към Тод през полегатата струйка дим без усмивка. Със старото си набраздено лице приличаше на влечуго. — Ще те повлека, момче. Обещавам ти. Ако нещо излезе наяве, всичко ще излезе наяве. Обещавам ти.

Тод се взря в него навъсено и не отговори.

— А сега — каза бодро Дюсандър като човек, който е оставил зад гърба си полезната неприятна работа, — въпросът е какво да направим в това положение? Имаш ли някаква идея?

— Това ще оправи бележника — рече Тод и измъкна от джоба на якето си ново шишенце с течност за изтриване. — А за шибаното писмо нямам представа.

Дюсандър погледна одобрително шишенцето с течността. Преди години беше фалшифицирал много от собствените си рапорти. Когато цифрите стигнаха до границата на фантазията и още, още по-надолу. И както в сегашното положение, бяха хлътнали — съществуваха такива неща като фактурите... онези, които изчисляваха загубите от войната. Всяка седмица щеше да получава кутии със скъпоценности, всички за изпращане в Берлин със специални железопътни вагони, които приличаха на огромни сейфове на колела. Отстрани на всяка кутия

имаше кафеникав плик, а в плика имаше проверен опис на съдържанието на кутията. Толкова пръстени, колиета, синджирчета, толкова грама злато. Обаче Дюсандър си имаше своя кутия със скъпоценности — не много скъпи, но не и толкова незначителни. Нефрит. Турмалин. Опал. Няколко перли с дребни дефекти. Промислени диаманти. А когато видеше сред материала за Берлин нещо, което хващаше окото или изглеждаше добро капиталовложение, той щеше да го вземе и да го замени с изделие от своята кутия. Използваше течност за изтриване, променяше съдържанието със своето. Беше станал голям експерт по шашмите, талант, който щеше да му помага много често след края на войната.

— Добре — рече той на Тод. — Колкото до останалото...

Дюсандър пак се залюля, като си пийваше от чашата. Тод дръпна един стол към масата и започна да се труди над бележника си, който вдигна от пода, без да пророни дума. Видимото спокойствие на Дюсандър му повлия и сега той работеше мълчаливо. Главата му беше прилежно наведена над бележника, като на американско момче, намерило най-хубавата работа на божия свят, без значение дали е питчър в Малката лига на Световните серии, дали отглежда царица или фалшифицира оценки в бележника си.

Дюсандър гледаше леко помургавелия му, чист тил между косата и кръглата яка на тениската. Очите му се плъзнаха към горното чекмедже на бюфета, където пазеше месарските ножове. Един бърз удар — той знаеше къде да го стовари — и ще прекъсне гръбначния му мозък. Устата му щеше да замлъкне завинаги. Дюсандър се усмихна със съжаление. Много въпроси можеха да се повдигнат, ако момчето изчезнеше. Твърде много. Някои отправени към него. И дори да нямаше писмо у приятел, не можеше да избегне внимателното разследване. Жалко.

— Тоя тип Френч — започна той, като размахваше писмото, — познава ли общественото положение на родителите ти?

— А? — Тод произнесе това с презрение. — Мама и татко не ходят никъде, че да го знае.

— Срещал ли се е с тях професионално? Разговарял ли е някога с тях?

— Не. Винаги съм бил сред първите в класа. До сега.

— Какво знае той за тях? — попита Дюсандър, загледан сънено в чашата си, вече почти празна. — А, той знае всичко за теб. Водил си е бележки и може да ги използва. И сбиванията ти в двора на детската градина. Но какво знае той за тях?

Тод сложи настрана писалката и шишенцето с течност за изтриване на мастило.

— Ами, знае как се казват. Разбира се. На колко са години. Знае, че всички сме методисти. Може и да не личи, но моите хора винаги са били. Не ходим много на църква, но той знае какви са. Навярно знае какво работи татко; това също го има във формулярите. Те попълват данните всяка година. Аз съм съвсем сигурен, че това е всичко.

— Може ли да научи, ако родителите ти имат неприятности вкъщи?

— Какво ще рече това?

Дюсандър допи остатъка от бърбъна в чашата.

— Кавги. Побоища. Баща ти спи на кушетката. Майка ти се напива. — Очите му искряха. — Стигат до развод.

Тод се възмути.

— Нищо подобно не е ставало. Никога.

— Не съм казвал, че е имало. Помисли си само, момче. Да предположим, че нещата у вас „отиват с трамвай по дяволите“, дете се вика.

Тод само го гледаше навъсено.

— Ти ще си разтревожен — продължи Дюсандър. — Много разтревожен. Ще загубиш апетит, ще спиш зле. И най-неприятното от всичко: успехът ще пострада. Нали? Неприятно е за децата, когато вкъщи стават такива работи.

В очите на момчето проблесна разбиране. Разбиране и безмълвна признателност. На Дюсандър му бяха признателни.

— Да, безрадостно е положението, когато семейството крета до ръба на разрухата — величаво каза Дюсандър, наливайки си нова чаша бърбън. Беше си подпийнал. — Делнична телевизионна драма, правят ги съвсем точно. Има злъч. Има заяждане и лъжи. Нещо повече, има болка. Болка, моето момче. Нямаш представа в какъв ад живеят родителите ти. Те са така погълнати от собствените си грижи, че не им остава време за проблемите на техния син. Неговите проблеми изглеждат нищожни в сравнение с техните, нали? Един ден, когато

белезите започнат да зарастват, те без съмнение отново ще проявят целия си интерес към него. Ала сега единственото съгласие е да изпратят при мистър Френч любимия дядо на момчето.

Очите на Тод все повече засияха, техният блясък стана огнен.

— Грандиозна работа! — мънкаше той. — Грандиозна, да, грандиозна работа, грандиозна... — Думите му секнаха внезапно. Очите му пак помръкнаха. — Не, не става. Не приличаш на мен, ни най-малко. Галоша Ед никога няма да повярва.

— *О, небеса! Боже, който си в небесата!* — провикна се Дюсандър. Стана на крака, прекоси малко несигурно кухнята, отвори вратата на килера и извади нова бутилка „Старо време“. Подложи чашата и щедро я напълни. — За едно хитро момче ти си *празна глава*. Приличат ли изобщо дядовците на внуците си? А? Аз съм побелял. Ти имаш ли бяла коса?

Отново се приближи до масата, като се движеше с изненадваща бързина. Сграбчи в шепата си русата коса на Тод и я дръпна рязко.

— Отрежи я — озъби се Тод, ала той се усмихна леко.

— Освен това — каза Дюсандър, сядайки в люлеещия стол, — ти имаш руса коса и сини очи. Моите очи също са сини, а преди косата ми да побелее, беше руса. Можеш да ми разкажеш историята на цялото семейство. Разкажи за твоите лели и чичовци. Хората, с които работи баща ти. Навиците на майка ти. Аз ще запомня всичко. Ще го науча и ще го запомня. След два дни пак ще го забравя, паметта ми вече е като платнена чанта, пълна с вода. Но ще го запомня достатъчно дълго. — Той се усмихна сурово. — По мое време бях начело на Визентал и хвърлях прах в очите на самия Химлер. Аз, ако един американски даскал от обществено училище не изпързалам, грабвам си мушамата и започвам да пълзя към гробищата.

— Може би — бавно произнесе Тод и Дюсандър видя, че е на път да приеме предложението. Очите му светеха от облекчение.

— Не, *сигурно!* — извика Дюсандър.

Той се изкикоти, а люлеещият стол се мятеше насам-натам. Тод го погледна, озадачен и малко стреснат, ала след миг и той прихна. Те дълго се смяха в кухнята на Дюсандър — Дюсандър до отворения прозорец, откъдето полъхваше топлият калифорнийски ветрец, Тод отметнат назад на задните крака на кухненския стол, с гръб към вратата на печката, чийто бял емайл беше покрит с тъмни опушени

черти — следи от кибритените клечки, които Дюсандър палеше на вратата.

Галоша Ед Френч (това е прякор, обясни Тод на Дюсандър, защото във влажно време винаги носи галоши върху гуменките си) беше невзрачен човек. Правеше се на интересен, като се разкарваше с кецове из училище. С този знак на неофициалност той се надяваше да спечели симпатиите на сто и шест деца на възраст от дванайсет до четиринайсет години, на които му беше възложено да бъде наставник. Сменяше пет чифта кецове в цветовата гама от убито синьо до крещящо лимоненожълто и изобщо си нямаше представа, че зад гърба му го познаваха не само като Галоша Ед, а като Гуменката Пит и Човека с кецовете, а още и като Кометата с кецовете. В колежа му викаха Темерута и за него щеше да бъде крайно унижително, ако научеше, че даже и този позорен факт е изровен от миналото.

Рядко слагаше връзка, предпочиташе пуловери с висока яка. Носеше ги от средата на шейсетте, когато Дейвид Маккалъм ги популяризираше в един нащумял филм — „Човекът от Ч.И.Ч.О.“ В дните на следването състудентите му бяха известни с това, че го дебнеха, когато пресичаше карето, и викаха: „Иде Темерута с пуловера на своя Ч.И.Ч.О.“. Дипломира се по педагогическа психология и лично се смяташе за единствения добър педагогически съветник, който някога е срещал. Той имаше истински *отношения* с хлапетата. Можеше да *стигне право* до тях; можеше да се *потупва* с тях и да бъде извънредно симпатичен, ако те крещяха и *ритаха меда*. Можеше да се *вмъкне в кожата* им, защото разбираше каква *мъка* е да си на тринайсет години и някой да ти *мъти главата*, а ти да не можеш да *си събереш лайната*.

Работата беше там, че се чувстваше дяволски зле всеки път, когато си спомнеше какво е да си на тринайсет години. Намираше, че тази е върховната цена, която трябва да платиш за израстването си през петдесетте години. Това и пътуването в славния нов свят на шейсетте му навлякоха прякора Темерут.

Сега, когато дядото на Тод Боудън дойде в кабинета му и затвори вратата с матово стъкло зад гърба си, Галоша Ед стана почтително, но не за да заобиколи бюрото и да поздрави стареца. Беше забелязал

гуменките му. Понякога хората от старото време не разбират, че гуменките са психологическа помощ в общуването с хлапетата, ако имат прикрепен учител. Което ще рече, че някои по-стари хора не могат да отидат *по-далеч* от класния наставник с кецове.

Ето ти един много приятен дядка, помисли си Галоша Ед. Бялата му коса беше грижливо сресана назад. Неговият костюм с жилетка беше безупречно чист. Гълъбовосивата му връзка стоеше безупречно. В лявата си ръка носеше свит черен чадър — във ръмеше още от уикенда. В начина, по който носеше чадъра, имаше нещо военно. Преди няколко години Галоша Ед и жена му ходиха на един купон у Дороти Соуър след като прочетоха всичко достъпно, което тази достопочтена дама беше написала. Сега му се стори, че този човек е рожбата на нейната фантазия — лорд Питър Уимсли в живота. Това беше Уимсли на седемдесет и пет години, дълго след като и Бънтър, и Хариет Вейн са си получили заслуженото. Отбеляза си наум, че трябва да разкаже на Сондра за това, когато се върне вкъщи.

— Мистър Боудън — каза той и протегна ръка.

— Приятно ми е. — Боудън се ръкува с него.

Галоша Ед внимаваше да избегне твърдото и безкомпромисно стискане, което прилагаше към ръцете на бащите, дошли за среща. Предпазливият начин, по който подаде ръка, говореше красноречиво, че старото момче страда от ревматизъм.

— Приятно ми е, мистър Френч — повтори Боудън и седна, като внимателно придърпа панталоните си. Сложи чадъра между краката си и се наведе напред като стар градски хищник, дошъл в кабинета на Галоша Ед Френч, за да бъде опечен. Той леко засегна старините, спомни си Галоша Ед, но това не беше сдъвканата интонация на английския последен клас, какъвто трябваше да е Уимсли, неговата беше по-широка, по европейска. Както и да е, приликата му с Тод беше поразителна. Особено в носа и очите.

— Радвам се, че успяхте да дойдете — каза му Галоша Ед и седна на мястото си, — макар в такива случаи бащите и майките на учениците...

Започнаха с отворен гамбит, разбира се. Почти десетгодишният опит в работата с учениците го беше убедил, че когато лелята, чичото или дядото идваха на среща, това обикновено е знак за неприятности вкъщи, и то от онези, които в крайна сметка предизвикваха проблема.

За Галоша Ед това дойде като облекчение. Семейните неприятности са досадни, ала за момче с интелигентността на Тод *тежкото отравяне* трябва да е било много по-жестоко.

— Да, разбира се — каза Боудън, като се опитваше да изглежда едновременно опечален и сърдит. — Синът ми и съпругата му ме помолиха да дойда и да поговоря за тези лоши работи с вас, мистър Френч. Внукът ми е добро момче, повярвайте ми. Тези неприятности с успеха са само временни.

— Е, всички се надяваме, че е така, нали? Можете да пушите, ако искате. Смята се, че е забранено в района на училището, но аз не го правя на въпрос.

— Благодаря.

Мистър Боудън извади смачкан пакет „Кемъл“ от вътрешния си джоб, сложи в устата си една от последните две цигари, които се прескачаха вътре, извади клечка „Дайъмънд Блу Тир“, драсна на една от черните си обувки и я запали. При първото всмукване се закашля със суха кашлица, угаси клечката и сложи почернелия остатък от нея в пепелника, който извади Галоша Ед. Галоша Ед следеше като омагьосан тоя ритуал, който изглеждаше толкова официален, колкото и обувките на стареца.

— Откъде да започнем? — запита Боудън, а напрегнатото му лице гледаше Галоша Ед през многобройните извивки на цигарения дим.

— Тъй — рече вежливо Галоша Ед, — самият факт, че идвате тук вместо родителите на Тод, ми подсказва нещо, нали разбирате?

— Да, предполагам, че е така. Много добре. — Той стисна юмруци. Цигарата между показалеца и средния пръст на дясната му ръка отиде малко напред. Той изправи гръб и леко повдигна брадичката си. Имаше нещо пруско в неговия начин на мислене, нещо, което го накара да си спомни старите военни филми от детството. — Синът ми и снаха ми имат неприятности вкъщи — продължи Боудън, като изговаряше старателно всяка дума. — Много големи неприятности, доколкото разбирам.

Очите му — старчески, но удивително ясни, следяха как Галоша Ед отваря папката, сложена върху попивателната на бюрото точно пред него. В нея имаше няколко листа хартия.

— И чувствате, че тези неприятности влияят върху успеха на Тод?

Боудън се наведе напред най-малко петнайсет сантиметра. Сините му очи не изпускаха кафявите очи на Галоша Ед. Настъпи тежка напрегната пауза, сетне Боудън каза:

— Майката пие.

Той възстанови предишното си положение и застана прав като шомпъл.

— О! — каза Ед.

— Да — потвърди Боудън и кимна решително. — Момчето ми каза, че два пъти се връщало вкъщи и я намирало захлупена на кухненската маса. То знае как синът ми се отнася към пиенето и често си готви обедата само. Дава ѝ да пие много кафе, та поне да се събуди, когато се връща Ричард.

— Лошо! — каза Галоша Ед, макар да беше чувал и по-лоши неща — майки, които си бият хероин, бащи, които са си втълпили в главите, че трябва да бяхтят дъщерите си... или пък синовете си. — Мислила ли е мисис Боудън да потърси професионална помощ за нейния проблем?

— Момчето се мъчи да я убеди, че това е най-добрият изход. Тя се срамува, така си мисля. Ако ѝ се даде малко време... — Той направи движение с цигарата и остави кръгче цигарен дим, който се разсея във въздуха. — Разбирате ли?

— Да, разбирам — кимна Галоша Ед, тайно възхитен от жеста, който пусна кръгче дим. — Синът ви... бащата на Тод...

— И той не е без кусури — каза прегракнало Боудън. — Часовете на работа, нередовното хранене, нощите, когато трябва да излезе внезапно... ще ви кажа, мистър Френч, той по-скоро е венчан за работата, отколкото за Моника. Възпитан съм във вяра, че за човек семейството е преди всичко. За вас не е ли така?

— Точно така — сърдечно отвърна Галоша Ед. Неговият баща беше нощен пазач в огромни складове в Лос Анджелис и той виждаше татко си само в почивните дни и през ваканциите.

— Това е другата страна на проблема — рече Боудън.

Галоша Ед кимна и се замисли за момент.

— А как стои въпросът с другия ви син, мистър Боудън? Ъ... — Той погледна в папката. — Харълд, чичото на Тод.

— Хари и Дебора сега са в Минесота — каза Боудън. — Той си е извоювал добро положение в Медицинския факултет на Университета. Ще му бъде трудно да напусне, много нечестно е да искам това от него. — Лицето му придоби праведен израз. — Хари и жена му имат щастлив семеен живот.

— Разбирам. — Галоша Ед надникна пак за малко в папката и я затвори. — Мистър Боудън, аз високо ценя вашата искреност. Ще бъда също така откровен.

— Благодаря — каза мъжествено Боудън.

— На равнището на съвета ние не можем да направим за нашите ученици това, което ни се иска. Тук имаме шест съветника и всеки от тях носи тежестта на повече от сто ученици. Най-новият ми колега Хепбърн има сто и петнайсет. На тази възраст в цялото общество всички деца имат нужда от помощ.

— Разбира се. — Боудън със замах угаси цигарата си в пепелника и сви още по-силно юмруци.

— Понякога лошите неща стигат до нас. Домашната среда и наркотиците са две от най-често срещаните причини. Тод поне не е замесен с разни треви и други гадости.

— Опазил ни господ!

— Понякога — поде Галоша Ед, — ние просто нищо не можем да направим. Това ни потиска, но то е факт от живота. Обикновено слагат прът в машината ни побойниците в клас, мрачните затворени деца, онези, които даже отказват да опитат с помощ. Те са горещи глави, които чакат системата да ги преведе през бележките или чакат да пораснат, за да драснат без знанието на родителите си, да отидат в армията, да си намерят работа на някоя въртележка или да се оженят за приятелките си. Аз съм смаян. В нашата система, както казват, не всички колела са смазани добре.

— Високо ценя вашата откровеност.

— Сърцето ти се къса да гледаш как машината мачка момче като Тод. Той бяга от час, пропуснал е общо деветдесет и два часа от изтеклата година и това го поставя сред застрашените ученици. От английски е пропуснал най-много. Той има вкус към писането, а това е нещо особено сред поколението на децата, които си мислят, че културата започва пред телевизора и свършва в кварталното кино. Говорих с жената, която му е била класен ръководител миналата

година. Твърдеше, че Тод е написал най-хубавото съчинение, което е виждала за двайсет години като учител. Темата била за германските лагери на смъртта през Втората световна война. Писала му шест плюс — единствената оценка, която е дала на ученик за двайсет години.

— Четох я — кимна Боудън. — Беше чудесна.

— Той показва способности над средните в науките за живота и обществото и ако това не е най-големият сапунен мехур на века, всичките му бележки са на нивото на доброто старо училище... до тази година. Това е цялата история в нейната сърцевина.

— Да.

— Адски мразя да гледам как Тод се плъзга по наклонената плоскост, мистър Боудън. А лятното училище... е, нали ви казах, ще бъде откровен. Лятното училище носи на момчета като Тод повече вреда, отколкото полза. Летните занятия в прогимназията са зоопарк. Пълно е с маймуни и лаещи хиени, а за капак на всичко имате и пълен комплект изчезнали безкрили птици. Неприятна компания за момче като Тод.

— Безспорно.

— Хайде да теглим чертата, може ли? На педагогическия съвет предложих със серия писма да обърнем внимание на мистър и мисис Боудън. Напълно дискретно, разбира се. Човекът, комуто е възложено това — Хари Акерман, е мой добър приятел. Струва ми се, че не трябва да пращаме Тод при родителите му; според мен вие трябва да съобщите предложението. — Галоша Ед се усмихна щедро. — Надявам се заедно да възстановим нещата до юни. Това е напълно възможно.

Ала Боудън здравата се стресна от тази мисъл.

— Струва ми се, че може да се нахвърлят върху момчето, ако им предложи тази идея сега — заяви той. — Положението е много деликатно. Могат да се обърнат всякак. Момчето ми обеща да залегне здраво над учебниците. Той е много обезпокоен от падането на успеха му. — Боудън се усмихна тъничко — една усмивка, която Ед Френч не можа да разгадае. — По-обезпокоен, отколкото си мислите.

— Но...

— И те ще се нахвърлят върху мен — бързо продължи Боудън. — Бог ми е свидетел, ще го направят. Моника вечно мисли, че съм на всяко гърне мерудия. Опитвам се да не бъда такъв, но виждате ли

какво става? Мисля, че е най-добре да оставим нещата да си вървят сами... засега.

— Имам натрупан голям опит в тази област — рече Галоша Ед на Боудън. Той кръстоса ръце над папката на Тод и погледна сериозно стареца. — Наистина мисля, че тук има нужда от консултации. Трябва да разберете, че моят интерес към съпружеските проблеми на сина ви и снаха ви започват и завършват с влиянието, което те имат върху Тод... и точно сега те имат силно влияние.

— Позволете да ви направя контрапредложение — каза Боудън. — Надявам се, че имате система за предупреждение на учениците със слаби бележки?

— Да — предпазливо се съгласи Галоша Ед. — Обяснение на Картите за промяна. Децата ги наричат „карти на провала“. Те ги получават, ако успехът им падне под седемдесет и пет процента. С други думи, ние даваме Картите за промяна само когато учениците получават двойка или единица по даден предмет.

— Много добре — рече Боудън. — Ето моето предложение: ако момчето получи една от тези карти... една-едничка — той вдигна щръкналия си пръст, — ще съобщя на моя син и на жена му за вашите консултации. Ще отида и по-далече. — Той произнесе „даече“. — Ако момчето получи една от картите на провала през април...

— Всъщност ние ги даваме през май.

— Нима? Ако тогава той получи една карта, гарантирам ви, че те ще приемат предложението ви за консултации. Те са загрижени за сина си, мистър Френч. Но сега така са се омотали в собствените си проблеми... — Той сви рамене.

— Разбирам.

— Нека им дадем малко време да си пооправят нещата. Човек се измъква сам, като дърпа връзките на собствените си обувки... това е американският начин, нали?

— Да, струва ми се, че е така — каза му Галоша Ед след кратко размишление и бърз поглед към часовника, който му подсказваше, че след пет минути има друга среща. — Приемам предложението.

Той стана, стана и Боудън. Отново стиснаха ръце и Галоша Ед беше особено внимателен към ревматизма на старата генерация.

— Но за да остана честен докрай, трябва да ви кажа, че малцина ученици могат да се измъкнат от деветнайсетседмично затъване само

за четири седмици в клас. Трябва да се прехвърлят огромни камари пръст — огромни камари. Подозирам, че ще стигнете до това с вашата дума, мистър Боудън.

Боудън пак пусна своята тънка объркваща усмивка.

— Така ли? — Той каза само това.

През целия разговор нещо смущаваше Галоша Ед и той сложи пръст в раната докато обядваше в кафето повече от час след излизането на „Лорд Питър“ с чадъра, акуратно окачен на ръката му.

Той и дядото на Тод бяха говорили повече от петнайсет минути, даже по-скоро двајсет, и Ед не си спомни поне веднъж старецът да е споменал внука си по име.

Тод стигна задъхан до пътеката на Дюсандър и остави колелото си на стойката. Беше излязъл от училище преди петнайсет минути. Прескочи стъпалата с един скок, отключи със собствения си ключ и през коридора мина бързо към слънчевата кухня. На лицето му беше запечатана смесица от ведра надежда и мрачни облаци. Поспря за миг на вратата на кухнята и стомахът му се сви, а гласните му струни се преплетоха, щом видя Дюсандър да се люлее с чаша бърбън в ръка. Седеше все още облечен в най-хубавия си костюм, ала с отпусната вратовръзка и изгубено горно копче на ризата. Лицето му се стори на Тод безизразно, гущерските му очи бяха полузатворени.

— Е? — успя най-подир да изрече Тод.

Дюсандър го остави да тръгне един дълъг миг, един миг, който за Тод продължи най-малко десет години. Сетне Дюсандър сложи предизвикателно чашата си до бутилката „Старо време“ и каза:

— Глупакът повярва на всичко.

Тод изпусна въздишка в креслив порив на облекчение.

Преди още да нададе втори вик, Дюсандър добави:

— Искаше твоите бедни, изстрадали родители да изтърпят едно педагогическо заседание в града. Беше доста настойчив.

— Исусе! Как... какво направи... как успя да оправиш нещата?

— Аз мисля бързо — отвърна Дюсандър. — Като момиченцето в разказа на Саки, измислицата върху дребните факти е една от най-силните ми страни. Обещах му, че твоите родители ще отидат на такова заседание, ако получиш поне една карта на провала през май.

Кръвта изчезна от лицето на Тод.

— *Какво* направи? — той почти пицеше. — От началото на срока се провалих два пъти по алгебра и веднъж на теста по история. — Той влезе в стаята, бледото му лице лъсна от пот. — Днес следобед ни изпитваха по френски и също се изложих. Зная, че се изложих. През цялото време си мислех само за проклетия Галош Ед и дали ще се разбереш с него. Добре, вие сте се разбрали — завърши той с горчивина. — Да не получа карта на провала? Сигурно ще получа пет или шест.

— Това беше най-доброто, което можех да сторя, без да си навлека подозрения — рече Дюсандър. — Тоя Френч, колкото и голям глупак да е, просто си върши работата. Сега ти свърши своята.

— Какво искаш да кажеш? — лицето на Тод беше грозно и буреносно, гласът му звучеше рязко.

— Ще учиш. През следващите четири седмици ще учиш така, както не си учил през живота си. Нещо повече, в понеделник ще отидеш при всички свои учители и ще се извиниш за лошото си поведение досега. Ще...

— Това е невъзможно — заяви Тод. — Не можеш да го направиш, човече. *Невъзможно* е. Закъснявам с пет седмици по история и другите предмети. По алгебра изоставам с десет.

— Въпреки това — каза Дюсандър. Той си наля още уиски.

— Мислиш се за голям хитрец, нали? — кресна му Тод. — Слушай, не можеш да ми заповядваш. Времето, когато си заповядвал, отдавна е минало. *Загря ли?* — Той рязко понижи глас. — Най-смъртоносното нещо, което ти се е случило през тези дни вкъщи, е липсата-на-лепенки-против-насекоми. Ти си един скапан дядка, който яде макарони, а дриска развалени яйца. Бас държа, че се напикаваш в леглото.

— Чуй какво ще ти кажа, сополанко — изрече спокойно Дюсандър. При тези думи главата на Тод рязко и сърдито се завъртя. — До днес — внимателно продължи Дюсандър, — беше възможно, *напълно* възможно да се отречеш от мен и да излезеш чистичък. Не вярвам да стигнеш до някаква работа с твоите нерви в сегашното им състояние, но да оставим това. Все пак щеше да е технически възможно. Ала нещата се промениха. Днес аз се представих за твоя дядо, някой си Виктор Боудън. Никой не прояви и най-малкото

съмнение, че го направих с... как му казваха... с мълчаливото ти съгласие. Ако това стане известно, ще станеш по-чер от дявола. Няма да имаш оправдание. Днес се погрижих за това.

— Исках...

— *Искаше! Ти искаше!* — закрещя гръмогласно Дюсандър. — Твоите желания нямат значение, от твоите желания ме боли глава, твоите желания са като малки купчинки кучешки лайна в канализацията. *Това, което искам от теб, е да разбереш положението, в което се намираме!*

— Разбирам го — смънка Тод. Стисна здраво юмруци, докато Дюсандър крещеше срещу него — не беше свикнал да му викат. После отпусна пръсти и тъпо забеляза, че по дланите му са останали кървави дъги. Раните можеха да бъдат и много по-големи, ако през последните четири месеца не беше свикнал да си гризе ноктите, така предполагаше той.

— Добре. Сега ще се извиниш сърдечно и ще учиш. През свободното време ще учиш. Докато обядваш, ще учиш. След училище ще идваш тук и ще учиш, през почивните дни ще идваш тук и ще правиш същото.

— Не искам тук — бързо отсече Тод. — Искам вкъщи.

— Не. Вкъщи ще се туткаш и ще се размотаваш както досега. Когато си тук, ще те наблюдавам и ще следя какво правиш. Така мога да защитя собствения си интерес в тази работа. Мога да те изпитам. Мога да чуя уроците ти.

— Ако не искам да идвам тук, не можеш да ме накараш.

Дюсандър отпи.

— Вярно. Нещата ще си вървят, както са вървели досега. Ще се провалиш. Тази ръководна личност Френч ще чака да се възползва от обещанието ми. Ако не го изпълня, ще извика родителите ти. Те ще се досетят, че добрият мистър Денкър се е представил за дядо ти по твоя молба. Ще научат за лошия ти успех. Те...

— Млъкни! Ще идвам.

— Вече си тук. Започни от алгебрата.

— Няма_ смисъл_. Тя е в петък следобед.

— Ще учиш всеки следобед — меко произнесе Дюсандър. — Започни от алгебрата.

Тод го погледна само за миг, преди да наведе очи и да извади учебника по алгебра от чантата си. Дюсандър забеляза в очите на момчето убийство. Не условно, а буквално убийство. Изминаха години от времето, когато беше виждал такива мрачни, изгарящи, несигурни погледи, ала човек никога не ги забравя. Помисли си, че сигурно щеше да го види и в собствените си очи в деня, когато зърна бялата и беззащитна шия на момчето, ако имаше насреща си огледало.

Трябва да се защита — някак смаяно си помисли той. — Подценяването е за моя сметка.

Той изпи бърбъна, залюля се и погледна как момчето се свежда над уроците.

Към пет часа Тод се върна с колелото вкъщи. Чувстваше се смачкан, изцеден, очите му горяха от безсилна ярост.

Всеки път, когато погледът му се отклоняваше от печатния лист — от шантавия, неразбираем, шибан *тъл* свят на множества, подмножества и декартови координати — се обаждаше острият старчески глас на Дюсандър. Иначе той беше съвсем мълчалив, ако не се брои влудяващото шляпане с чехлите по пода и скърцането на люлеещия стол. Седеше си на мястото като лешояд, който очаква плячката му да издъхне. Защо се забърка в тази история? Помия, гадна помия! Беше понаучил нещичко този следобед, нещичко за теорията на множествата, на която го засякоха така жестоко точно преди Коледа и ударът попадна на място с шумно клъцване. Беше му невъзможно да си помисли, че може да научи достатъчно, за да се промъкне следващите седмици през дебрите на теста по алгебра даже с тройка.

Оставаха четири седмици до края на света.

На ъгъла видя сойка, паднала на тротоара. Човката ѝ бавно се отваряше и затваряше. Тя правеше напразни опити да се изправи на птичите си крака и да избяга с подскоци. Едното ѝ крило беше прекършено и Тод предположи, че минаваща кола я е блъснала и я е хвърлила на тротоара като бълха. Едно от очите ѝ, ситни като мъниста, гледаше нагоре към него.

Тод дълго не можа да откъсне поглед от сойката, а ръцете му леко стискаха дръжките на кормилото. Денят беше изцедил последната си топлина, въздухът беше студен. Момчето предполагаше, че

приятелите му са се позабавлявали този следобед в игралната зала „Бейб Рут“ на Уолнат стрийт, може би в настолната игра на футбол, но най-вероятно са играли на кегли — три топки — шест фигури. Беше онова време на годината, когато започваш да си пробиваш път в бейзбола. От известно време се канеха да разтурят детския си отбор и да образуват неофициална градска лига. Имаше достатъчно родители, готови да се навъртат около игрището. Тод, разбира се, щеше да бъде питчър. Миналата година той стана звезда в Малката лига. *Щеше да бъде питчър.*

А сега какво? Трябваше да им каже не. Трябваше само да им каже: *Момчета, аз се забърках с един военен престъпник. Хванах го право за макарите, и тогава — ха, ха, това ш'ви убие, момчета — тогава разбрах, че той ми държи топките толкова здраво, колкото аз неговите. Започнах да сънувам странни сънища и да се обливам в студена пот. Бележките ми отидоха по дяволите, аз ги фалшифицирах в бележника, за да не разберат нашите. Сега чета здравата за пръв път в живота си. Никак не се страхувам, че ще остана. Страхувам се да не отида в поправителен дом. Затова, момчета, няма да играя с вас в отбора тази година. Тъй стоят нещата, момчета.*

Една ехидна усмивчица, която повече приличаше на подхилкването на Дюсандър, отколкото на неговата широка усмивка, раздвижи устните му. В нея нямаше ведрина, тя беше мрачна усмивка. Нямаше шега, нямаше вяра. Тя просто казваше: *Тъй стоят нещата, момчета.*

Той подкара велосипеда през сойката изискано бавно, като чуваше как перата ѝ шумолят като вестник, а кухите ѝ кости пращят под гумите. Върна се и мина повторно през нея. Тя още се бяхтеше. Той продължаваше да я мачка, караше напред-назад, напред-назад. Птицата вече престана да мърда, тя беше стъпкана, беше смачкана на пихтия, тя се отпрати към огромния птичарник в небето, ала Тод все така си караше напред-назад през раздробеното ѝ тяло. Той продължи така към пет минути и ехидната усмивчица не слезе от лицето му. Тъй стоят нещата, момчета.

Април 1975 година.

Старецът стоеше с широка усмивка наред пътеката между клетките, докато Дейв Клинджърман идеше да го посрещне. Бесният лай, който изпълваше въздуха, не му пречеше ни най-малко нито пък можеше да му попречи миризмата на козина и урина, както и джавкането и воят на стотици други изгубени животни, които се мятаха ту в единия, ту в другия край на мрежата. Клинджърман се отнесе към старото момче като човек, който обича кучетата — без пръчка. Усмивката му беше мека и приятна. Той подаде предпазливо подпухналата си ревматична ръка и Клинджърман я стисна в същия дух.

— Здравейте, сър — провикна се той. — Адски шумно, а?

— Не обръщам внимание — рече старецът. — Никакво внимание. Казвам се Артър Денкър.

— Клинджърман. Дейв Клинджърман.

— Приятно ми е да се срещна с вас, сър. Четох във вестниците и даже не ми се вярва, че вие *изпращате* кучета отук. Сигурно съм разбрал погрешно. Наистина си мисля, че съм разбрал погрешно.

— Не, ние ги изпращаме, точно така — каза Дейв. — Ако не можем, трябва да ги унищожим. Шейсет дни, толкова ни дава правителството. Какъв срам! Елате в кабинета ми. По-спокойно е. И по-приятно мирише.

В кабинета Дейв чу история, която му беше позната и доста банална: Артър Денкър е прехвърлил седемдесетте. Пристигнал в Калифорния след смъртта на жена си. Не е богат, но се отнася грижливо към всичко, което има. Той е самотен. Единственият му приятел е едно момче, което понякога го навещава и му чете книги. В Германия имал хубаво санбернарско куче. Сега в Санто Донато има къща с голям заден двор. Дворът е ограден. И той прочел във вестника... възможно ли е той да...

— Нямаме никакви санбернари — обясни Дейв. — Свършват се бързо, защото са много мили с децата...

— О, разбирам. Нямах предвид да...

— ... но имам поотрасло овчарско кученце. Става ли?

Очите на мистър Денкър се избистриха като че беше на ръба да се разплаче.

— Чудесно — каза. — Това ще е чудесно.

— Кучето е свободно, но има някои задължения. Ваксина против кучешка чума и бяс. Разрешително за градско куче. Събират се към двайсет и пет долара, но държавата плаща половината, ако сте над шейсет и пет. Това е част от калифорнийската програма за хората на златна възраст.

— Хората на златна възраст... аз от тях ли съм? — запита мистър Денкър и се засмя. Само за миг, беше глупаво, наистина, Дейв почувства студ.

— Ъ... мисля, че е така, сър.

— Това е много разумно.

— Да, така мислим. Същото куче ще ви струва сто двайсет и пет долара в магазина за домашни любимци. Но хората отиват там, вместо да дойдат тук. Те плащат за куп хартия, а не за кучето. — Дейв тръсна глава. — Де да знаеха колко чистокръвни животни се изоставят всяка година!

— Ако не намерите подходящ човек за тях през тези шейсет дни, унищожавате ли ги?

— Да, слагаме ги да спят.

— Слагате ги да...? Много съжалявам, моят английски...

— Наредба на градските власти — рече Дейв. — Не се допускат глутници да обикалят улиците.

— Застрелвате ли ги?

— Не, пускаме им газ. Човешко е. Те не усещат нищо.

— Да — съгласи се мистър Денкър. — Сигурен съм, че не усещат.

В часовете по основи на алгебрата мястото на Тод беше на четвъртия чин във втората редица. Той седеше и се мъчеше да запази невъзмутимия израз на лицето си, докато мистър Сторман връщаше

контролните. Изгризаните му нокти отново се впиваха в дланите и цялото му тяло бавно се обливаше в разяждаща пот.

Не издавай надеждата си. Не бъди такава празна катуна. Няма никакъв начин да си изкарал. Ти знаеш, че не си изкарал.

Въпреки това той не можеше да потисне глупавичката надежда. Очакваше резултата от първата контролна по алгебра през последните седмици. Учебникът като че беше написан на някакъв чужд език. Сигурно поради своята нервност (нервност ли? не, наричай го с думата, която заслужава: направо ужас) той не се представи много добре, но може би... е, ако беше някой друг, а не Сторман, който имаше тапия от Йейл вместо сърце...

— *СТИГА!* — заповяда си той и за момент, за един ужасно студен момент беше сигурен, че ще изкрещи на глас тази дума в класната стая. *Ти се провали, знаеш го много добре, нищо на света не може да промени това.*

Сторман му подаде писмената работа с безизразно лице и продължи нататък. Тод я захлупи с написаното към масата, на която бяха надраскани неговите инициали. За миг си помисли, че няма кой знае какво желание да я обърне и да научи истината. Най-подир той я дръпна тъй рязко, че листът с контролната се скъса. Езикът му опря о небцето, когато погледът му падна върху резултата. Сърцето му сякаш за миг спря.

Цифрата 83 беше написана в кръг най-отгоре на листа. Под нея беше написана оценката 4+. Под оценката имаше кратка бележка: *Добро повишаване! Аз съм дважд по-доволен от теб. Внимателно прегледай грешките. Поне три от тях са аритметични, а не по същество.*

Сърцето му отново заби на три такта. Облекчението го връхлетя, ала не онова, леденото — то беше горещо, объркано и странно. Той затвори очи, изключи глъчката от контролната в класната стая и започна да крои планове за постигане на отлични оценки тук и там. Пред очите му падна червена мъгла. Тя пулсираше като прииждаща кръв с ритъма на сърцето му. В този момент той мразеше Дюсандър повече от всеки друг път. Ръцете му се свиваха в юмруци и той искаше, искаше, искаше мършавата пилешка шия на Дюсандър да попадне в тях.

Дик и Моника Боудън лежаха на легла-близнаци, разделени от нощно шкафче с чудесна имитация на лампа Тифани върху него. Стаята им имаше ламперия от истинско червено дърво, а на стените бяха удобно наредени книги. В другия край на стаята, кацнал между две стойки за книги от слонова кост (мъжки слонове, изправени на задните си крака) имаше кръгъл телевизор „Сони“. Дик гледаше Джони Карсън със слушалка в ухото, а Моника четеше новия Майкъл Кричтън, който беше получила от книжния клуб същия ден.

— Дик?

Тя сложи картончето „НА ТОВА МЯСТО ЗАСПАХ“ в Кричтън и затвори книгата.

На телевизионния екран Бъди Хакет току-що беше претрепал всички. Дик се усмихваше.

— Дик? — повтори тя малко по-високо.

Той извади слушалката от ухото си.

— Какво има?

— Мислиш ли, че Тод е добре?

Той я погледна за миг, свъсил чело, сетне леко поклати глава.

— Je ne comprends pas, chérie.^[1] — Двамата бяха свикнали с неговите шеги, произнесени на развален френски. Баща му беше изпратил допълнително двеста долара да плати на учител, когато го скъсаха по френски. Той отиде при Моника Дароу, като взе името ѝ наслуки от картичките в „Юниън бюлетин“. На Коледа тя вече носеше неговата карфица за вратовръзка, а той изкара четворка по френски.

— Ами... отслабнал е.

— Вярно, малко е мършав — каза Дик. Той сложи слушалката в скута си и тя продължи да издава тънички кресливи звуци. — Той расте, Моника.

— Толкова бързо? — запита тя обезпокоена.

Той се засмя.

— Толкова бързо. На тази възраст пораснах със седемнайсет сантиметра — от един и шейсет и осем отскочих на един и осемдесет и пет с камари мускули, които виждаш пред себе си днес. Майка ми каза, че когато съм бил на четиринайсет години, нощем се чувало как раста.

— Добре, че не всичко е пораснало толкова много.

— Зависи как си служиш с него.

— Дали да не си послужим с него тази вечер?
— Момичето става съвсем безсрамно — рече Боудън и захвърли слушалката в стаята.

По-късно, когато заспиваше, чу:

— Дик, той сънува страшни сънища.

— Кошмари? — промърмори той.

— Кошмари. Няколко пъти го чух да бълнува насън, когато през нощта слязох до банята. Не исках да го будя. Може и да е глупаво, но баба казваше, че можеш да поболееш човек, ако го събудиш от лош сън.

— Беше полякиня, нали?

— Полякиня, да, полякиня. Хубав разговор.

— Знаеш какво искам да кажа. Защо не използваш горната тоалетна? Той си я присвои от две години.

— Водата винаги те събужда.

— Не пускай водата.

— Дик, неприятно ми е.

Той въздъхна.

— Понякога, когато влизам, виждам го потен. Чаршафите са мокри.

Той се ухили в тъмното.

— Бас държа.

— Това ли... о! — тя го тупна леко. — И това е неприлично. Той е само на тринайсет.

— Четиринайсет от идния месец. Не е толкова малък. Малко подранил, може би, но не толкова малък.

— Ти на колко години беше?

— На четиринайсет или петнайсет. Не помня точно. Спомням си, че се събуждах и мислех, че ще умра и ще се възнеса в небесата.

— Бил си по-голям, отколкото е сега Тод.

— Всичко това започна по-отрано. Може би от млякото... или от флуорида. Знаеш ли, че в тоалетните на момичетата, които построихме в Джаксън Парк миналата година, слагат дамски превръзки? А това е *начално училище*. Средната възраст на учениците е единайсет години. На колко години беше, когато ти дойде?

— Не помня — промълви тя. — Зная само, че сънищата на Тод не са като... като да умреш и да се възнесеш в небесата.

— Питала ли си го за сънищата?

— Само веднъж. Преди около шест седмици. Ти беше отишъл да играеш голф с онзи ужасен Ърни Джейкъбс.

— Онзи ужасен Ърни Джейкъбс се кани да ме направи пълноправен партньор от 1977 година, ако не хвърли топа преди това с високата си русокоса секретарка. Впрочем, той винаги плаща разходите за играта. И какво каза Тод?

— Че не помни нищо. Но нещо като... сянка мина по лицето му. Мисля, че *наистина* си спомни.

— Моника, аз не помня всичко от скъпата ми мъртва младост, но много добре помня това, че полюциите невинаги са приятни. Всъщност те могат да бъдат съвсем неприятни.

— Защо?

— Заради вината. Всички видове вина. Може би някои от тези чувства идват от бебето, което изведнъж открива, че е лошо да подмокриш леглото. После нещата, свързани със секса. Кой знае кое предизвиква полюциите? В автобуса ли става това? Или когато гледаш под полата на някое момиче в учебната стая? Не зная. Единственият случай, който наистина помня, беше на брега на басейна. Паднах във водата и си загубих гащите.

— Оправи ли се? — попита тя, като хихикаше тихичко.

— Да. Ако момчето не иска да говори с теб за своите неприятности, не го принуждавай.

— Ние адски се стараем да го отгледаме без тази ненужна вина.

— Не можеш да я избегнеш. Той я носи от училище в къщи като настинките, които хващаше в първи клас. От приятели, от начина, по който учителите преподават. Може и да го е получил от баща ми. „Не го пипай нощем, Тод, или ръцете ти ще се покрият с косми. Ще ослепееш и ще изгубиш паметта си, а след време това нещо ще почернее и ще се скапе. Внимавай, Тод!“

— Дик Бодън! Баща ти никога няма...

— Няма ли? Така твърдеше. Също като полската ти баба, която казвала, че ако събудиш някого от кошмар, може да превърти. Казваше ми да избърсвам преди сядане дъската в обществените тоалетни, за да

не хвана „някоя зараза от хората“. Искаше да каже сифилис, струва ми се. Бас държа, че и баба ти е давала подобни съвети.

— Не, даваше ги майка ми — разсеяно го поправи тя. — Казваше ми винаги да пускам водата. Затова слизам долу.

— И все пак това ме буди — промърмори Дик.

— Какво?

— Нищо.

Този път той вече щеше да заспи, когато тя отново го извика по име.

— *Какво?* — малко нетърпеливо запита той.

— Ти даже не предполагаш... о, това няма значение. Спи, спи!

— Не, като започнеш, кажи си до край. Аз даже не предполагам какво?

— Този старец, мистър Денкър. Не мислиш ли, че Тод се среща прекалено често с него, а? Той като че... о, не зная... пълни главата на Тод с разни глупости.

— Истински солиден ужас — рече Дик. — Денят, в който Есенските моторни заводи паднаха под квотата. — Той тихичко зацвили.

— Това беше само една мисъл. — Гласът ѝ звучеше сподавено. Завивките зашумоляха, когато се обърна на другата страна. — Извинявай, че те безпокоя.

Той сложи ръка на голото ѝ рамо.

— Ще ти кажа нещо, мила — подхвана той и спря за момент, като внимателно обмисляше и подбираше думите си. — И аз понякога съм се тревожил за Тод. Не за същите неща, които те безпокоят, но тревогата си е тревога, нали?

Тя се обърна към него.

— А за какво?

— Ами, аз израснах доста по-различен от него. Баща ми имаше магазин. Бакалинът Вик, така му викаха всички. Имаше тефтер, където вписваше имената на всички, които купуваха на вересия, и колко му дължеше всеки. Знаеш ли как наричаше тефтера?

— Не. — Дик рядко разправяше за детството си и тя мислеше, че е било тъжно. Сега слушаше внимателно.

— Наричаше го „Книга на лявата ръка“. Казваше, че дясната ръка е бизнесът, но дясната ръка не трябва да знае какво прави лявата.

Казваше, че ако дясната ръка знае, тя вероятно ще грабне сатъра и направо ще отсече лявата.

— Никога не си ми казал това.

— Знаеш ли, в началото, когато се оженихме, аз не харесвах много стареца. Вярно е, в повечето случаи той не ми харесваше. Все не можех да загрея защо аз трябва да нося подарени панталони, а мисис Мазурски може да вземе шунка на кредит с изтърканите приказки, че мъжът ѝ се връща на работа от другата седмица. Единствената работа, която шибаното пиянде Бил Мазурски вършеше, беше да държи бутилката, за да не изчезне някъде. През онези дни исках само да се изскубна от средата, да скъсам с живота на моя старец. Изкарвах добри бележки, занимавах се със спорт, който всъщност не ми харесваше, и получих стипендия в университета. Бях адски сигурен, че съм в горните десет процента на класа, защото единствената книга на лявата ръка, която колежите пазеха в онези дни, беше за войниците, отиващи на война. Татко изпрати пари за учебници, но други пари получих от него само в един случай: когато изпаднах в паника и му писах, че са ме скъсали по френски. Тогава те срещнах. По-късно мистър Холек от махалата ми каза, че татко му сложил запор за колата, за да избие тези двеста долара. Сега имам теб, имам и Тод. Винаги съм го мислил за дяволски добро момче и правех така, че да му осигуря всичко необходимо... всяко нещо, което ще му помогне да стане добър човек. Често се смеех на оня стар виц за човека, който искал синът му да е по-добър, отколкото бил всъщност, ала с напредването на възрастта това ми изглежда все по-малко смешно и по-вярно. Никога не съм искал Тод да носи подарени панталони, за да може жената на пияницата да получава шунка на кредит. Разбираш ли?

— Да, разбирам — каза тя спокойно.

— По-късно, преди десетина години, тъкмо преди моят старец да се умори от борбата с новите хора в града и да се пенсионира, получи слаб удар. Влезе за десет дни в болница. Комшиите от махалата — гвинейци, шваби, някои от онези момчета, които се поразшетаха през 1955 година — взеха, че му платиха болничната сметка. Всеки шибан цент. Не можех да повярвам. Държаха бакалницата отворена. Фиона Кастелано уговори четири-пет нейни приятели да дават дежурство. Когато моят старец се върна от болницата, всичко излезе до последния цент.

— Уха — каза тя много деликатно.

— И знаеш ли какво ми каза моят старец? Винаги се е страхувал, че ще остарее. Че самият той ще стане наплашен и жалък. Че ще влезе в болница и няма да си върже сметките. Че ще умре. Каза, че след удара вече не се страхува. Надяваше се, че ще умре добре. „Искаш да кажеш, че ще умреш щастлив, татко?“ — попитах го. „Не“ — каза ми. — „Не мисля, че някой умира щастлив, Дики“. Винаги ме наричаше Дики и още ме нарича така. Това е нещо, с което, струва ми се, никога няма да свикна. Каза, че според него никой не умира щастлив, но можеш да умреш добре. Това ме порази.

Той млъкна и дълго остана замислен.

— От пет-шест години мога да видя моя старец в перспектива. Може би защото е в Сан Ремо и не ми виси на главата. Започнах да си мисля, че Книгата на лявата ръка не е толкова лоша като идея. Това стана, когато започнах да се тревожа за Тод. Избягвах да му казвам, че има нещо много по-важно в живота от това да ви заведе за един месец на Хавайските острови или да купя на Тод панталони, които не миришат на нафталин, както обикновено слагат в кутиите за благотворителна цел. Не се сещам как да му кажа такива неща, но си мисля, че той сигурно знае. Това сваля товара от ума ми.

— Това, че чете на мистър Денкър?

— Да. Той не получава нищо. Денкър не може да му плати. Той е един стар човек на хиляди мили от приятели и роднини, който още може да живее, тоя човек е тук с всичките страхове на баща ми. И изведнъж се появява Тод.

— Никога не мисля за това по такъв начин.

— Забеляза ли какъв става Тод, когато му говориш за стареца?

— Той притихва.

— Точно така. Връзва си езика, обърква се, сякаш прави нещо мръсно. Също както правеше татко, когато някой се опитваше да му благодари за нещата, получени на вересия. Ние сме дясната ръка на Тод, това е. Ти, аз и всичко останало — къщата, скиорските излети до Тахо, Тъндърбърда в гаража, цветният му телевизор. Цялата му дясна ръка. Той не иска да гледаме какво прави лявата му ръка.

— Тогава не мислиш ли, че ходи много често у Денкър?

— Скъпа, виж успеха му. Ако започне да пада, аз ще съм първият, който ще каже: хей, стига толкова, не прекалявай! Бележките

му са най-голямата ни грижа, тях трябва да следим. Как са те сега?

— Добри както винаги след първото отпускане.

— За какво си чешем езиците тогава? Слушай, мила, в девет часа имам среща. Ако не поспя малко, ще съм скапан.

— Разбира се, заспивай — промълви тя отстъпчиво и когато той се обърна, го целуна по рамото.

— Обичам те.

— И аз те обичам — каза той спокойно и затвори очи. — Всичко е чудесно, Моника. Много се тревожиш.

— Зная, че е така. Лека нощ.

И те заспаха.

— Стига си зяпал през прозореца — каза Дюсандър. — Там няма нищо интересно.

Тод го погледна намусено. Учебникът по история беше отворен на масата и се виждаше цветна илюстрация с Теди Рузвелт, изкачен на хълма Сан Хуан. Безпомощните кубинци падаха на ляво и на дясно под копитата на неговия кон. Теди се усмихваше с широката американска усмивка на човек, който знае, че господ е на неговите небеса и всичко е екстра. Тод Боудън не се усмихваше.

— Харесва ти да командваш роби, нали?

— Харесва ми да съм свободен човек — рече Дюсандър. — Учи!

— Да го духаш.

— Когато бях момче — каза Дюсандър, — за такива думи щяха да ми измият устата със сапун.

— Времената се менят.

— Така ли? — Дюсандър пийна от бърбъна. — Учи!

— *Млъкни!* — Тод шумно затвори учебника. В кухнята сякаш изщрака затворът на пушка. — Никога няма да го науча. Поне за времето докато ме изпитат. Остават ми петдесет страници от тези лайна, всичките за Първата световна война. Утре ще препиша в Учебен кабинет 2.

Дюсандър каза с дрезгав глас:

— Няма да правиш такива неща!

— Защо не? Кой ще ми попречи? Ти ли?

— Момче, все още трудно разбираш грешките, за които плащаме. Мислиш ли, че ми е приятно да тикам сопотивия ти копелдашки нос в учебника? — Гласът му стържеше като бичкия, той изискваше, той заповядваше. — Мислиш ли, че ми е приятно да търпя раздражението ти и твоите мръсотии от детската градина? „Да го духаш“ — Дюсандър имитираше момчето с див висок фалцет и Тод моментално помръкна. — Да го духаш, и какво, на никой не му пука, ако го направя утре, да го духаш.

— Значи ти *харесва* — кресна Тод. — Да, *харесва* ти. Ти не се чувстваш като зомби само когато си на гърба ми. Стига с това пообаване!

— Ако те хванат да преписваш, мислиш ли какво ще стане? На кого ще кажат най-напред?

Тод погледна ръцете си с нащърбените изгризани нокти и не каза нищо.

— На кого?

— Исусе, нали знаеш? На Галоша Ед. После на нашите, предполагам.

Дюсандър кимна.

— И аз мисля така. Учи. Сложи пищовите в главата си, там им е мястото.

— Мразя те — тъпо каза Тод. — Наистина те мразя. — Но той пак отвори учебника и Теди Рузвелт му се ухили. Теди галопираше към двадесетия век със сабя в ръка, а кубинците падаха в безпорядък пред него, може би пред силата на жестоката му американска усмивка.

Дюсандър отново се залюля. В ръка държеше чаена чаша бърбън.

— Добро момче — произнесе той почти нежно.

Тод получи първата си полюция през последната нощ на април и се събуди от дъжда, който шумолеше тайнствено в клоните и листата на дървото пред прозореца му.

Сънува, че е в една от лабораториите на Патин. Стоеше в края на дълга ниска маса. Пищно момиче с изумителна красота лежеше приковано към масата с букаи. Дюсандър му асистираше. Носеше бяла касапска престилка, нищо друго. Когато се обръщаше към

изследователската апаратура, Тод виждаше мършавите му бутове, които се триеха един о друг като безформени бели камъни.

Дюсандър подаде нещо на Тод и той веднага го позна, макар че никога не беше го виждал. Беше изкуствен пенис. Върхът му, направен от полиран метал, трептеше под светлината на окачената над главите им флуоресцентна лампа като бездушен хром. Пенисът беше кух. От него излизаше черен електрически кабел, който свършваше в някаква червена гумена круша.

— Напред! — това беше гласът на Дюсандър. — Фюрерът каза, че всичко е наред. Той каза, че това е твоята награда за успеха.

Тод се погледна и видя, че е гол. Малката му пишка стърчеше подута над редките косъмчета, покриващи слабините му. Пъхна изкуствения пенис. Той влизаше трудно, но в него имаше някаква смазка. Докосването беше приятно, не, то беше нещо повече от приятно. Беше очарователно.

Погледна към момичето и усети странна промяна в мислите си... сякаш бяха влезли в идеален коловоз. Изведнъж всички мисли му се сториха правилни. Вратите ще се отворят. Той ще мине през тях. Ще вземе червената гумена круша в лявата ръка и ще спре за миг, като измерва ъгълът, под който изкуственият член ще излезе от слабото му момчешко тяло.

Неясно и някъде отдалеч той чуваше гласа на Дюсандър: Експеримент номер осемдесет и четири. Електричество, сексуален стимул, метаболизъм. Основан на теорията на Тисен за отрицателното засилване. Обект на изследването е младо еврейско момиче, около шестнайсетгодишно, без белези, без знаци за идентифициране, данни за инвалидност няма...

Тя се разхълца, когато върхът на изкуствения член я докосна. На Тод плачът ѝ му се видя приятен, а тя продължаваше безплодна борба да се освободи или поне да си събере краката.

Ето, това не могат да покажат в списанията за войната, помисли си той, но то е тук, все същото.

Той внезапно замахна напред и я прониза безмилостно. Тя изпищя като пожарен звънец.

След първите мятания и усилия да го отхвърли тя лежеше съвсем неподвижна и безропотна. Изкуственият член със своята смазка се

отдръпваше и се плъзгаше към гърлото на Тод. Очарователно. Вълшебно. Пръстите на лявата му ръка си играеха с гумената круша.

Някъде далеч от него гласът на Дюсандър отбелязваше пулса, кръвното налягане, дишането, алфа-вълните, броя на гласъците.

Когато върховната наслада започна да нараства в него, Тод се вцепени и стисна крушата. Очите ѝ, които до сега бяха затворени, щяха да изскочат от орбитите си. Езикът ѝ се замята в розовата кухня на устата. Ръцете и краката ѝ се блъскаха. Но истинската сила се усещаше в тялото, то се надигаше и отпускаше, разтърсваше се, всеки мускул

(о, всеки мускул всеки мускул се напруга всеки)

всеки мускул и усещането за върховната наслада беше

(екстаз)

о, то беше, то беше

(краят на думата избухна като гръм).

Той се събуди от тоя трясък и от звука на дъжда. Лежеше свит като тъмна топка в единия край на леглото, а сърцето му биеше с ритъма на спринтьор. В долната си част коремът му беше покрит с гореща лепкава течност. За миг го обхвана панически ужас, като си помисли, че кръвта му изтича и ще умре... сетне разбра какво *всъщност* е станало и го обзе плахо, гадно отвращение. Семе. Сперма. Изпразване. Сокът на джунглата. Думи от оградите, от съблекалните, от стените на тоалетните по бензиностанциите. В тях нямаше нищо от това, което жадуваше.

Ръцете му се свиха безпомощно в юмруци. Кулминацията от съня се върна при него малко поизбледняла, безсмислена, плашеща. Тялото му тръпнеше и бавно се отдръпваше от върховната точка. Последната сцена от съня беше отвратителна и някак си натрапчива като неочаквана хапка от тропичен плод, когато след закъснение от една секунда разбираш, че вкусът му е изумително сладък само защото плодът е гнил.

Тогава му дойде наум какво ще направи.

Имаше само един начин да намери отново пътя към себе си. Трябваше да убие Дюсандър. Това беше единственият начин. Играта свърши, времето на приказките мина. Идваше оцеляването.

— Убий го и всичко ще свърши — прошепна той в мрака, а във валеше дъжд и спермата засъхваше на корема му. С шепота успя да го почувства истински.

Дюсандър винаги държеше три-четири бутилки „Старо време“ на лавицата над стръмната стълба към мазето. Той ще отиде до вратата, която понякога е полупритворена, а по-често не е, и ще слезе две стъпала. После ще се наклони, ще сложи едната си ръка на лавицата, а с другата ще сграбчи пълната бутилка за гърлото. Подът на мазето няма настилка, ала пръстта е добре трамбована и Дюсандър със своята по-скоро пруска, отколкото германска ефективност я мажеше с някакви препарати, за да не се завъдят буболечки. Циментов или не, стари кости лесно се трошат. На старите хора им се случват нещастия. Прегледът след смъртта ще покаже, че „мистър Денкър“ се е налял до козирката, когато е „паднал“.

Какво стана, Тод?

Той не ми отвори и аз си послужих с ключа, който ми даде. Понякога той заспива. Отидох в кухнята и видях, че вратата към мазето е отворена. Слязох по стълбите и той... той...

После, разбира се, сълзи.

Ще свърши работа.

Той ще се върне към себе си.

Тод дълго лежа буден в мрака и слушаше как бурята се оттегля на запад, към Тихия океан, унесен в тайнственото шумолене на дъжда. Мислеше, че ще остане буден до края на нощта, като остава все над нея. Ала само след няколко секунди той заспа без сънища с юмрук, свит под брадата. На първи май се събуди напълно отпочинал. Това му се случваше за първи път от месеци насам.

---

[1] Не разбирам, скъпа (фр.) — Б.пр. ↑

11

Май 1975 година.

За Тод този петък беше най-дългият през целия му живот. Той седеше в часовете по различни предмети и не чуваше нищо, чакаше само последните пет минути, когато учителят или учителката ще извади малко снопче карти на провала и ще ги раздаде. Всеки път, когато учителят приближаваше до масата на Тод с купчинката карти, го втрисаше. Всеки път, когато той или тя минаваше, без да спре, усещаше замайване и стигаше до границата на истерията.

Най-зле се чувстваше по алгебра. Сторман се приближи... поколеба се... и точно когато Тод беше сигурен, че ще отmine, остави една карта на провала, обърната с лице към масата. Тод я погледна студено, останал почти без чувства. Сега, когато това вече стана, усещаше само студ. Е, това е, помисли си. *Точка, игра, сет, мач. Освен ако Дюсандър е измислил нещо друго. В което се съмнявам.*

Обърна картата без особен интерес да види колко не му достигат да изкара своята четворка. Трябваше да е някъде близо до нея, но старият Стоуни Сторман не пуска гювеч. Погледна мястото на оценките и видя, че е съвсем празно. В графата за КОМЕНТАР имаше следното съобщение: *Много се радвам, че не трябва да ти давам една такава истинска. Сторман.*

Замайването отново се върна, този път по-жестоко, главата му бучеше като балон, пълен с хелий. Той се вкопчи в краищата на масата с всички сили, като си повтаряше едно и също с напълно завладялата го настойчивост: *Няма да се провалиш, няма да се провалиш, няма да се провалиш.* Малко по малко вълните на световъртежа отминаха и той овладя желанието си да изтича между редиците след Сторман и да му извади очите с току-що подострения молив, който държеше в ръка. И докато си мислеше, цялото му лице оставаше съсредоточено бледо. Единственият признак, че нещо става в него, беше лекият тик на едното му око.

Учебната седмица свърши след петнайсет минути. Тод бавно се въртеше край зданието, дето държаха велосипедите. Вървеше с наведена глава, с ръце, пъхнати в джобовете, а учебниците си носеше под мишницата на дясната си ръка, безразличен към тичащите и кресливи ученици. Хвърли учебниците в коша на колелото, отключи своя Шуин и го подкара. Отиваше към къщата на Дюсандър.

Днес, помисли си той. — Днес е твоят ден, старче. —

— И тъй — каза Дюсандър и наля бърбън в чашата си, когато Тод влезе в кухнята, — обвиняемият се връща от подсъдимата скамейка. Какво казаха те, затворнико?

Беше облечен с хавлия, а на краката си носеше чифт мъхнати вълнени чорапи, които стигаха до средата на пищялите му. С такива чорапи, помисли си Тод, човек лесно се подхлъзва. Той стрелна с поглед бутилката „Старо време“, която Дюсандър обработваше в момента. От питието бяха останали само три пръста.

— Без единици, без двойки, без карти на провала — отговори Тод. — През юни бележките ми ще са още по-добри. През този срок ще имам само петици и шестици, ако продължа да уча така.

— Ще продължиш да учиш, разбира се — съгласи се Дюсандър. — И дотам ще стигнем. — Той отпи и отново наля бърбън в чашата си. — Тая работа трябва да се полее.

Езикът му леко се заплиташе, много малко, за да си личи, ала Тод знаеше, че дъртият пръч е пиян както винаги. Да, днес. Това ще стане днес.

Ала оставаше невъзмутим.

— Ще празнуваме свински лайна — рече той на Дюсандър.

— Боя се, че момчето за доставка вкъщи още не е дошло с белугата и трюфелите — заяви Дюсандър, без да му обръща внимание. — Тия дни на помощ не може да се разчита. Какво ще кажеш за малко бисквити „Риц“ и сирене „Вилвиита“, докато чакаме?

— Добре — рече Тод. — Каквото и да е.

Дюсандър стана, блъсна си коляното в масата и потрепери от болка. Отиде до хладилника. Извади сирене, взе ножа от чекмеджето, сетне подноса от бюфета и пакет бисквити „Риц“ от кутията за хляба.

— Всичко е грижливо инжектирано с пруска киселина — обясни той на Тод, когато сложи сиренето й бисквитите на масата. Той се ухили и Тод видя, че и днес не си е сложил ченето. Карай да върви, ухили му се Тод. — Толкова е спокойно днес! — възкликна Дюсандър. — А можеше да се очаква, че само ще се премяташ през глава в коридора. — Той изпразни остатъка от бутилката в чашата си, отпи и облиза устни.

— Сигурно още съм гипсиран — каза Тод и отхапа парче бисквита. Много отдавна бе престанал да отказва на Дюсандър, когато му предлага храна. Дюсандър си мислеше, че е оставил писмо на някой приятел. Писмото беше блъф, естествено; приятели се намираха, но сред тях нямаше нито един, на който да вярва *толкова* много. Той предполагаше, че Дюсандър отдавна се е досетил, ала знаеше, че старецът не ще посмее да се усъмни пред прага на едно изключително изпитание като убийството.

— За какво да си поговорим днес? — осведоми се Дюсандър, като гаврътна остатъка от бърбъна. — Днес ти позволявам да не учиш, това харесва ли ти? А? А?

Когато пиеше, акцентът му ставаше по-силен. Тод намрази този акцент, ала сега той се чувстваше добре с него. Чувстваше се добре във всяко отношение. През цялото време се чувстваше много спокоен. Погледна ръцете си, ръцете, които ще бутнат. Те изглеждаха такива, каквито са си били винаги. Не трепереха, бяха съвсем спокойни.

— Не ме интересува — каза Тод. — За каквото щеш.

— Искаш ли да ти разкажа за специалния сапун, който правехме? За нашите експерименти с хомосексуалистите? Или може би искаш да чуеш как се измъкнах от Берлин, след като бях достатъчно глупав да се върна? Това е интересна история, мога да ти я разкажа. — Той показва безмълвно как бръсне едната си четинеста буза и се разсмя.

— Разкажи каквото и да е — рече Тод. — Наистина.

Той следеше как Дюсандър оглежда празната бутилка и после става, като я държи в едната си ръка.

Дюсандър я занесе до кошчето за боклука и я пусна вътре.

— Не, хайде да оставим тези неща — промърмори Дюсандър. — Нещо не си в настроение. — Той постоя замислен до кошчето, сетне прекоси кухнята и отиде към вратата на мазето. Вълнените му чорапи

зашушнаха по олющения линолеум. — Мисля днес да ти разкажа историята на един старец, който беше уплашен.

Дюсандър отвори вратата към избата. Сега беше с гръб към масата. Тод седеше кротко.

— Той се страхуваше — продължи Дюсандър, — от някакво момче, което по един странен начин беше негов приятел. Хитро момче. Майка му наричаше момчето „способен ученик“ и старецът вече беше открил, че е наистина способен ученик... макар и не в този смисъл, както си мислеше майка му.

Дюсандър търсеше пипнешком старовремския електрически ключ на стената, опитвайки се да го завърти с подутите си непохватни пръсти. Тод тръгна, по-скоро се плъзна по линолеума, като избягваше да стъпва на местата, които пукаха или скърцаха. Вече познаваше тази кухня като своята собствена. Може би и по-добре.

— Отначало момчето не беше приятел на стареца — каза Дюсандър. Най-подир той успя да завърти ключа. Слезе на първото стъпало много внимателно, като пияч-ветеран. — Отначало старецът не харесваше много неща в момчето. После той стигна до... до радостта от неговата компания, макар че тук имаше силен елемент на неприязън.

Сега той гледаше към лавицата и все още държеше парапета. Тод, съвсем хладнокръвен — не, сега той беше *леденостуден* — застана зад него и прецени възможността за едно силно тласване, при което Дюсандър ще изпусне парапета. Реши да изчака, докато Дюсандър се наклони напред.

— Част от насладата на стареца идваше от чувството за равновесие — продължи замислено Дюсандър. — Нали разбираш, момчето и старецът се бяха вцепкали във взаимна мъртва хватка. Всеки знаеше по нещо, което другият искаше да запази в тайна. И тогава... е, тогава старецът прозря, че нещата са се променили. Да. Той поотслаби силата на хватката — част от нея или цялата, зависеше от това колко отчаяно и колко умно можеше да бъде момчето. През една дълга и безсънна нощ на стареца му текна, че няма да е зле за него да приложи нова хватка към момчето. За собствената му безопасност.

Сега Дюсандър пусна парапета и се наведе над стъпалата на стълбището към мазето, ала Тод остана съвсем неподвижен. Мъртвешкият студ вътре в него се изпари, смени го розов изблик на

яроост и объркване. Когато Дюсандър хвана пълната бутилка, Тод си помисли със злоба, че старецът има най-зловонното мазе в целия град въпреки смазката, с която покриваше пода. То смърдеше, сякаш някой е пукнал вътре.

— И тогава старецът стана веднага от леглото си. Какво е сънят за един стар човек? Едно нищо. Той седна на малкото си бюро с мисълта колко хитро беше забъркал момчето в много престъпления, минали през неговата собствена глава. Седеше и мислеше колко упорито учеше момчето, как изключително упорито се трудеше да си повиши бележките. И как когато си оправи успеха, то вече няма да има нужда от живия старец. И ако старецът умре, момчето ще се освободи.

Сега той се обърна, хванал за гърлото пълна бутилка „Старо време“.

— Чух те, разбра ли? — рече той почти нежно. — От мига, в който бутна стола и стана. Не си толкова спокоен, колкото си въобразяваш, момче. Поне засега.

Тод мълчеше.

— И тъй — продължи Дюсандър, стъпвайки обратно в кухнята и затваряйки вратата зад себе си, — старецът написа всичко на хартия, *nicht wahr*^[1]? Написа го на хартия от първата дума до последната. Когато той свърши, вече се зазоряваше и ръката го щракаше от ревматизма, от *проклетия* ревматизъм, но той се чувстваше добре за първи път от много седмици насам. Чувстваше се в *безопасност*. Върна се в леглото и спа до следобед. Всъщност ако беше спал малко повече, щеше да изпусне любимата си „*Обща болница*“.

Той пак се върна към люлеещия се стол. Извади стар сгъваем нож с пожълтяла дръжка от слонова кост и започна да реже с болезнен вид пластмасовата обвивка, която покриваше гърлото на бутилката с бърбън.

— На другия ден старецът облече най-хубавия си костюм и отиде в банката, където държеше скромните си спестявания. Поприказва си с един от банковите чиновници, който отговори на всичките въпроси на стареца най-задоволително. И нае една касетка. Банковият чиновник обясни на стареца, че ще получи ключ, банката също ще има ключ. За отваряне на касата трябва двата ключа. Никой, освен стареца, няма право да използва неговия ключ без подписано и нотариално заверено пълномощно от самия старец. С едно изключение.

Дюсандър се усмихна беззъбо пред бялото угрижено лице на Тод Боудън.

— Изключението се прави в случай, че умре наемателят на касетката — произнесе той. С поглед към Тод и все така усмихнат, Дюсандър сложи сгъваемия нож в джоба на хавлията си, отви капачката на бутилката и отново си наля бърбън в чашата.

— И какво става после?

— После касетката се отваря в присъствието на банков представител и представител от службата на Държавното съкровище. Съдържанието на кутията се инвентаризира. В този случай те ще намерят само документ от дванайсет страници. Необлагаем, но изключително интересен.

Ръцете на Тод плъзнаха една към друга и пръстите им се сплетоха здраво.

— Не си направил това — изрече той с учуден и недоверчив глас. Това беше глас на човек, който гледа как някой ходи по тавана. — Не си... не си направил това.

— Мое момче — благо каза Дюсандър, — аз го направих.

— Но... аз... ти... — Гласът му внезапно се извиси до агонизиращ крясък. — Ти си *стар*. Не знаеш ли, че си *стар*! Можеш да умреш! *Можеш да умреш всеки миг!*

Дюсандър стана. Отиде до една от кухненските секции и извади малка чаша. Някога тя беше пълна със смес, в която танцуваха картонени герои. Тод ги позна всичките: Фред и Уилма Флинтстоун, Барни и Бети Ръбъл, Пибълс и Бам-Бам. Беше израснал с тях. Той гледаше как Дюсандър съвсем церемониално избърсва чашата с кърпа за чинии. Гледаше как Дюсандър налива един пръст бърбън в нея.

— Това за какво е? — промърмори Тод. — Аз не пия. Пиенето е за дърти скапаняци като теб.

— Вдигни чаша, момче. Случаят е особен. Днес ще пиеш.

Тод дълго го гледа, сетне взе чашата. Дюсандър чукна с дяволит вид евтината си керамична чаша в неговата.

— Вдигам тост, момче, за дългия живот! Дълъг живот за двама ни! *Prosit!*^[2] — Той гаврътна чашата и се засмя. Люлееше се насамнатам, тропаше с крака по линолеума, пак се смееше и се задушаваше — и всичко това едновременно. Изплашеният Тод скочи бързо на крака

и го потупа по рамото, докато пристъпът на кашлицата отмина. — *Danke Schon*^[3] — рече той. — Изпий си питието. Ще ти стане хубаво.

Тод го изпи. Имаше вкус на неприятно лекарство, което запали огън вътре в него.

— Не мога да повярвам, че по цял ден пиеш тая помия — изтръгна се от устата му. Сложи чашата на масата и потръпна. — Трябва да го зарежеш. Да зарежеш пиенето и пушенето.

— Твоята грижа за здравето ми е трогателна — каза Дюсандър. Той извади смачкан пакет цигари от същия джоб на хавлията, в който изчезна сгъваемият нож. — Аз съм не по-малко загрижен за твоето здраве, момче. Почти всеки ден чета във вестниците за велосипедисти, премазани на оживените кръстовища. Трябва да зарежеш колелото. Трябва да ходиш. Или да пътуваш с автобус като мен.

— Я се еби! — избухна Тод.

— Мое момче — Дюсандър си наля бърбън и отново се разсмя, — ние се ебем взаимно. Не знаеше ли това?

Около една седмица по-късно той седеше на бракувана пощенска платформа в изоставеното депо. От време на време хвърляше парчета сгурия по ръждясалите, обрасли в бурени вагони.

Защо пък да не го убия?

И тъй като разсъждаваше логично, логичният отговор дойде пръв. Няма никакъв смисъл. Рано или късно Дюсандър ще умре и като се има предвид неговите навици, това ще бъде скоро. Дали ще го убие или Дюсандър ще умре от сърдечен удар във ваната си, всичко ще излезе на бял свят. Така поне ще има удоволствието да извие шията на стария хищник.

Рано или късно, това изглеждаше логично.

А може да стане и късно, помисли си Тод. *Със или без цигари, с къркране или без него, той е печено старо копеле. Ще изкара дълго, така че... така че може да е и по-късно.*

Някъде отдолу се чу неясно сумтене.

Тод скочи на крака и пусна шепата сгурия, която държеше в ръка. Сумтенето се чу отново.

Той застина, готов да офейка, но сумтенето вече не се чуваше. На деветстотин метра оттук магистрала с осем платна се простираше до

хоризонта над тази буренясала и задръстена с ръждиви отпадъци задънена улица с нейните пустеещи сгради, с ръждиви циклонови огради и изкорубените, прогнили вагони. По магистралата колите се плъзгаха под слънцето като екзотични твърдотели бръмбари.

Осем платна в движението нататък, а тук никой освен Тод, няколко птици... и нещо, което сумти.

Той се наведе внимателно с ръце на коленете и надникна под седалките. Там един пияница се търкаляше сред пожълтелите плевели, празни консервни кутии и прашни стари бутилки. Невъзможно беше да определи на каква възраст е; Тод му даде от трийсет до четиристотин години. Носеше тениска на ивици, изцапана със засъхнали петна от повръщане, зелени панталони, бая широчки за него, и обувки от сива кожа, скъсани на стотина места. Тод си помисли, че смърди като мазето на Дюсандър.

Пияницата отвори зачервените си очи и се вторачи в Тод с бледо подобие на почуда. Както става в такива случаи, Тод помисли за ножа на швейцарската армия модел „Англер“ в джоба си. Откри го в спортния магазин в Редондо Бийч миналата година. В главата му прозвучаха думите на продавача, който го обслужваше: *няма да намериш по-добър от този нож, синко, някой ден нож като този ще ти спаси живота. Продаваме по хиляда и петстотин швейцарски ножа всяка година.*

Хиляда и петстотин на година.

Пъхна ръка в джоба си и сграбчи ножа. Окото на неговия разум видя как сгъваемият нож на Дюсандър разкъсва обвивката около гърлото на бутилката с бърбън. Миг след това усети, че е настъпила ерекция.

Обзе го хладен ужас.

Пияницата прокара ръка по напуканите си устни и ги облиза с език, боядисан завинаги от тютюна в мрачен жълт цвят.

— Да ти се намират десет цента, момче?

Тод го погледна с безразличие.

— Отивам в Лос Анджелис. Трябва ми някой цент за автобуса. Имам среща. Имам предложението за работа. Хубаво момче като теб трябва да има десет цента. Може да ти се намира и четвърт долар.

Да, сър, с нож като този можеш да очистиш някой пиян-заян... по дяволите, можеш да очистиш някой проклет тип, ако

трябва. Продаваме ги по хиляда и петстотин на година. Всеки спортен магазин и доставчик на флота в Америка ги продава и ако решиш да си послужиш с него и да очистиш някой мръсен осран дърт пияница, никой няма да ти хване дирята, абсолютно НИКОЙ.

Гласът на пияницата се сниши. Превърна се в доверителен, мрачен шепот.

— За долар ще ти го духам, както не ти го е духал никой. Ще ти изкарам акъла, момче, ти ще...

Тод извади ръка от джоба си. Не знаеше какво има в нея, докато не я отвори. Две по четвърт долар. Две десетцентови. Петцентови. Няколко съвсем дребни. Запокити ги срещу пияницата и избяга.

---

[1] нали така (нем.) — Б.пр. ↑

[2] Наздраве! (нем.) — Б.пр. ↑

[3] Благодаря много (нем.) — Б.пр. ↑

Юни 1975 година.

Тод Боудън, вече на четиринайсет години, наближи с велосипеда алеята към дома на Дюсандър и изправи колелото на стойката. Лосанджелиският „Таймс“ беше на долното стъпало. Той го взе. Погледна към звънеца, под който все още стояха надписите АРТЪР ДЕНКЪР и НЕ ПРИЕМАМ ПЛАСЬОРИ, АМБУЛАНТНИ ТЪРГОВЦИ, ПРОДАВАЧИ. Нямаше нужда да вдига шум със звънеца, разбира се; той си имаше ключ.

Някъде наблизо се чуваше натрапчивият трясък на сенокосачка. Погледна тревата в двора на Дюсандър и видя, че трябва да се окоси; трябваше да му каже да си вземе момче с машина. Напоследък Дюсандър много често забравяше дребните неща от тоя сорт. Може би това беше старческо забравяне. А може би „Старото време“ му се отразяваше на мозъка. Такива мисли на възрастен човек се въртяха в главата на едно четиринайсетгодишно момче, но такива възрастни мисли не го спохождаха поединично. Тези дни му се явиха много мисли на възрастен човек. Повечето от тях не бяха чак толкова велики.

Той влезе вътре.

Изпита, както обикновено, мига на хладен ужас, когато пристъпи в кухнята и видя Дюсандър леко смъкнат настрани в люлеещия се стол. Чашата му и полуизпитата бутилка с бърбън стояха на масата. Догорялата му цигара беше пробила дупка в кутията от майонеза, където се търкаляха смачкани още няколко фаса. Устата на Дюсандър зееше. Лицето му бе прежълтjало. Големите му ръце падаха безжизнено над облегалките на стола. Нищо не показваше, че диша.

— Дюсандър — извика момчето малко дрезгаво. — Стани и засияй, Дюсандър.

Усети вълна от облекчение, когато старецът се стресна, премигна и най-подир се поизправи.

— Ти ли си? Толкова рано?

— Пуснаха ни по-рано за последния учебен ден — обясни Тод. Той показа догорялата цигара в кутията от майонеза. — Някой ден така ще подпалиш къщата.

— Може би — каза с безразличие Дюсандър. Подири с ръка цигарите и извади една от пакета. Цигарата дълго се търкала по края на масата, преди Дюсандър да успее да я хване. Запали я. Врълхлетя го продължителен пристъп на кашлица и Тод потръпна от отвращение. Когато старецът наистина пушеше, Тод едва ли не очакваше да избълва сиво-черни парчета от белите си дробове върху масата, и ако това станеше, вероятно щеше да се ухили.

Най-сетне кашлицата понамаля дотолкова, че позволи на Дюсандър да каже:

— Какво правихте днес?

— Раздаваха ни бележниците.

Дюсандър взе бележника, отгърна го и го отдалечи на една ръка разстояние, за да прочете написаното:

— Английски — 6. История на Америка — 6. География — 5+. Твоят кръг и ти — 5. Начален френски — 5-. Основи на алгебрата — 5. Той остави бележника.

— Много добре. Какъв ти е дерта? Спасихме ти кожата, момче. Ще промениш ли някоя от тези бележки в последната колона?

— Френски и алгебра, може би. Струва ми се, че нищо от това няма да излезе наяве. Мисля, че дължа това на теб. Не се гордея, такава е истината. Е, благодаря ти.

— Каква трогателна реч — каза Дюсандър и пак се закашля.

— Предполагам, че от тук на татък няма да се срещам толкова често с теб — рече Тод и Дюсандър изведнъж спря да кашля.

— Нима? — доста вежливо произнесе той.

— Да — кимна Тод. — На двайсет и пети юни заминаваме на Хавайските острови за един месец. От септември тръгвам на училище в другия край на града. Ще бъда доста зает.

— О, да, *Schwarzen*^[1] — каза Дюсандър, като напразно се опитваше да издебне мухата, която пълзеше по червените и белите карета на мушамата. — Двайсет години тази страна се грижи и занимава с *Schwarzen*. Но ние знаем отговора... нали така, момче? — Той се усмихна на Тод и Тод сведе поглед, защото усети как старата неприязън повдига и обръща стомаха му. Испита ужас, омраза и

желание да направи нещо толкова ужасно, което можеше да осъществи напълно само в сънищата си.

— Видиш ли, имам намерение да следвам, ако още не ти е известно. Зная, че има много време до тогава, но аз мисля за това. Даже съм избрал специалността. История.

— Възхитително! Тоя, който не се учи от миналото...

— Хайде, стига — рече Тод.

Дюсандър се съгласи съвсем любезно. Знаеше, че момчето не се е пречупило. Още не е. Седна със скръстени ръце и се втренчи в него.

— Мога да взема писмото от моя приятел — неочаквано изтърси Тод. — Разбираш ли? Ще ти дам да го прочетеш и след това ще видиш как го изгарям. Ако...

— ... ако изтегля някакъв документ от моята каса в банката.

— Ами... да.

От Дюсандър се изтръгна дълъг, празен, печален звук.

— Мое момче — рече той. — Ти все още не разбираш положението. И никога не си го разбирал, още от самото начало. Отчасти защото си момче, но не е там работата; даже в началото ти беше много *голямо* момче. Не, истинското зло е в абсурдната ти американска самоувереност, която не допуска трезва оценка на възможните последици от твоите действия. Тя не допуска това даже и сега.

Тод започна да обяснява нещо и Дюсандър вдигна непреклонно ръка, сякаш изведнъж беше станал най-старото пътно ченге в света.

— Не, не ми възразявай. Това е вярно. Върви, ако искаш. Напусни къщата, излез оттук и никога не се връщай. Мога ли да те спра? Не. Разбира се, че не мога. Забавлявай се на Хавайските острови, докато аз седя в тази гореща, вмирисана на лой кухня и чакам да видя дали *Schwarzen* в Уотс ще се решат да започнат убийства на полицаи и пак да наченат палежи на посраните им къщи през тази година. Не мога да те спра, както не мога да спра остаряването с всеки изминал ден.

Той погледна настойчиво Тод, толкова настойчиво, че Тод извърна поглед.

— Дълбоко в себе си аз не те харесвам. Никога няма да стана като теб. Ти ми се натрапи. Дойде като неканен гост в моя дом. Накара ме да отворя костници, макар че е по-добре да си стоят затворени,

защото ти разкрих, че някои от телата бяха погребани живи и част от тях *още* дишаха. Самият ти се забърка, но защо да те щадя за това? *Боже, който си в небесата!* Ти сам си постла леглото, трябва ли да те жая, че спиш лошо в него? Не... не те жая и не те харесвам, но започнах да те уважавам по малко. Не изпитвай търпението ми да ти обяснявам повторно. Можем да вземем нашите документи и да ги унищожим тук, в моята кухня. Ала с това няма да се свърши. Всъщност няма да сме по-добре отколкото сега, в тази минута.

— Не те разбирам.

— Не разбираш, защото никога не си помислил за последиците от това, което причини. Чуй ме внимателно, момче. Ако изгорим нашите писма тук, в този съд, откъде да знам, че не си извадил копие? Или две? Или три? В книжарницата имат „Ксерокс“ и за пет цента всеки може да си направи копие. За долар можеш да разлепиш копие от смъртната ми присъда на всеки ъгъл в двайсет квартала. Три километра смъртни присъди, момче! Помисли си! Каж ми откъде да зная не си ли сторил нещо такова?

— Аз... ами, аз... аз... — Тод осъзна, че се заплита и се видя принуден да затвори уста. Изведнъж усети прилив на топлина в кожата си и без никаква причина си спомни нещо, което му се случи на седем или осем години. Той и един негов приятел пълзяха през една дренажна тръба, минаваща под търговското околоръстно шосе извън града. Приятелят му, по-слаб от него, нямаше затруднения... ала Тод се заклеци. И изведнъж си внуши, че цялата тази маса от скали и пръст над главата му, цялата тази мрачна *маса* и Лос Анджелис минават над него, разтърсват земята и карат нагърчената тръба да трепти едва чуто, с някаква страховита нота. Той закрепця, заблъска безумно, опитваше се да се промъкне напред, като риташе с крака и пищеше за помощ. Най-подир отново започна да се движи, а когато се измъкна от тръбата, беше съвсем изнемощял.

Дюсандър само му показва двойствеността така дълбоко, както никога нямаше да му мине през ума. Усети нов прилив на горещина в кожата си и помисли: *няма да заплача.*

— И откъде да знаеш не съм ли направил две копия за моята касетка и не съм оставил другите там, макар че съм изгорил оригинала?

Аз съм в клопка. Аз съм в клопка също както едно време в тръбата. Към кого да крещя сега?

Сърцето ускори ударите си в гърдите му. По дланите и врата му изби пот. Мисълта го върна пак в онази тръба. Спомни си дъха на застояла вода, усещането за студените метални пръстени, спомни си как всичко се тресеше, когато някой камион минаваше над главата му. Спомни си колко горещи и отчаяни бяха сълзите му.

— Дори да имаше трета страна, към която да се обърнем, винаги щяха да останат съмнения. Задачата е нерешима, момче. Повярвай ми.

Клопка. Клопка в тръбата. От тази клопка изход няма.

Усети как света става сив. Не плачи! Не показвай слабост! Той си наложи да възстанови изгубеното равновесие.

Дюсандър отпи голяма глътка от чашата си и погледна Тод над очилата.

— Сега ще ти кажа още две неща. Първото е, че ако твоето участие в цялата тази работа стане известно, наказанието ти ще бъде незначително. Даже е възможно или по-скоро е *най-вероятно* никога да не се появи във вестниците. Веднъж, когато бях в лошо настроение и се страхувах да не превъртиш и да направиш някоя щуротия, те заплаших с поправително училище. Вярвах ли в това? Не. Използвах го така, както бащата плаши детето да се връща вкъщи преди да се стъмни. Мисля, че няма да те изпратят там. Поне в тази страна, където издърпват убийците за китките и отново ги пращат по улиците да убиват, след като две години са гледали цветен телевизор в поправителното заведение. Но това може да опропасти живота ти. Има записи, хората говорят. Те винаги говорят. Такъв сочен скандал не се изпуска, той е бутилиран като вино. Освен това с годините твоята вина ще нараства. Твоето мълчание ще расте, проклето да е. Ако някой ден истината излезе наяве, хората ще кажат: „Та той е само момче“, без като мен да знаят какво *старо* момче си. Но какво ще кажат, момче, ако учиш в гимназията и истината за мен се разчуе заедно с факта, че си знаел за това от 1974 година *и си премълчал*? Ще бъде много лошо. Ако пък излезе наяве, когато си в колежа, ще бъде катастрофа. За млад човек, едва започващ кариерата си... събитието ще е Армагедон. Разбираш ли? Това първо. — Тод запази мълчание, ала Дюсандър изглеждаше удовлетворен. Той кимна и продължи: — Второ, аз не вярвам, че *имаш* някакво писмо.

Тод се мъчеше да запази лице на покерджия, но ужасно се боеше, че очите му са облепени от смущение. Дюсандър го наблюдаваше жадно и Тод внезапно и изцяло се увери, че този стар човек е разпитвал стотици, може би *хиляди* хора. Той беше експерт. Тод почувства как главата му се обръща към прозореца и в черепа му започнаха да избухват надписи с огромни букви.

— Питам се на кого вярваш толкова много. Кои са твоите приятели, с кого ходиш? На кого това момче, това самодоволно, хладнокръвно малко *момче*, може да се довери? Отговорът е: на никого. — В очите на Дюсандър блеснаха жълти пламъчета. — Много пъти съм те наблюдавал и преценявал качествата ти. Аз те познавам, познавам много страни от твоя характер — не всичките, защото едно човешко същество никога не може да знае всичко, което се таи в сърцето на друго човешко същество, — но зная толкова малко за това какво правиш и с кого се срещаш извън тази къща. И си помислих: „Дюсандър, има вероятност да се лъжеш. След толкова много години искаш ли да те хванат и да те убият, защото си недооценил момчето? Може би, ако бях по-млад, щях да опитам късмета си — случайностите са си случайности, а шансът винаги е малък. Знаеш ли, за мен е много странно: колкото по-малко има да губи човек в живота и смъртта... толкова по-консервативен става. — Той се вгледа сурово в лицето на Тод. — Имам да ти кажа още нещо, после върви където щеш. Ще ти кажа само, че докато аз се съмнявам в съществуването на твоето писмо, можеш да не се съмняваш в съществуването на моето. *Документът, за който ти разказах, съществува. Ако умра днес... или утре... всичко ще излезе наяве. Всичко.*“

— Тогава нищо не мога да направя — каза Тод и се засмя замаяно. — Не ти ли е ясно?

— Можеш. Годишите ще си текат. И както си вървят, твоето влияние върху съдбата ми ще отслабва все повече, защото колкото и важни да са за мен животът и свободата ми, американците и — да, даже израелците — все по-малко ще искат да сложат ръка върху тях.

— Така ли? Тогава защо не пуснаха оня тип Хес?

— Ако той беше само под опеката на американците — на американците, които пускат убийците, като ги плеснат през ръцете, — те *щяха* да го пуснат — каза Дюсандър. — Ще допуснат ли американците да бъде екстрадиран в Израел осемдесетгодишен човек,

за да го обесят като Айхман? Струва ми се, не. Поне в страна, където слагат на първа страница на градския вестник снимката на пожарникар, който спасява котки по дърветата. Не, твоето влияние върху мен ще намалява, докато моето влияние над теб ще става все по-силно. Положението е динамично. И ако живея достатъчно дълго, ще дойде ден, когато ще реша: това, което знаеш за мен, вече няма никакво значение. Тогава ще унищожа документа.

— Но дотогава могат да ти се случат толкова много неща! Злополуки, болести, страдания...

Дюсандър сви рамене.

— Ако е рекъл господ, ще има вода, ние ще я намерим и ще прием от нея, ако е рекъл господ. Това, което ще стане, не зависи от нас.

Тод дълго гледа стария човек. Гледа го много дълго. Имаше пукнатини в доводите на Дюсандър, трябваше да има. Някакъв изход, спасение или за двамата, или само за Тод. Начин да изплачеш, че вече свърши — времето, момчетата, ударих си крака, ина-ина-ина-всичко-вече-мина. Мрачно предчувствие за идните години трепна някъде дълбоко в очите му и той го усети, очаквайки да се роди като тази особена мисъл. Навсякъде, където отиваше, всичко, което правеше...

Помисли си с недоволство за картонените герои. Когато завърши гимназия, Дюсандър ще бъде на осемдесет и една години, но това няма да е краят. Когато стане бакалавър на изкуствата, Дюсандър ще е на осемдесет и пет и ще си мисли, че не е чак толкова стар, а когато напише дисертацията си, Дюсандър ще е на осемдесет и седем и все още няма да се чувства в безопасност.

— Не — рече хрипливо Тод. — Това, което казваш... не мога да се съглася с него.

— Мое момче — меко каза Дюсандър и Тод за първи път долови с нарастващ ужас лекия акцент, който старецът постави на първата дума. — Мое момче, трябва.

Тод се взря в него, а езикът му подпухваше и надебеляваше в устата му, сякаш искаше да запуши гърлото му и да го задуши. Сетне се обърна и изхвърча от къщата.

Дюсандър гледаше всичко това съвсем безразлично. Когато момчето затръшна вратата и стъпките му замряха, което ще рече, че се качваше на колелото, той запали цигара. Разбира се, че нямаше касетка

в банката, нямаше и никакъв документ, но момчето повярва, че тези неща съществуват, повярва напълно. Беше спасен. Това беше краят.

Но това не беше краят.

През нощта двамата сънуваха убийство и двамата се събудиха със смесено чувство на ужас и приятна възбуда.

Тод се събуди с познатото втвърдяване в долната част на корема. Дюсандър, вече доста стар за такива нещица, нахлузи униформата на есесовец и пак легна в очакване да се поуспокои сърцето му. Униформата беше евтина изработка и на места се беше износила.

В съня си Дюсандър най-подир стигна до лагера на върха на хълма. Голямата порта се отвори пред него и се затвори с трясък в рамката си, когато той влезе вътре. И по вратата, и по оградата около лагера течеше електрически ток. Неговите мършави голи преследвачи се хвърляха върху оградата вълна след вълна. Дюсандър им се присмиваше и ходеше наперено напред-назад с изпъчени гърди и фуражка, килната точно колкото трябва. Силен опияняващ мирис на изгоряла плът изпълваше черния въздух и той се събуди в Северна Калифорния с мисълта за блуждаещи огънове и за нощта, когато вампирите тръгват да дирят синия пламък.

Два дни преди семейство Боудън да поръча билети за полет до Хавайските острови, Тод отиде в изоставеното депо, където някъде хората са се качвали за Сан Франциско, Сиатъл и Лас Вегас, там, където хората от по-стари времена са се качвали на трамвая за Лос Анджелис.

Когато стигна там, вече се здрачаваше. На завоя на деветстотин метра от това място повечето вагони вече светеха със спирачни светлини. Макар че беше горещо, Тод носеше леко яке. Под него на колана му висеше месарски нож, обвит в стара кърпа за ръце. Купи го в отдела за стоки с намалени цени на един от най-големите магазини, заобиколен от огромни площи за паркиране.

Той погледна под платформата, където преди месец се търкаляше пияницата. Погледът му шареше и шареше, ала не спря никъде; в този момент всичко в него беше само сенки, от черни по-черни.

Най-сетне откри същия или някакъв друг пияница. Те всички много си приличат.

— Хей! — подвикна му Тод. — Хей! Искаш ли пари?

Пияницата се извърна и запремигва. Видя слънчевата широка усмивка на Тод и му се ухили насреща. Миг след това месарският нож профуча надолу, изсъска във въздуха, целият блестящ и хромиран, разкъсвайки небръснатата дясна буза. Пръсна кръв. Тод видя острието в зиналата уста на пияницата. Стоманата забави движението си в ъгъла на устните и устата на пияницата се изкриви в болезнена гримаса. Сетне ножът предизвика гримаса, той кълцаше пияницата като тиква.

Намушка го трийсет и седем пъти. Броеше ударите. Трийсет и седем, заедно с първото замахване, което разсече бузите на пияницата и превърна колебливата му усмивка в грамадна зловеща гримаса. Пияницата прекрати опитите да креци след четвъртия удар. След шестия вече не се опитваше да се влачи. През цялото време Тод пълзеше под платформата след него, така си свърши работата.

По пътя към къщи хвърли ножа в реката. Панталоните му бяха опръскани с кръв. Тод ги пусна в пералнята и включи машината на студено пране. Когато ги извади, по тях още имаше бледи петна, но това не интересуваше Тод. С времето те щяха съвсем да избледнеят. На другия ден откри, че не може да вдигне дясната си ръка на височината на рамото. Каза на баща си, че сигурно я е пренатоварил, докато са играли с едно момче в парка.

— На Хавайските острови ще се почувстваш по-добре — каза му Дик Боудън, разрошвайки косата му. Така и стана — когато се върнаха вкъщи, ръката му беше като нова.

---

[1] Черните (нем.) — Б.пр. ↑

13

И пак дойде юли.

Дюсандър, грижливо облечен в един от трите си костюма (но не най-хубавия) стоеше на автобусната спирка и чакаше последния рейс за деня, за да се прибере вкъщи. Беше 22:45. Излизаше от кино, даваха лека и повърхностна комедия, която му хареса много. Прекрасното му настроение започна още от сутринта. Получи пощенска картичка от момчето, лъскава цветна снимка на плажа Уайкики с бели като кости хотели, които се издигаха край брега. На обратната страна имаше кратко съобщение:

„СКЪПИ МИСТЪР ДЕНКЪР,

За момче това е добро място. Плувам всеки ден.
Татко хвана голяма риба, а мама хваща книгата (шега).
Утре отиваме на вулкана. Ще гледам да не падна вътре.
Надявам се, че сте добре.

Бъдете здрав.

Тод.“

Той все още се усмихваше леко, замислен над значението на тези последни думи, когато една ръка се докосна до неговия лакът.

— Мистър?

— Да?

Обърна се предпазливо — даже в Санто Донато имаше грабители — и трепна от миризмата. Лъхна го на бира, лош дъх от устата, евтини бонбони и още нещо, може би лекарство. Беше някакъв безделник в торбести панталони. Той или то носеше фланелена риза и много вехти мокасини, които едва се държаха с помощта на мръсни лепенки.

Лицето, което стърчеше над този шарен костюм, изглеждаше като смъртта на бога.

— Да имаш някой излишен цент, мистър? Ша хода в Лос Анджелис. Имам предложеници за служба. Трябват ми десет цента за бърз автобус. Нямах да прося, ако не ми беше излял късмета.

Дюсандър усети как в него се надига раздражение, ала в този миг усмивката му сама се появи.

— Наистина ли искате да пътувате с автобус?

Безделникът се усмихна болезнено, без да разбира.

— Да речем, че дойдете с мен вкъщи — каза Дюсандър. — Мога да ви предложа пиене, храна, баня и легло. В замяна искам само един малък разговор. Аз съм стар човек, живея сам. Понякога компанията е добре дошла.

Усмивката на пияницата внезапно стана по-смислена, положението се изясняваше. Това беше закъсал стар педал с вкус към благодеянията.

— Чак до вас? Кучка, а?

Дюсандър отвърна на широката предизвикателна гримаса с вежлива усмивка.

— Само ще ви помоля да седите по-далеч от мен в автобуса. Миришете доста силно.

— Може би не искаш да осмърдя мястото ти — рече безделникът с неочаквано пиянско достойнство.

— Хайде, автобусът идва след една минута. Слезте на спирката, където слизам аз, и се върнете две преки. Ще ви чакам на ъгъла. Утре ще видя какво мога да събера. Може би два долара.

— Може би даже пет — лицето на пияницата просветля. Беше забравил достойнството си, пиянско или някакво друго.

— Възможно е, възможно е — нетърпеливо каза Дюсандър. Той вече чуваше ниското бърмчене на дизеловия двигател, автобусът пристигаше. Пусна в ръката на безделника четвърт долар — точната цена на автобусния билет, и се отдалечи на няколко крачки, без да се обръща назад.

Скитникът още се колебаеше, когато фаровете на автобуса осветиха спирката. Той все още стоеше и се пулеше в монетата, когато дъртият педал се качи в автобуса, без да погледне назад. Безделникът вече си тръгваше, но в последния миг смени посоката и се метна в

автобуса точно преди да се затворят вратите. Пусна четвърт долар в кутията за таксуване като човек, който залага сто долара. Мина край Дюсандър само с един бърз поглед и седна в края на автобуса. Той подремна малко и когато се събуди, богатият дърт педал си беше отишъл. Слезе на следващата спирка, без да знае точно това ли е спирката и без да му пука.

Върна се две преки назад и видя неясен силует под уличната лампа. Това беше старият педал, точно така. Педалът наблюдаваше приближаването му, той изчакваше с някакво особено внимание.

Само за момент безделникът усети хлад от мрачно предчувствие, нуждата просто да си тръгне и да забрави цялата тая история.

Годината на двестагодишния юбилей дойде.

Тод намина да види Дюсандър няколко пъти между завръщането от Хавайските острови през лятото на седемдесет и пета година и пътуването с родителите му до Рим, точно когато цялата барабанна дандания с развяването на знамената и радостта от гледката на големите кораби отиваше към своя апогей.

Посещенията при Дюсандър бяха кратки и донякъде приятни, двамата откриха, че могат да прекарват времето си заедно в доста любезни отношения. Казваха повече в паузите между думите и външно разговорите им можеха да приспят някой агент от ФБР. Тод спомена на стареца, че срещал често едно момиче на име Анджела Фароу. Не бил луд по нея, просто тя била дъщеря на една от приятелките на майка му. Старецът пък разказа на Тод, че плетял килимчета, защото чел, че тая работа помага при ревматизъм. Той показа на Тод някои образци собствена изработка и Тод задължително им се възхити.

Момчето е малко порасло? Ами, пет сантиметра. Продължава ли Дюсандър да пуши? Не, принуден е да ги зареже, от тях кашля много силно. Как върви училището? Трудно, но много вълнуващо; изкарва само шестици и петици, стигнал е до финала на националния научен конкурс с проект за използването на слънчевата енергия и сега мисли да се дипломира по антропология вместо по история, когато започне да следва. Кой е косил градината на Дюсандър тази година? Ранди Чембърс, съсед от същата улица, добро момче, но много дебело и туткаво.

Старецът го хвана за ръка. Неговото стискане беше изненадващо силно.

— Добре — рече старецът. — Много се радвам, че дойдохте. Къщата ми е ей там. Съвсем наблизно.

— Може би дори десет — промърмори безделникът и се остави да го водят.

— Може би дори десет — съгласи се дъртият педал и се засмя.
— Кой знае?

През тази година Дюсандър довърши трима пияници в кухнята си. Беше чакал на спирката двайсетина пъти, седем пъти предложи пиене, вечеря, храна и легло. Двама му отказаха веднага, двама просто си тръгнаха с по четвърт долар, който Дюсандър им даде за билет. След като помисли малко, той намери изход от положението; просто купи карнетка с билети. Струваше два долара и половина, с нея можеше да се пътува петнайсет пъти и беше неконвертируема в местните магазини за алкохол.

През горещите дни напоследък Дюсандър усети неприятния мирис, който се носеше на талози от избата. През тези дни той държеше вратите и прозорците си плътно затворени.

Тод Боудън намери някакъв пияница, който спеше в една стара отводнителна канавка зад пустеещото място на шосето Киенага. Това стана през декември, по време на коледната ваканция. Той постоя малко, загледан в пияницата, целият разтреперан. За пет седмици шест пъти се върна на това място, винаги с леко яке, чийто цип беше затворен наполовина, за да скрие занаятчийския чук, пъхнат в колана му. Най-подир отново се натъкна на един пияница — същия или друг, има ли значение? Беше на първи март. Започна с тъпия край на инструмента и в един момент, вече не помнеше кога — всичко плуваше в червена мъгла, — той обърна острия край и обезобрази лицето на пияницата.

За Курт Дюсандър пияниците бяха почти цинична изкупителна жертва за боговете, които той най-сетне призна или призна отново. А пияниците бяха забавни. Караха го да чувства, че живее. Започна да си мисли, че през годините в Санто Донато — годините, преди момчето да му се натресе на прага с големите си сини очи и широката американска усмивка — беше започнал преждевременно да остарява. Едва бе прехвърлил шейсет и пет години, когато дойде тук. Сега се чувстваше много по-млад от тогава.

Идеята да умилостиви боговете отначало изуми Тод, но тя можеше да получи признание в бъдеще. След като накълца пияницата под железопътната платформа, той очакваше засилване на кошмарите,

очакваше даже да откачи. Очакваше вълни от парализираща вина, които могат да се спрат с изтръгналата се от гърдите изповед за неговото битие.

Вместо това той отиде с родителите си на Хавайските острови и се наслади на най-хубавата ваканция през живота си.

Миналият септември той започна занятия в гимназията с чувството, че е съвсем нов и освежен, сякаш друг човек се беше пъхнал в кожата на Тод Бодън. Неща, които не му правеха впечатление в ранното детство — светлината при зазоряване, гледката към океана и вида на забързани хора в здрача, когато светват уличните лампи — тези неща се запечатваха отново в ума му като групи от светли камелии, в най-ясни образи, които изглеждаха като гравирани. Той усещаше живота с езика си като глътка вино направо от шишето.

След като видя безделника в канавката, ала преди да го убие, кошмарите се появиха отново.

Най-често сънуваше пияницата, когото съсече в изоставеното депо. Когато се връщаше от училище, той се втурваше вкъщи и произнасяше само с устни: *Здрасти, Моника-бейби!* Това свърши още щом видя мъртвия пияница в ъгъла след вдигане на закуска. Той седеше до масата за приготвяне на месо и носеше панталони и риза, вмирисани на повърнато. Кръв се стичаше по светлите плочки на пода, а на покритата с неръждаема стомана маса кръвта вече изсъхваше. По шкафовете от истински бор се виждаха кървави отпечатащи на ръце.

На бележника до хладилника имаше бележка от майка му: *Тод. В магазина съм. Връщане 3:30.* Стрелките на часовника с нарисуван изгрев показваха 3:20 и пияницата се беше проснал мъртъв в ъгъла като отворително изкопаемо с полепнала по него тиня от магазинчето за стари корабни предмети. Навсякъде имаше кръв и Тод се опита да я изчисти, започна да бърше всяка открита повърхнина и да крещи на мъртвия, че трябва да си върви, че трябва да го остави на *мира*, а пияницата само си лежеше мъртъв, усмихваше се към тавана и струйки кръв се процеждаха от отворените рани на мръсната му кожа. Тод грабна от килера тоягата с парцала и бясно затърка пода, сигурен, че не измива кръвта, а само я разрежда и размазва, напълно неспособен да спре. Едва когато чу колата на майка му да завива по алеята, той разбра, че пияницата е Дюсандър. Събуди се мокър от пот, задъхан, вкопчен с двете си ръце в завивките.

Ала след като най-последно отново намери пияницата в канавката — същия или някой друг — и изпробва чука си върху него, сънищата вече не се появиха. Предположи, че пак трябва да убие, и то неведнъж. Лошо, наистина, но времето, когато пияниците можеха да бъдат полезни като човешки същества, беше отминало. Оставаше ползата от тях за Тод, разбира се. А Тод, като всеки друг, когото познаваше, сам изграждаше своя начин на живот, за да посрещне личните си нужди, когато порасне голям. Всъщност той не беше по-различен от който и да било. Трябва да прокараш собствения си път през света. Ако си решил да минеш по него, трябва да го сториш сам.

През есента на тази първа година Тод играеше в отбора на Пумите от Санто Донато и получи името Ол Конфърънс. През втория срок, който завърши в края на януари 1977 година, той спечели състезанието, наречено „Патриотични есета на Американския легион“. В това състезание участваха всички ученици от гимназиите в града, които изучаваха история на Америка. Работата на Тод беше озаглавена „Отговорността на американците“. През бейзболния сезон тази година той беше звезда като питчър — печелеше четири, а не губеше нито веднъж. Неговият общ резултат беше 361. При награждаването през юни го обявиха за атлет на годината и му връчиха награда с лика на треньора Хейнс (треньорът Хейнс, който веднъж го дръпна настрани и му каза да продължи да тренира фалцовия удар, „защото никой от тези негри не може да отрази фалцова топка, Боудън, никой от тях“). Моника Боудън се обля в сълзи, когато Тод се обади от училище и каза, че отива да си получи наградата. Дик Боудън ходеше с важен вид и се опитваше да не се хвали две седмици след награждаването. През онова лято те наеха хижа в Биг Сър и Тод се разтовари. През същата година Тод уби четирима скитници. Двама от тях намушка, а другите двама преби с палка. Той вече носеше два чифта панталони, когато тръгваше на „ловна експедиция“. Понякога пътуваше с градските автобуси, оглеждайки се за подходящи места. Най-хубавите, които откри, бяха Мисията за бедните на Санто Донато, която се намираще на Дъглас Стрийт, и веднага зад ъгъла близо до Армията на спасението на Юклид стрийт. Той щеше да обикаля бавно по тези места в очакване да го помолят за милостиня. Щом наближеше някой пияница, Тод щеше да му каже, че той, Тод, иска бутилка уиски и ако пияницата я купи, той ще я подели с него. Знаел място, където могат да отидат. И всеки път това бяха различни места, разбира се. Той устоя на силното желание да се върне в старото депо или при канавката зад пустеещия терен на шосето Киенага. Повторното появяване на мястото на предишното престъпление щеше да бъде неразумно.

През същата година Дюсандър пушеше умерено, пиеше бърбън „Старо време“ и гледаше телевизия. Тод се отби веднъж за малко, но разговорът им ставаше все по-скучен. Те се разделиха. Дюсандър отпразнува седемдесет и деветия си рожден ден, а през същата година Тод навърши шестнайсет. Дюсандър отбеляза, че шестнайсет години е най-хубавата възраст в живота на един младеж, четирийсет и една — най-добрата възраст за мъжа, а седемдесет и девет е най-хубавата възраст за един стар човек. Тод кимна вежливо. Дюсандър си беше подпийнал и дрънкаше така, че на Тод му стана съвсем неудобно.

Дюсандър обработи двама пияници през учебната 1976–77 година на Тод. Вторият беше по-жизнен, отколкото изглеждаше. Макар и пиян-залян от пиенето на Дюсандър, той се кандилкаше из кухнята с дръжката на ножа за пържоли, която стърчеше от долната част на шията му, и кръвта шуртеше по гърдите му и по пода. След две несигурни обиколки на кухнята пияницата откри повторно предния коридор и едва не избяга от къщата.

Дюсандър стоеше в кухнята облещил очи, поразен и невярващ, гледаше как пияницата се насочва с рев и пъхтене към вратата, като се отблъсваше ту от едната, ту от другата стена на коридора и събаряше на пода скъпите репродукции на Къриър и Айвс. Той продължаваше да стои като парализиран, докато пияницата започна да търси дръжката на вратата. Тогава Дюсандър прекоси стаята, дръпна чекмеджето за приборите и измъкна вилицата за месото. Той изтича към коридора с вилицата, като я държеше пред себе си, и я заби в гърба на пияницата.

Дюсандър постоя запъхтян над него, а сърцето му блъскаше застрашително, блъскаше като сърцето на жертвата, получила сърдечен пристъп в телевизионната програма в събота вечер „Непредвиден случай“, която той толкова харесваше! Най-подир то се успокои, възстанови нормалния си ритъм и той разбра, че ще се оправи.

Имаше доста кръв за измиване.

Това стана преди четири месеца и оттогава той вече не правеше предложения на автобусната спирка. Уплаши се от това, че едва не изтърва последния пияница, ала щом си спомни как оправи нещата в последния момент, в гърдите му се надигна гордост. В крайна сметка пияницата не излезе през вратата, а това беше много важно.

През есента на 1977 година, още през първия срок, Тод влезе в стрелковия клуб. През юни 1978 година вече беше точен стрелец. Той участва във футболното първенство, през бейзболния сезон спечели пет пъти и загуби веднъж (загубата дойде от две грешки и една несполучлива обиколка) и постигна третия най-висок успех в историята на училището. Той кандидатства в Бъркли и го приеха веднага. През април вече знаеше, че в нощта на дипломирането ще чете или прощално, или приветствено слово.

През последната половина от годината на дипломирането усети необикновен порив в себе си, който го стресна, защото беше безразсъден. Смяташе, че го контролира ясно и точно и *това* беше най-малкото удобно, но щяха да се появят толкова неканени мисли, а това плашеше. Вече си беше подредил живота. Беше задвижил нещата. Неговият живот приличаше много на светлата и слънчева кухня на майка му, където всичко беше облицовано с хром и неръждаема стомана, място, където всичко тръгва, само да натиснеш копчето. Е, да, в кухнята имаше дълбоки тъмни шкафове, но в тях можеш да сложиш сума ти неща и да ги затвориш.

Този нов порив му напомни за съня, в който се върна у дома и откри окървавения мъртъв пияница в чистото и добре осветено място на майка му. И сякаш внезапно в неговото ясно и грижливо подреждане, в това място-за-всичко-и-всичко-в-неговото-място, сътворено от разума му, някакъв мрачен и кървав натрапник тършуваше и се влачеше в търсене на терен, където да умре колкото се може по-ефектно...

На четиристотин метра от дома на Боудън имаше магистрала с осем платна. Към нея водеше стръмен и обрасъл с храсталак насип. На насипа беше пълно с удобни прикрития. За Коледа получи от баща си подарък — една пушка „Уинчестер“, калибър 7,62, с подвижен телескопичен мерник. През върховите часове, когато и осемте платна

са натоварени, можеше да се намери местенце на този насип и... защо пък не, можеше лесно да...

Да направи какво?

Да извърши убийство?

Да унищожи всичко, за което се беше борил през последните четири години?

Кажки какво?

Не, сър, не_, ма'ам_, няма начин.

Това е, дето се вика, за майтап.

Така си беше... ала поривът остана.

Една събота, няколко седмици преди дипломирането, Тод сложи 7,62 милиметровата си пушка в калъфа, след като грижливо изпразни пълнителя. Остави оръжието на задната седалка на бащината си нова играчка — купеното на старо Порше. Подкара към мястото, където обраслия склон се спускаше стръмно към магистралата. Баща му и майка му бяха заминали с голямата кола да прекарат почивните дни в Лос Анджелис. Дик, вече пълноправен съдружник, щеше да участва в дискусия с група местни хора за новия хотел на „Рено“.

Докато се промъкваше по стръмното, стиснал в ръце пушката в калъфа, сърцето на Тод бумтеше, устата му се пълнеше с кисела, наелектризирана слюнка. Стигна до повалено дърво и седна с кръстосани крака зад него. Извади оръжието и го сложи върху гладкия дънер на падналото дърво. Един от клоните беше идеалната опора за цевта. Притисна удобно приклада към вдлъбнатината на дясното си рамо и погледна в оптичския мерник.

Глупак, крещеше разумът му. Момче, това е истинска щуротия. Ако някой те види, няма значение дали пушката е заредена или не. Ще си навлечеш маса неприятности, може и да сложиш край на оная работа с пияниците.

Наближаваше десет часа, съботното движение не беше много интензивно. Хвана на мушката жена зад кормилото на синя Тойота. Стъклото на прозореца беше леко спуснато и кръглата якичка на безръкавната ѝ блуза се вееше от вятъра. Тод нагласи кръстчето на прицела върху слепоочието на жената и натисна спусъка на празното оръжие. Това беше лошо за бойника, хайде, заеби го.

— Паф! — прошепна той, когато Тойотата изчезна в подземния тунел на осемстотин метра от неговото място на склона. Той преглътна буцата, която се беше събрала в гърлото му.

Ето и мъж зад кормилото на пикап Субару Брат. Имаше претенциозна сива брада и носеше бейзболна шапка на „Сан Диего Падрес“.

— Ти си... ти си мръсен плъх... мръсен плъх, който застреля брат ми — прошепна Тод, захихика едва чуто и пак стреля с празната пушка калибър 7,62.

Той гръмна така срещу петима други и всеки път празното щракане на чукчето разсейваше илюзията в края на всяко „убит“. Сетне отново сложи пушката в калъфа. Отнесе я обратно нагоре по стръмното, като я държеше ниско, за да не го видят. Сложи я отзад в Поршето. Усети в слепоочията си сухи, горещи, тежки удари. Подкара към къщи. Качи се в стаята си и мастурбира.

Безделникът носеше груб размъкнат пуловер от еленова козина, толкова странен на вид, че изглеждаше сюрреалистичен тук, в Южна Калифорния. Беше обут в моряшки джинси, зейнали на коленете, и през дупките се виждаше бяла окосмена плът, осеяна с хванали корица струпей. Той вдигна чашата — Фред и Уилма, Барни и Бети, танцуващи в кръг, едно гротескно подобие на обред на плодородието — и обърна на един дъх „Старото време“. Облиза устни за последен път на този свят.

— Мистър, това ми изглежда старо място. Нямах намерение да ви го кажа.

— Обичам да си пийна вечер — съгласи се Дюсандър зад гърба му и заби касапския нож в шията на безделника. Чу се звук на разпаряне и хрущене, сякаш някой много ентусиазирано е извадил палка за барабани от прясно изпечено пиле. Чашата падна от ръката на безделника върху покривката. Тя се търкулна към ръба на масата и с движението си създаде илюзията, че картонените човечета танцуват.

Безделникът отметна глава назад и се опита да извика. Чу се само отвратително свистене. Очите му се разширяваха, разширяваха... главата му тупна в локва кръв върху мушамата в червено и бяло, с която Дюсандър застилаше кухненската маса. Горната изкуствена челюст се подаде от устата на скитника като полуразглобяема усмивка.

Дюсандър извади ножа — наложи се да използва двете си ръце — и отиде към мивката. Тя беше пълна с гореща вода, лимонов препарат за миене и мръсни съдове от вечерята. Ножът изчезна в морето от пяна с дъх на лимон, сякаш мъничък изстребител се гмурва в облак.

Върна се пак към масата и постоя малко с ръка върху рамото на мъртвия скитник, докато мине пристъпът на кашлица. Извади носна кърпа от задния си джоб и изплю жълто-кафява хрчка в нея. Напоследък пушеше много. Винаги пушеше, когато трябваше да довърши някой нов безделник. Тоя тук си отиде гладко, наистина

много гладко. След тупурдията, която вдигна последният му посетител, Дюсандър се боеше, че с един нов опит жестоко ще предизвика съдбата.

Сега, ако побърза, можеше да гледа втората половина от *Лорънс Уелк*.

Той прекоси кухнята, отвори вратата на мазето и завъртя ключа. Върна се при мивката и извади пакет зелени полиетиленови чували за боклук от шкафа над нея. Взе един от тях и отиде при мъртвия пияница. Цялата мушама беше залята с кръв. Тя се събираше на локвички върху протрития избелял линолеум под краката на пияницата. Сигурно имаше и по стола, но всичко това можеше да се избърше.

Дюсандър хвана скитника за косата и дръпна главата му. Тя се повдигна леко, сякаш нямаше кости, и след миг пияницата се отпусна назад като човек, който очаква да го измият преди подстригване. Дюсандър нахлузи боклукчийския чувал на главата на пияницата, дръпна го върху раменете и ръцете му до лактите. Откопча колана на последния си гост и го извади от гайките. Метна ремъка върху боклукчийския чувал няколко сантиметра над лактите и го стегна здраво. Полиетилената заскърца. Дюсандър си затананика със затворена уста.

Краката на пияницата бяха обути в износени и мръсни обувки „Хъш Пъпиз“. Те се отпуснаха като буквата „v“, когато Дюсандър хвана ремъка и повлече трупа към вратата на мазето. Нещо бяло падна от полиетиленовия чувал и издрънча на пода. Горната изкуствена челюст на скитника, забеляза Дюсандър. Вдигна я и я пхна в един от предните джобове на пияницата.

Той го вкара през вратата на мазето и сега главата се отпусна върху второто стъпало. Дюсандър се качи покрай трупа горе и го ритна силно три пъти. След първите два ритника тялото леко се помръдна, след третия започна да се плъзга надолу по стълбите като обезкостено. По средата на стълбите краката се вдигнаха към главата и трупът изпълни акробатично премятане. Коремът на убития се тръшна върху отпъкнатата пръст на пода с тъп звук. Една от обувките изхвърча и Дюсандър си помисли, че трябва да я прибере.

Слезе долу, заобиколи тялото и отиде към тезгяха. Вляво от него бяха грижливо подредени лопата, гребло и мотика. Дюсандър избра

лопатата. Малко упражнения ще се отразят добре на стареца. Малко упражнения те карат да се чувстваш млад.

Тук долу миришеше гадно, ала това не го безпокоеше много. Той варосваше мазето веднъж месечно или веднъж на всеки три дни след „обработването“ на поредния пияница. Сложи си вентилатор да предпази къщата от вмирисване в горещите дни. Спомни си — Йозеф Крамер се разтапяше, когато казваше, че мъртвите говорят и ние ги чуваме с носа си.

Дюсандър избра място в северния ъгъл на мазето и започна работа. Размерите на гроба бяха метър и осемдесет на седемдесет и пет сантиметра. Беше стигнал до шейсет сантиметра дълбочина, половината от необходимата, когато първата парализираща болка го блъсна в гърдите като изстрел в упор. Той се изправи с облепени очи. Болката премина в ръката. Една невероятна болка, сякаш невидима ръка стискаше и сега вече дърпаше всичките му кръвоносни съдове. Погледна лопатата, килната настрани, и усети, че коленете му се подгъват. В един ужасен миг беше сигурен, че сам ще падне в гроба.

Направи три несигурни крачки и се тръшна шумно на пейката. На лицето му се появи израз на глупава изненада. Той се досети за това и си помисли, че сигурно прилича на комедиант от нямото кино, който се е подхлъзнал на кравешко лайно или е блъснат от летяща врата. Сви глава към коленете си и задиша тежко.

Изнизаха се петнайсет минути. Болката някак понамаля, ала той не се надяваше да стане. За първи път разбра всички истини за старостта, които му бяха спестени досега. Беше толкова уплашен, че му идеше да се разхленчи. Смъртта мина с метлата край него в това влажно вмирисано мазе и докосна Дюсандър с крайчеца на дрехата си. Тя още можеше да се върне за него. Но той няма да умре тук, няма, ако си помогне.

Той стана с ръце, кръстосани на гърдите, сякаш за да запази целостта на крехката машина. Тръгна с олюляваща се походка към стълбите. Лявото му стъпало се спъна в протегнатия крак на пияницата и той падна на колене със сподавен вик. Зловеща болка припламна в гърдите му. Погледна нагоре към стълбите — стъпала, стълбищни стъпала, дванайсет на брой. Осветеното каре на върха беше обидно далеч.

— *Ein*^[1] — каза Курт Дюсандър и със сурова борба се изкачи на първото стъпало. — *Zwei, Drei, Vier.*^[2]

Изкачването до покрития с линолеум под на кухнята му отне двайсет минути. Докато се катереше по стълбите, болката на два пъти заплашително се надигаше и двата пъти Дюсандър изчака със затворени очи да разбере какво ще стане, съвсем сигурен, че ако се повтори толкова силно, ще умре. И двата пъти болката постепенно изчезна.

Той запълзя по пода на кухнята към масата, размазвайки кървавите локвички и линии, които вече бяха започнали да се съсирват. Сграбчи бутилката „Старо време“, отпи глътка и затвори очи. Онова, което стягаше жестоко гърдите му, сякаш понамаля малко. Болката отслабна по-забележимо. След още пет минути той се повлече бавно към коридора, където на малка масичка стоеше телефонът.

Беше девет и четвърт, когато телефонът в къщата на Боудън зазвъня. Тод седеше с кръстосани крака на кушетката и преглеждаше записките си по тригонометрия. За него тригонометрията беше курва, каквито бяха и вероятно щяха да си останат всички математически предмети. Баща му проверяваше счетоводната книга по квитанциите с джобен калкулатор на коленете си и мека недоверчива усмивка на лицето. Моника, най-близката до телефона, гледаше филм за Джеймс Бонд, който Тод беше записал преди две вечери.

— Ало? — Тя се вслуша. По лицето ѝ се появи едва забележими бръчки и тя подаде слушалката на Тод. — Мистър Денкър на телефона. Изглежда се вълнува или притеснява за нещо.

Сърцето на Тод подскочи към гърлото, ала изразът на лицето му не се промени.

— Така ли? — той отиде към телефона и взе слушалката от майка си. — Здравейте, мистър Денкър.

Гласът на Дюсандър беше хриплив и рязък.

— Ела веднага, момче. Имам сърдечен пристъп. Много тежък, мисля.

— Ха — рече Тод, опитвайки се да събере разпилените си мисли и да прецени страха, който растеше заплашително в ума му. — Това е интересно, така е, но сега е много късно и аз уча...

— Разбирам, че не можеш да говориш — прекъсна го Дюсандър със същия хриплив, почти лаещ глас. — Но можеш да слушаш. Не мога да извикам линейката или да набера две-две-две, момче... поне засега. Стана една бъркотия. Трябва ми помощ... това значи, че ти имаш нужда от помощ.

— Добре, ако така стои въпроса... — Пулсът на Тод подскочи на сто и двайсет удара в минута, ала лицето му си остана все така спокойно, почти ясно. Нима не знаеше отдавна, че тази нощ все някога ще дойде? Разбира се, че знаеше.

— Кажете на родителите си, че съм получил писмо — каза Дюсандър. — Много важно писмо. Разбра ли?

— Да, добре — отвърна Тод.

— Сега ще видим, момче. Ще видим какво ще направиш.

— Ясно — каза Тод. Изведнъж се досети, че майка му гледа него, а не кино, и насила пусна една студена усмивка. — Довиждане.

Дюсандър каза още нещо, но Тод затвори телефона.

— Отивам за малко у мистър Денкър — обясни той на двамата, но погледна към майка си — лицето ѝ още имаше този леко загрижен вид. — Мога ли да купя за вас нещо от магазина?

— За мен — чистачки за лула, а за майка ти — малък пакет данъчни бланки — обади се Дик.

— Много смешно — каза Моника. — Тод, дали мистър Денкър...

— Какво за бога си взела от Филдинг? — прекъсна я Дик.

— Оная нищо и никаква лавица за килера, казах ти вече.

— Нали нищо лошо не се е случило на мистър Денкър, Тод? — Гласът му звучеше някак странно. — Наистина ли има такива нищо и никакви лавици? Мислех, че са ги измислили онези луди жени, които пишат английски мистерии, за да има място, където убиецът намира тъп предмет.

— Дик, мога ли да кажа само една дума?

— Разбира се, бъди мой гост. За килера ли?

— Той е добре, предполагам — каза Тод. Облече лекото си яке и вдигна ципа. — Само че *беше* развълнуван. Получил писмо от племенника си в Хамбург, Дюселдорф или нещо такова. С години не беше получавал вест от своите хора и сега е получил писмо, а очите му не виждат добре да го прочете.

— Това не е ли *гадно*? — рече Дик. — Отивай, Тод. Върви и успокой човека.

— Мислех, че има кой да му чете — промълви Моника. — Новото момче.

— Имаше. — Тод изведнъж намрази майка си, намрази полуосведомената интуиция, която се мярна в очите ѝ. — Може да не е вкъщи или пък не може да отиде толкова късно.

— Е, добре, върви тогава. И внимавай.

— Ще внимавам. Нищо ли не ви трябва от магазина?

— Не. Как си с подготовката за матурата по смятане?

— По тригонометрия — поправи го Тод. — Мисля, че съм добре. Вече бях готов да преговоря въпросите тази вечер.

Това беше изключително нагла лъжа.

— Искаш ли да вземеш Поршето? — запита Дик.

— Не, ще отида с велосипеда. — Той искаше пет минути повече, за да събере мислите си и да овладее чувствата си или поне да се опита. В сегашното му състояние можеше да блъсне Поршето в някой телефонен стълб.

— Вържи си наколенките — каза Моника — и поздрави мистър Денкър от нас.

— Добре.

Съмнението остана в очите на майка му, ала вече не така забележимо. Той я млясна по бузата и отиде в гаража, където стоеше колелото му — италиански бегач, а не старият Шуин. Сърцето му биеше силно, той усети лудото желание да грабне своята пушка калибър 7,62 милиметра, да застреля двамата си родители и да отиде на склона над магистралата. Няма да се грижи за Дюсандър. Няма да сънува лоши сънища, няма вече да убива пияници. Той ще стреля, ще стреля, ще стреля, и ще запази един куршум за края.

Разсъдъкът му се върна и той подкара към дома на Дюсандър, а малко под коляното му калобранът се движеше нагоре-надолу. Неговата дълга руса коса се развяваше над челото.

— *Мили Боже!* — едва не извика Тод.

Беше застанал на кухненската врата. Дюсандър се подпираше на лакти, а между тях се търкаляше порцеланова чаша. Едри капки пот

покриваха челото му. Ала Тод не гледаше към Дюсандър. Гледаше кръвта. Кръв имаше навсякъде, с нея беше залята масата, празния кухненски стол, подът.

— Откъде тече кръвта? — изкрещя Тод и парализираните му крака възвърнаха способността си да се движат. Струваше му се, че е стоял тук, на прага, поне хиляда години. *Това е краят, помисли си, това е абсолютният край на всичко. Балонът се издига високо, бейби, и все към небето, бейби, и кра-кра-крачето, сбогом.* И все пак гледаше да не стъпи върху някое кърваво петно. — Мисля, че спомена за някакъв шибан сърдечен пристъп.

— Това не е моя кръв — изръмжа Дюсандър.

— Какво? — Тод спря. — Какво каза?

— Слез долу. Ще видиш какво трябва да направиш.

— Какво е това, по дяволите? — запита Тод. — Внезапно ужасна мисъл му мина през ума.

— Не ни губи времето, момче. Това, което е долу, няма да те изненада много. Мисля, че имаш опит в подобна работа като тази в мазето ми. Опит от първа ръка.

Няколко секунди Тод го гледаше недоверчиво, сетне се хвърли надолу в мазето през две стъпала. При първия поглед под слабата жълтеникава светлина на сутерена си помисли, че Дюсандър е довякъл долу чувал с боклук. След това видя стърчащите крака и мръсните ръце, притиснати към двете страни със стегнатия ремък.

— Исусе! — повтори той, само че този път думите нямаха никаква сила, сякаш това беше лека въздишка на скелет.

Притисна с ръка устните си, сухи като шкурка. Затвори за миг очи и когато ги отвори, той най-последно усети, че се владее.

И започна да действа.

Видя дръжката на лопатата, която стърчеше от плитката дупка в отдалечения ъгъл и щом сърцето му се усмири малко, веднага разбра какво прави Дюсандър. Миг след това му стана съвсем ясна причината за зловонието в избата, за тоя дъх на гнили домати. И по-рано миришеше, но горе миризмата беше много по-слаба, пък и той не идваше тук толкова често през последните две години. Сега той проумя причината за тази смрад и му се повдигна. Чуха се няколко хълцания, заглушени от ръката, с която той притисна устата и носа си.

Малко по малко Тод пак се овладя.

Хвана трупа за краката и го повлече към дупката. Пусна ги, избърса потта от челото си с дланта на лявата си ръка и за миг застана съвсем неподвижен, а мисълта му работеше по-усилено, отколкото през целия му досегашен живот. После грабна лопатата и започна да копае дупката. Когато стигна до метър и петдесет, той излезе от ямата и бутна вътре с крак тялото на скитника. Тод застана на края на гроба и погледна надолу. Дрипави джинси. Мръсни, покрити със струпеи ръце. Ясно, някакъв пройдоха. Иронията на съдбата беше почти смешна. Толкова смешна, че човек да се пръсне от смях.

Изтича нагоре по стълбите.

— Как си? — запита той Дюсандър.

— Ще се оправя. Погрижи ли се за онова?

— Добре, ще го направя.

— Побързай. И тук горе има.

— Ще ми се да намеря свине и да ги нахраня с теб — рече Тод и се върна долу в мазето, преди Дюсандър да успее да отговори.

Вече почти напълно покри трупа, когато си помисли, че нещо не е наред. Гледаше в гроба, стиснал дръжката на лопатата с едната си ръка. Краката на пияницата стърчаха от купчината пръст и откриваха двете му стъпала — едното обуто в стара обувка, вероятно „Хъш Пъпиз“, а другото — в кирлив спортен чорап, сигурно бял по времето, когато Тафт е бил президент.

Една „Хъш Пъпиз“? Една?

Тод изтича обратно до печката, разположена близо до стълбите. Огледа се внимателно. Усети тъп звук в слепоочията си, сякаш маймуни се мъчат да изскочат навън. Зърна старата обувка на две крачки от себе си в сянката на една неизползвана полица. Тод я грабна, изтича до гроба и я запрати вътре. И пак започна да хвърля с лопатата. Покри обувката, краката, всичко.

Когато нахвърля пръстта върху гроба, той я заудря с лопата, за да я отъпче. После сграбчи греблото и разкара последните остатъци от пръст да прикрие факта, че тук някой е копал. Нямаше голяма полза; без старателно прикритие дупка, която е била наскоро изкопана и напълнена, изглежда точно така. Пък и никой няма нужда да слиза тук, нали? Той и Дюсандър дяволски се надяваха, че никой няма да влезе тук.

Тод изтича нагоре по стълбите. Беше запъхтян.

Главата на Дюсандър клюмаше между разперените му лакти на масата. Той лежеше със затворени очи, а клепачите му бяха морави, с цвета на богородичката.

— Дюсандър! — кресна Тод. В устата си усещаше вкуса на нещо горещо и влажно — вкусът на страха, примесен с адреналин и пулсираща пареща кръв. — Да не си *посмял* да пукнеш пред мен, дърт пръч такъв!

— Говори по-тихо — рече Дюсандър, без да отваря очи. — Ще докараш тук цялата махала.

— Къде ти е чистачката? Бърсалката? Онова, с което миеш. И парцали. Трябват ми парцали.

— Всичко е под мивката.

Повечето кървави петна вече засъхваха. Дюсандър надигна глава и погледна как Тод пълзи по пода, избърсвайки първо локвичките върху линолеума, после капките по крака на стола, върху който доскоро седеше пияницата. Момчето хапеше несъзнателно устните си, дъвчеше ги, сякаш кон гризе мундщука на юздите. Най-подир работата свърши. Стипчивият мирис на препарат за чистене изпълни стаята.

— Под стълбите има кутия стари парцали — каза Дюсандър. — Сложи окървавените парцали на дъното. И не забравяй да си измиеш ръцете.

— Нямам нужда от съвети. Ти ме натопи в това.

— Аз ли? Трябва да ти кажа, че се държа добре. — За миг в гласа на Дюсандър се прокрадна насмешка, ала една болезнена гримаса изкриви лицето му. — Побързай!

Тод се погрижи за парцалите, после за последен път изкачи тичешком стълбите на мазето. Огледа нервно стъпалата, изгаси светлината и затвори вратата. Отиде до мивката, запретна ръкави и се изми с най-горещата вода, която можеше да изтърпи. Пъхна ръце в пяната и ги извади, стиснал месарския нож, с който си послужи Дюсандър.

— Ще ми се да ти прережа гърлото с това. — Гласът на Тод звучеше злоещо.

— Да, и да нахраниш с мен свинете. Не се съмнявам в това.

Тод изплакна ножа, избърса го и го сложи настрана. Изми бързо съдовете, източи водата и изчисти мивката.

Когато избърсваше ръцете си, погледна към часовника и видя, че е десет и двајсет.

Отиде до телефона в коридора, вдигна слушалката и я погледна съсредоточено. Мисълта, че е пропуснал нещо дяволски важно, като обувката на пияницата, напираше непоносимо в съзнанието му. Какво точно? Не знаеше. Ако не беше главоболието, щеше да се сети. Да е триж проклето главоболието. Не му се случваше да забравя и това го плашеше.

Набра 222 и веднага чу глас:

— Медицинския център на Санто Донато. Имате ли някакви медицински проблеми?

— Казвам се Тод Боудън. Аз съм на Клеърмънт Стрийт 963Т. Трябва ми линейка.

— Какво има, синко?

— Моят приятел, мистър Д... — Той захапа устната си така жестоко, че върху нея се появи струйка кръв. Почувства се загубен, потъващ в пулсиращата болка в главата си. Дюсандър. Едва не съобщи на този анонимен медицински глас истинското име на Дюсандър.

— Успокой се, синко — прозвуча гласът. — Малко по-бавно и всичко ще бъде добре.

— Моят приятел мистър Денкър — изрече Тод — има сърдечен пристъп, струва ми се.

— Какви са симптомите?

Тод започна да обяснява, но за гласа беше достатъчна болката в гърдите, която отива към лявата ръка. Той каза на Тод, че линейката ще пристигне след десет до двајсет минути, зависи от движението. Тод сложи слушалката и притисна с долната част на дланите очите си.

— Свърза ли се? — промълви с отслабнал глас Дюсандър.

— Да! — кресна Тод. — Да, свързах се. Да, по дяволите; да! Да, да, да! Само млъкни!

Притисна още по-силно очите си и първо избухнаха безцветни звезди, а после се появи яркочервено петно. *Овладей се, Тод-бейби. Седни, отпусни се, бъди хладнокръвен. Тури му пепел.*

Отвори очи и пак взе слушалката. Време беше да се обади вкъщи.

— Ало? — Мекият приятен глас на Моника прозвуча в ушите му. За миг, само за миг се видя как мушва дулото на своята пушка калибър

7,62 в носа ѝ и с дръпване на спусъка избива първия фонтан от кръв.

— Тук е Тод, мамо. Дай ми да поговоря с татко, бързо. — Той не се обаждаше на майка си. Знаеше, че тя ще приеме най-напред сигнала. Така и стана.

— Какво има, Тод? Нещо лошо?

— Само ми дай да поговоря с него.

— Но какво...

Телефонът пукаше и пращеше. Чу, че майка му говори нещо с баща му. Той се приготви.

— За мистър Денкър, татко. Той... има сърдечен пристъп, струва ми се. Даже съм съвсем сигурен.

— Исусе! — гласът на баща му отслабна и Тод го чу да повтаря съобщението на майка му. Сетне се чу отново: — Жив ли е? Поне доколкото можеш да прецениш?

— Жив е. В съзнание.

— Много добре, благодаря на бога. Извикай линейката.

— Вече се обадох.

— Две-две-две?

— Да.

— Добро момче. Как е той, можеш ли да кажеш?

— Не зная, татко. Казаха, че линейката ще пристигне скоро, но... малко съм уплашен. Можеш ли да дойдеш и да изчакаш с мен?

— Можеш да се хванеш на бас. Дай ми четири минути.

Преди баща му да прекъсне връзката, Тод чу майка му да казва нещо. Тод сложи слушалката на мястото ѝ.

Четири минути.

Четири минути да направи нещо, което е оставил недовършено. Четири минути да си спомни какво е забравил. Всъщност беше ли забравил нещо? Може това да е от нерви. Боже, искаше му се да не е викал баща си. Но това беше напълно естествено, нали? Точно така. Имаше ли нещо естествено, което *да не е* направил? Нещо...

— Ей ти, лайна в акъла! — внезапно промърмори и се втурна в кухнята. Главата на Дюсандър лежеше на масата, неподвижните му очи бяха полуотворени.

— Дюсандър! — извика Тод. Разтърси грубо стареца и Дюсандър изръмжа. — Събуди се! Събуди се, вонящо старо копеле!

— Какво? Иде ли линейката?

— Писмото. Баща ми тръгна, пристига след малко. *Къде е шибаното ти писмо?*

— Какво... какво писмо?

— Нали ми каза, че си получил важно писмо. Рекох им... — Сърцето му се обливаше в кръв. — Рекох им, че идва от чужбина... от Германия. Боже! — Тод разроши с ръка косата си.

— Писмо. — Дюсандър вдигна глава бавно и мъчително. Бузите му имаха болезнен жълтеникавобял цвят, устните му бяха сини. — От Вили, мисля. Вили Франкел. Скъпият... скъпият Вили.

Тод погледна часовника си и видя, че вече две минути са минали, откакто затвори телефона. Баща му не можеше да вземе разстоянието за четири минути, но можеше да пристигне достатъчно бързо с Поршето. Бързо, точно така. Всичко се движеше прекалено бързо. И все пак тук имаше нещо гнило, той го *усещаше*, само че не стигаше време да намери вратичката.

— Да, добре, аз ти го прочетох, ти се развълнува и получи сърдечен пристъп. Къде е то?

Дюсандър го гледаше тъпо.

— Писмото. Къде е то?

— Какво писмо? — равнодушно запита Дюсандър и ръцете на Тод го засърбяха да удуши пияното изкуфяло чудовище.

— Това, което ти четох. От Вили. Как изглежда? Къде е то?

Двамата се втренчиха в масата, сякаш очакваха писмото да се появи върху нея.

— Горе — рече най-подир Дюсандър. — Виж в тоалетната масичка. Третото чекмедже. На дъното му има малка дървена кутия. Изгубих ключето много отдавна. Там има няколко много стари писма от един приятел. Неподписани. Без дата. Една-две страници ще станат за облепване на прозорците, ще кажеш. Ако побързаш...

— Да не си луд? — развика се Тод. — Аз не разбирам немски. Как мога да ти прочета писмо на немски, дръвник скапан?

— Че защо ще ми пише Вили на английски? — отвърна изнемощелият Дюсандър. — Ако ми прочетеш писмото на немски, аз ще го разбера, а ти — не. Разбира се, произношението ти ще бъде касапско, и все пак, бих могъл...

Дюсандър отново беше прав и Тод не изчака да чуе докрай думите му. Даже и след сърдечната криза старецът вървеше с едни

гърди напред. Тод изтича към стълбите в коридора, спирайки само за миг пред външната врата, за да се убеди, че баща му все още не се е появил. Още не беше, ала часовникът на Тод му подсказа, че времето не стига; бяха изминали пет минути.

Нагоре той вземаше по две стъпала. Влетя в стаята на Дюсандър. Никога преди не беше влизал тук, дори не изпитваше любопитство, и за малко огледа с див поглед чуждата територия. Съзря тоалетната масичка — нещо евтинко в стил, който баща му наричаше „обезценен модерн“. Падна на колене пред нея и дръпна третото чекмедже. То излезе наполовина, засече в страничните жлебове и вече не помръдна.

— Проклето нещо! — прошепна той. Лицето му преbledня мъртвешки с изключение на няколко тъмни кървавочервени петна по бузите му. Сините му очи бяха мрачни като буреносни облаци от Атлантика. — *Излез*, проклето шибано нещо!

Дръпна толкова силно, че цялата масичка се наклони напред и едва не падна върху него, преди да се върне обратно. Чекмеджето изхвъркна навън и падна на коленете на Тод. Чорапите, бельото и носните кърпи на Дюсандър се разпиляха около него. Бръкна под нещата, които още бяха останали в чекмеджето, и извади дървена кутия, дълга двајсетина сантиметра и дълбока около седем. Опита се да отвори капака. Нищо не стана. Кутията беше затворена, както му каза Дюсандър. Нищо не вървеше гладко тази вечер.

Събра пръснатите дрехи, върна ги в чекмеджето и го сложи в прореза. То пак засече. Тод го разтърси напред-назад, за да го освободи, а лицето му се обля в пот. Най-сетне успя да го пъкне. Колко време беше минало?

Леглото на Дюсандър беше с колони към краката. Тод блъсна с все сила ключалката в една от тези колони и на лицето му се появи болезнена гримаса от удара. Болката затрептя в дланите и се пренесе към лактите. Погледна ключалката. Беше смачкана, но си оставаше заключена. Замахна отново, още по-силно отпреди, безразличен към болката. Този път парче дърво изхвърча от колоната, но ключалката не отстъпваше. Тод нададе пронизителен кикот и обърна кутията към другия край на леглото. Вдигна я високо над главата си и я стовари надолу с цялата си сила. Този път ключалката се счупи.

Когато отвори капака, светлината на фаровете блесна през прозореца на Дюсандър.

Затършува трескаво в кутията. Картички. Медальон. Измачкана снимка на жена, облечена само с къдрави жартиери. Портфейл. Няколко комплекта документи за самоличност. Празна кожена обвивка за паспорт. На дъното — писма.

Светлините блеснаха още по-ярко и сега той чу особения шум от двигателя на Поршето. Той се засили... и секна изведнъж.

Тод грабна трите листа канцеларска хартия за въздушна поща, плътно изписани на немски от двете страни на листа, и изхвърча от стаята. Беше почти до стълбите, когато се сети, че е оставил счупената кутия върху леглото на Дюсандър. Изтича назад, сграбчи я и я пхна в третото чекмедже на тоалетната масичка.

Чекмеджето отново заседна, този път с остро скърцане на дърво по дърво.

Чу откачането на предпазния колан, отварянето на вратата и затварянето ѝ с удар.

Тод осъзна, че си бърбори съвсем тихо. Той сложи кутията в кривото чекмедже, застана срещу него и нанесе удар с крак. Чекмеджето се затвори плътно. Премигна пред него и отърча по стълбите в коридора. Преди още да слезе, чу шума от бързите стъпки на баща си по пътеката на Дюсандър. Тод прескочи перилата, стъпи леко и изтича към кухнята, а листовете със знака на въздушна поща плющяха в ръцете му.

Почукване на вратата.

— Тод? Тод, аз съм!

Някъде в далечината той чу сирената на линейката. Дюсандър беше изпаднал в унес.

— Ида, татко! — извика Тод.

Сложи писмата на масата, разпиля ги, сякаш са изтървани в бързината, върна се в коридора и пусна баща си да влезе.

— Къде е той? — запита Дик Боудън, закачайки с рамо Тод.

— В кухнята.

— Постъпил си съвсем правилно, Тод — рече баща му и го прегърна здраво, но малко смутено.

— Само се надявах, че съм запомнил всичко — скромно каза Тод и последва баща си в кухнята.

В суматохата по изнасянето на Дюсандър от къщата никой не се сети за писмата. Бащата на Тод ги взе за малко и ги остави, когато санитарите дойдоха с носилката. Тод и баща му караха след линейката и лекарят прие обясненията им за случилото се без въпроси. В края на краищата „мистър Денкър“ беше на осемдесет години и неговите навици не бяха от най-здравословните. Освен това лекарят похвали съвсем накратко Тод за бързата мисъл и действие. Изтощеният Тод му благодари и попита баща си могат ли да си вървят.

Когато се връщаха към къщи, Дик пак му каза колко се гордее с него. Тод едва ли го чуваше. Той отново си мислеше за своята пушка калибър 7,62 милиметра.

---

[1] Едно (нем.) — Б.пр. ↑

[2] Две, три, четири, (нем.) — Б.пр. ↑

В същия ден Морис Хайзел си счупи гръбнака.

Морис нямаше никакво *намерение* да си троши гръбнака. Той само *възнамеряваше* да закове ъгъла на водосточната тръба на западната страна на къщата си. Счупването на гръбнака беше последното нещо, за което би си помислил, имаше си достатъчно дертове в живота, много благодаря. Първата му жена умря на двайсет и пет години, двете му дъщери също починаха. Брат му загина през 1971 година при трагична автомобилна катастрофа близо до Дисниленд. Самият Морис приближаваше шестдесетте и страдаше от артрит, който бързо се изостряше. Имаше кокоши тръни на двете си ръце, които растяха толкова бързо, че лекарят едва успяваше да ги изгори. А беше и предразположен към мигрени и през последните две години той *тип* Роган от съседната къща взе да го нарича „Морис Котката“. Морис разсъждаваше на глас пред Лидия, втората му жена, как ли ще се чувства съседът, ако започне да го нарича „Роган Хемороида“.

— Остави това, Морис — казваше в такива случаи Лидия. — Ти не умееш да се шегуваш, никога не си се шегувал. Понякога се чудя как можах да се омъжа за човек без чувство за хумор. Отидохме в Лас Вегас — обръщаше се Лидия към празната кухня като към невидима тълпа зрители, единствените хора, които можеше да види тук, — гледахме Бъди Хакет и Морис не се засмя *нищо веднъж*.

Освен артритата, кокошите тръни и мигрените, Морис си имаше и Лидия, която, бог да я закриля, се оформи като голямо мрънкало през последните пет години, особено след изваждането на матката. Така че той и без счупения гръбнак си имаше достатъчно мъка, достатъчно дертове.

— *Морис!* — извика Лидия, докато отиваше към задната врата и бършеше с кърпа ръцете си от пияната. — Морис, слизай веднага от тази стълба!

— Какво? — той изви глава да я види. Беше почти на върха на своята алуминиева стълба. На това стъпало имаше ярка жълта лепенка

с надпис: ОПАСНОСТ! НАД ТОВА СЪТПАЛО РАВНОВЕСИЕТО МОЖЕ ДА СЕ НАРУШИ БЕЗ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ! Морис беше сложил дърводелската си престилка с широките джобове, единият пълен с гвоздеи, другият — с яки скоби. Почвата под краката на стълбата беше малко неравна и стълбата мърдаше леко, когато той се движеше. Главата му бучеше като една от неприятните прелюдии към неговите мигрени. Той се ядоса.

— Какво?

— Слизай оттам, рекох, докато не си си счупил врата.

— Вече свършвам.

— Клатиш се на тая стълба, като че си на лодка, Морис. Слизай!

— Ще слеза само мъртъв — рече той сърдито. — Остави ме!

— Ще си счупиш врата — жално повтори тя и пак влезе в кухнята.

Подир десет минути, когато забиваше последния гвоздей във водосточната тръба, той се наклони назад с опасност да наруши равновесието. В този момент чу мяукане, последвано от свиреп лай.

— Какво, за бога...

Огледа се. Стълбата се клатеше заплашително. В момента тяхната котка, наречена Лавър Бой, а не Морис, завиваше зад ъгъла край гаража с блеснали очи и козина, настрохнала като чесало. Кутрето на Роган от порода коли я гонеше бясно с изплезен език и каишка, която се влачеше след него.

Лавър Бой очевидно не беше суеверен и мина под стълбата. Колито продължи след нея.

— Внимавай, внимавай, глупаво пале! — развика се Морис.

Стълбата се залюля. Кученцето я блъсна с едната страна на тялото си. Стълбата се наклони, наклони се и Морис, надавайки тревожен рев. Гвоздеите и скобите изхвъркнаха от джобовете на дърводелската му престилка. Той падна на бетонната пътека и гърбът му пламна от непоносима болка. Чу как гърбнакът му рече „прас“ и разбра какво става. Сетне светът посивя и изчезна за известно време.

Когато нещата си дойдоха на фокус, той все така лежеше на пътеката сред гвоздеи и скоби. Лидия ридаше, коленичила над него. И съседът Роган беше довтасал с лице, бледо като платно.

— Казах ти! — нареждаше Лидия. — Казах ти да слезеш от тази стълба. Гледай сега! Виж какво стана!

Морис разбра, че няма никакво желание да гледа. Задушаваща, пулсираща болка го стягаше в кръста като каиш и това беше лош признак, но имаше и нещо много по-лошо: не чувстваше нищо под този каиш от болка, съвсем нищо.

— Оплаквай ме после — дрезгаво каза той. — Сега извикай лекар!

— Аз ще се обадя — рече Роган и изтича към къщи.

— Лидия — произнесе Морис и облиза устни.

— Какво? Какво, Морис?

Тя се наведе над него и една сълза падна на бузата му. Беше трогателно, не ще и дума, ала това го уплаши и от уплахата го заболя още повече.

— Лидия, моята мигрена пак започна.

— О, бедничкият ми любим! Бедният Морис! Казах ти!

— Имам главоболие, защото кучето на оня *тип* Роган лая цяла нощ и не можах да мигна. Днес кучето подгони моята котка, бутна стълбата и си мисля, че гръбнакът ми е счупен.

Лидия писна. От писъка главата на Морис затрепери.

— Лидия — рече той и пак облиза устни.

— Какво, любими?

— От дълги години подозирам нещо. Сега вече съм сигурен.

— Бедният ми Морис! Какво?

— Няма бог — каза той и се престори на припаднал.

Откараха го в Санто Донато и почти по същото време, когато обикновено се мъчеше с жалките вечери на Лидия, лекарят му каза, че вече никога няма да ходи. Сложиха го в гипсово легло. Взеха му проби от кръв и урина. Доктор Кемелман надникна в очите му и го почука по коленете с малък гумен чук. Никакво рефлексно трепване не отговори на ударите. Накъдето и да погледнеш, навсякъде беше Лидия. От очите ѝ се лееха сълзи и тя сменяше носните кърпички една след друга. Лидия, която трябваше да бъде вкъщи, омъжена за Службата, се щуреше навсякъде, добре екипирана с връзка сополиви кърпи, особено за случаи, когато трябваше да изтръгне от себе си протяжни вопли. Тя извика майка си и майка ѝ щеше да пристигне скоро („Много мило, Лидия“, макар че ако имаше на земята някой, когото той искрено ненавиждаше, това беше майката на Лидия). Тя извика своя шеф и тъй като още не беше пристигнал, той изпрати своите най-големи

съчувствия и съболезнования („Много мило, Лидия“, макар че ако имаше някой от категорията на майката на Лидия, това щеше да бъде Франк Хаскел, оня тип, дето дъвчеше пури). Най-подир дадоха лекарство на Морис и отведоха Лидия. Малко след това Морис задряма — без грижи, без мигрени, без нищо. Ако продължаваха да му дават малки сини хапчета като тези, беше последната му мисъл, той щеше да се качи на оная стълба и пак да си счупи гръбнака.

Когато се събуди или дойде в съзнание, това беше по-вярното, едва се зазоряваше и болницата беше така тиха, както Морис си я представяше по всяко време. Чувстваше се много спокоен, даже ведър. Нямаше болки, тялото му беше повито и безтегловно. Над леглото му се извисяваше необикновено изобретение, подобно на катерича клетка — нещо от стоманени неръждаеми пръти, опъващи телове и макари. Жици, закачени за това творение, повдигаха краката му нагоре. Тялото му изглеждаше наклонено от нещо под него, но трудно можеше да каже така ли е, той разполагаше само с ограничения ъгъл на своето зрение.

Другите са още по-зле, помисли той. Навсякъде по света другите са по-зле. В Израел група палестинци избили цял автобус фермери, които извършили политическо престъпление, като отишли в града на кино. Заради тази несправедливост израелски полицаи пък хвърлил бомби срещу палестинци и убил деца и терористи, които били там. На другите им е още по-зле, отколкото на мен... не можеш да речеш, че това е добре, това изобщо да не ти минава през ума, но другите са по-зле.

Той вдигна едната си ръка с известно усилие — някъде в тялото си усети болка, ала съвсем слаба — и сви слабия си юмрук пред очите си. Ето! Нищо им няма на китките, нищо им няма на ръцете. Какво от това, че не чувства нищо под кръста? По света има толкова хора, парализирани от *шията* надолу. Има прокажени. Има умиращи от сифилис. Точно сега някъде по света непознати хора вървят по пистата и се качват в самолет, който ще катастрофира. Не, положението му не е добро, но по света стават и по-лоши неща.

Някога в далечни времена имаше *много* по-лоши неща в света.

Той вдигна лявата си ръка. Тя сякаш плуваше пред очите му, откачена от неговото тяло — мършава старческа ръка с отпуснати мускули. Беше в болнична пижама с къс ръкав и можеше да прочете номера, татуиран с избеляло синьо мастило под лакътя му. P499965214. Лошо нещо, да, лошо е да паднеш в предградието от стълба и да си строшиш гръбнака, да те докарат в градска болница и да ти дават лекарство, което сигурно ще издуха неприятностите ти.

Виж, душовете бяха нещо много по-лошо. Рут, първата му жена, умря в един от гадните им душеве. Имаше окопи, които ставаха гробове. Той можеше да затвори очи и да види хората, наредени пред зиналата паст на окопите, можеше още да чуе звука на изстрелите и още помнеше как те падаха назад в земята като зле направени кукли. Имаше крематориуми, те бяха по-лошото, крематориуми, изпълващи въздуха с натрапчив сладникав мирис на евреи, които горяха като факли, невиджани другаде. Сгърчените от ужас лица на стари приятели и роднини сякаш се мяркаха *пред собствените ти очи* — мършави, по-мършави, още по-мършави. Един ден те си отидоха. Къде? Къде отива пламъка на факлите, когато задуха студеният вятър? В небесата? В ада? Светлини в мрака, свещи на вятъра. Когато Службата най-подир зададе този въпрос, Бог го попита: *Къде беше ти, когато сътворих света?* Ако Морис Хайзел беше Службата, щеше да отговори: *Къде беше ти, когато моята Рут умираше, негодник такъв? Гледаше си янките и сенаторите, а? Ако не можеш да си вършиш работата както трябва, махай се от очите ми.*

Да, имаше и по-лоши неща от това да си счупиш гръбнака, той не се и съмняваше. Но кой господ ще допусне да си строши гръбнака и да се парализира за цял живот, след като е видял как умират жена му, дъщерите му, приятелите му?

Няма никакъв Бог, това беше Кой.

Една сълза се появи в ъгъла на окото му и бавно се търколи към ухото му. Зад вратата на болничната стая зазвъня звънец. Сестрите скърцаха с обувките си с бели подметки, когато минаваха край нея. Тяхната врата беше открената и на далечната стена в коридора можеше да прочете буквите ЗИВНО ОТДЕ. Той предположи, че пълният надпис е ИНТЕНЗИВНО ОТДЕЛЕНИЕ.

В стаята нещо се задвижи, чу се шумолене на чаршафи.

Морис обърна много внимателно главата си надясно, обратно на вратата. Видя до себе си нощна масичка, а върху нея — кана с вода. На масичката забеляза два бутона за повикване. От другата страна на масичката имаше друго легло и на него лежеше човек, който изглеждаше по-стар и по-болен от самия Морис, както той се чувстваше. Човекът не беше прикачен към гигантско колело за упражнения като Морис, но край леглото му имаше системи и стърчеше някаква конзола. Лицето му беше измъчено и жълто. Около устата и очите му се очертаваха дълбоки бръчки. Косата му беше жълтеникавобяла, суха и безжизнена. Тънките му клепачи бяха смачкани и лъскави, а на големия му нос Морис видя пукнатите капиляри на стар пияч.

Морис измести поглед, сетне отново погледна човека. Заедно със зазоряването и пробуждането на болницата той изпита странното чувство, че познава съседа си по стая. Възможно ли беше това? Човекът изглеждаше на седемдесет и пет или осемдесет години и Морис мислеше, че не познава друг толкова стар човек, освен майката на Лидия — ужасът, който му се струваше по-стар от Сфинкса, а старата жена много приличаше точно на това същество.

Може би този човек е някой от онези, които познаваше в миналото, даже преди той, Морис, да пристигне в Америка? Може би да. Може би не. И защо всички случайности му изглеждаха толкова важни? Защо всички спомени от лагера, от Патин, се върнаха сега, след като винаги се опитваше, и повечето пъти успешно, да погребете тези неща?

Внезапно той настръхна като че стъпи в някаква къща, свърталище на разбунени стари тела, където се разхождат духове. Можеше ли да се случи това точно тук и сега, в тази чиста болница, трийсет години след края на онези мътни времена?

Той отмести поглед от стареца на съседното легло и скоро усети, че пак му се спи.

Това, че този човек ти изглежда познат, е игра на ума ти. Само на ума ти, който те забавлява по най-добрия възможен начин, по който често се опитваше да те забавлява в...

Но той няма да мисли за това. Няма да допусне да мисли за това.

Потъвайки в съня, той мислеше за хвалбите си пред Рут (никога пред Лидия, той не държеше да се хвали пред нея, тя не беше като Рут, която винаги се усмихваше мило на безобидното му пухтене и викове). Казваше ѝ: *Никога не забравям лице*. Тук имаше възможност да провери още ли е така. Ако наистина е познавал човека на съседното легло по едно или друго време, може би ще си спомни кога... и къде.

Съвсем близо до съня, в прегръдките на дрямката около неговия праг, Морис си помисли: *Може би го познавам от лагера*.

Това би било ирония на съдбата, това, което наричат „жест на бога“.

— На кой бог? — запита се пак Морис Хайзел и заспа.

Тод не завърши пръв по успех в класа само заради лошата си бележка на изпита по тригонометрия, за който се готвеше вечерта, когато Дюсандър получи сърдечен пристъп. Той получи окончателна бележка малко под 6 минус.

Седмица след дипломирането Боудънови отидоха да посетят мистър Денкър в Общата болница на Санто Донато. Тод нервничеше през петнайсетте минути баналности от рода на „благодаря“ и „как се чувствате“ и беше благодарен за прекъсването, когато човекът от съседното легло го попита може ли да отиде при него за малко.

— Ще ме извините — заоправдава се другият човек. Той лежеше в огромно гипсово корито и по някаква причина беше закачен към система от макари и жици. — Името ми е Морис Хайзел. Счупих си гръбнака.

— Това е много лошо — рече натъртено Тод.

— О, много лошо, каза той! Това момче има дар да избира хората!

Тод започна да се извинява, ала Хайзел вдигна ръка със слаба усмивка. Лицето му беше бледо и уморено като лицето на всеки стар човек в болницата, изправен пред бъдещите промени, от които някои със сигурност са на лошо. В това отношение, помисли Тод, те си приличат с Дюсандър.

— Не трябва — възпротиви се Морис. — Не трябва да отговаряш на недодялани забележки. Ти си чужденец. Мога ли да натрапвам проблемите си на чужденец?

— Човек не е остров сам за себе си... — започна Тод и Морис се засмя.

— Виж ти, отговаря ми с цитати! Хитро момче! Твоят приятел как е?

— Ами докторът казва, че се оправя, като се има предвид възрастта му. Той е на осемдесет години.

— Толкова стар! — зачуди се Морис. — Знаеш ли, той не говори много с мен, но от думите му разбрах, че е натурализиран. Като мен. Аз съм поляк, нали разбираш? По произход, имам предвид. От Радом.

— О! — вежливо каза Тод.

— Да. Знаеш ли на кое му викат „оранжевият люк“ в Радом?

— Не — усмихна се Тод.

— На Хауърд Джонсън — рече Морис и се засмя. Засмя се и Тод. Дюсандър хвърли поглед към тях, объркан от смеха, и се понамръщи. После Моника каза нещо и той пак погледна към нея.

— Твоят приятел натурализиран ли е?

— Да — отвърна Тод. — Той е от Германия. От Есен. Познавате ли този град?

— Не — каза Морис, — но съм бил веднъж в Германия. Мисля си дали той не е участвал във войната?

— Всъщност не зная. — Очите на Тод станаха съвсем далечни.

— Не знаеш? Е, няма значение. Войната беше преди много години. След три години според конституцията в тази страна ще има хора, които биха могли да станат президент — президент! — и са родени след края на войната. За тях сигурно няма да има разлика между чудото на Дюнкерк и Ханибал, който минава със слонове през Алпите.

— Вие участвахте ли във войната? — запита Тод.

— Мисля, че участвах, в известен смисъл. Ти си добро момче, идваш да видиш толкова стар човек. Двама стари хора, ако броим и мен.

Тод се усмихна скромно.

— Много съм уморен — въздъхна Морис. — Може да подремна.

— Надявам се, че скоро ще се оправите — каза Тод.

Морис кимна, усмихна се и затвори очи. Тод се върна при леглото на Дюсандър, където родителите му тъкмо се канеха да тръгват. Баща му погледна часовника си и въздъхна с фалшива сърдечност колко късно е станало.

Подир два дни Тод дойде в болницата сам. Този път Морис Хайзел спеше дълбоко, зазидан в гипсовото корито на другото легло.

— Ти се справи добре — каза спокойно Дюсандър. — Върна ли се после в къщата?

— Да. Изгорих проклетото писмо. Мисля, че никой не се интересува от това писмо и се боях... не зная от какво. — Той сви рамене. Не искаше да каже на Дюсандър за суеверния страх от писмото, страх, че някой, който знае немски, може да влезе в къщата и да разбере по съдържанието, че то е остаряло с десет или двайсет години.

— Другият път като дойдеш, донеси ми нещо за пиене — каза Дюсандър. — Разбрах, че мога без цигари, но...

— Няма да дойда вече — равно изрече Тод. — Никога. Край. Ние сме квит.

— Квит. — Дюсандър скръсти ръце на гърдите си и се усмихна. Усмивката му не беше съвсем блага, ала се задържа за малко, докато премине към същността на въпроса. — Мислех, че това се отнася за картите. Другата седмица ще ме пуснат от това гробище или поне така обещават. Лекарят каза, че в тази кожа ми остават няколко години. Попитах го колко и той се засмя. Подозирам, че не повече от три, най-вероятно не повече от две. И все пак, мога да ги изненадам.

Тод мълчеше.

— Но между нас казано, момче, не се надявам да векувам.

— Искам да те питам нещо — каза Тод, като погледна настойчиво Дюсандър. — За това дойдох днес. Искам да те питам за нещо, което ми спомена веднъж.

Тод хвърли поглед през рамо към човека в другото легло и придърпа стола си към кревата на Дюсандър. Той усети как мирише изсушената плът на Дюсандър — от нея се носеше същия дъх, както от Египетската зала в музея.

— Питай.

— За оня пияница. Ти говореше нещо за мен, спомена, че съм имал опит. Опит от първа ръка. Какво искаше да кажеш?

Усмивката на Дюсандър се поразшири.

— Аз чета вестници, момче. Старите хора винаги четат вестници, но не като младите. В краищата на някои писти по летищата на Южна Америка някои мишелови се събират, когато насрещните ветрове станат опасни, знаеш ли това? Така старците четат вестници. Преди месец в неделния вестник излезе една статия. Не уводна, никой

не се интересува от скитници и алкохолици, че да ги слага на първа страница, беше един истински разказ в раздела за сензационни материали. **ДЕБНЕ ЛИ НЯКОЙ ИЗМЕТА НА САНТО ДОНАТО?** — така се казваше статията. Недодялана. Жълта преса. Вие, американците, сте прочути с нея.

Ръцете на Тод се свиха в юмруци, ноктите му се впиха в дланите. Той не четеше неделните вестници, използваше времето за по-хубави неща. Преглеждаше всекидневни вестниците поне една седмица след всяко от своите малки приключения, но нито веднъж материал за тези скитници не се появи на трета страница. Мисълта, че някой е направил връзката зад гърба му, го вбесяваше.

— Статията разказваше за няколко убийства. Изключително жестоки убийства — пребиване, съсичане. Зверска жестокост, така пишеше, но нали ги знаеш репортерите? Авторът на тази прискърбна история предполагаше, че смъртността на несретниците е много висока и че Санто Донато има прекалено голям дял в сиромашията години наред. За една година не всички такива хора умират естествено или от собствените си навици. Често ги убиват. В повечето случаи убиецът е един от сънародниците на починалия, поводът е дребна игра на карти или бутилка мускат. Убиецът обикновено е щастлив да се изповяда. Той е изпълнен с угризения. Но тези последни убийства не са изяснени. И най-зловещото в мислите на този жълт журналист е високата степен на изчезвания през последните години. Разбира се, той отново допуска, че повечето от тях са съвременни пътуващи работници — идват и си отиват. Някои от тях заминават, без да си получат надницата за един ден с чек от Бюрото по труда, което плаща в петък. Не са ли те жертви на Убиеца на пияници, пита жълтият журналист. Жертви, които няма да бъдат намерени. *Буф!* — Дюсандър размаха ръка във въздуха, сякаш за да прокуди тази крещяща безотговорност. — Гъделичкане, не ще и дума. Дай на хората малко удобна уплаха в неделя сутринта. Той изважда стари бакии — ужасяващи, но все още полезни: Кливландският убиец, Зодиака, загадъчният мистър X, който убиваше Черните Гергини, Спрингхийл Джак. Ей такава лигавене. Но то ме накара да се позамисля. Какво да прави един старец, освен да мисли, когато старите приятели не идват да го видят? — Тод сви

рамене. — И си помислих: ако исках да помогна на тоя гаден журналист, което съвсем сигурно няма да направя, бих могъл да обясня някои от изчезванията. Не говоря за трупове, намерени пребити или съсечени, не за тях, да даде Господ покой на оглупелите им души. Защото поне някои от изчезналите скитници са в моето мазе.

— Колко са там? — попита с тих глас Тод.

— Шест — спокойно отговори Дюсандър. — Включително тоя, който ми помогна да положа.

— Ти си голям боклук — рече Тод. Кожата под очите му побеля и лъсна. — В един момент ти изпотроши собствените си шибани колела.

— Изпотроших собствените си колела. Какъв очарователен израз! Може и да се прав. Но после си помислих: този вестникарски чакал с удоволствие ще припише и убийствата, и изчезванията на един и същи човек — на хипотетичния Убиец на пияници. Но ми се струва, че това няма да стане. После си рекох: познавам ли някого, който може да направи такива работи? Някой, който е бил под голямо напрежение, както бях през последните няколко години? Някой, който е чувал как старите призраци дрънкат вериги? Отговорът е „да“. Познавам *теб*, момче.

— Никого не съм убил.

Образът, който се появи в съзнанието му, не беше на пияницата. Те не са хора, не са никакви хора. Той се видя зад падналото дърво, окото му наднича в оптическия прицел на неговата пушка калибър 7,62 милиметра, видя жената с русата коса, мъжа с претенциозната брада, другия с пикапа.

— Може и да не си — съгласи се доста дружелюбно Дюсандър. — Но се държа толкова добре оная нощ. Твоята изненада беше гневът, че си въввлечен в това опасно положение заради някакви старчески болести, предполагам. Греша ли?

— Не, не грешиш — каза Тод. — Пикал съм ти на мутрата и пак ще го направя. Прикрих те, защото имаш нещо в банковия сейф, което може да съсипе живота ми.

— Не, нямам.

— Какво? Какви ги дрънкаш?

— Това беше блъф като твоето писмо, оставено у приятел. Никога не си писал такава писмо, не е имало такъв приятел, а аз никога не съм написал нито дума за нашето... съдружие, мога ли да го

назова така? Сега свалям картите си на масата. Ти спаси живота ми. Не казвай, че само си защитил живота си, това не променя нищо, ти действаше бързо и ефикасно. Не мога да те нараня, момче, казвам ти го свободно. Гледал съм смъртта в лицето и тя ме е плашила, но не толкова, колкото можеше да ме уплаши. Няма документ. Ние сме квит, както каза.

Тод се усмихна. Това беше само едно фатално усукване на устните нагоре. Странна язвителна светлинка танцуваше и пърхаше в очите му.

— Хер Дюсандър — каза той, — де да знаех това.

Вечерта Тод слезе по склона над магистралата, прескочи събореното дърво и седна на него. Вече се здрачаваше. Вечерта беше топла. Автомобилните фарове пресичаха мрака на дълги жълти редици от маргаритки.

Няма документ.

Той така и не разбра колко непоправимо е цялото положение, докато разговорът не продължи. Дюсандър предложи на Тод да претърси къщата за ключ от банковата касетка и ако не намери ключ, значи няма касетка, няма и документ. Но ключа можеше да е скрит някъде — може да е заровен в стъклен буркан, може да е сложен в консервна кутия и мушнат под някой шкаф. Може даже да е отнесен с автобуса в Сан Диего и да е пхнат зад един от камъните на декоративната стена, ограждаща територията на мечките. В това отношение, продължаваше мисълта си Тод, Дюсандър можеше просто да хвърли ключа. Защо не? Той имаше нужда от него само веднъж — да сложи писмените документи вътре. Ако умре, някой друг ще ги извади.

При тази мисъл Дюсандър кимна неохотно, но след като помисли малко, направи друго предложение. Когато той се оправи достатъчно и се прибере вкъщи, ще остави момчето да се обади във всяка банка на Санто Донато. На чиновника във всяка банка ще излезе с номера, че се обажда заради дядо си. Бедният дядо, ще каже, много е остарял през последните две години, а сега си е изгубил ключа за личния сейф. И още по-зле, той не може да си спомни в коя банка е неговата касетка.

Могат ли да проверят в папките си за Артър Денкър, без инициали в средата? И когато Тод позвъни на всички банки в града...

Тод вече клатеше глава. Първо, тази история със сигурност ще предизвика подозрения. Много е плоска. Ще заподозрат, че се готви някаква измама и ще се свържат с полицията. Даже всички банки да приемат обаждането за чиста монета, то няма да свърши работа. Ако никоя от стотината банки в Санто Донато няма сейф на името на Денкър, това не значи, че Дюсандър не е наел сейф в Сан Диего, Лос Анджелис или в някой град между тях.

Най-сетне Дюсандър поде:

— Ти имаш готови всички отговори, момче. Всички без един. Какво печеля, ако те излъжа? Съчини тази история, за да се предпазя от теб, това е причината. Сега се мъча да я премахна. Каква полза виждаш в това?

Дюсандър се надигна мъчително на лакът.

— Защо ми е документ за тая работа? Мога да съсипя живота ти от това болнично легло, ако си го поставя за цел. Мога да отворя уста пред първия минаващ лекар, те всички са евреи и сигурно знаят кой съм или поне кой бях. Но за какво ми е това? Ти си добър ученик. Имаш блестяща кариера пред себе си. Освен ако си небрежен с твоите пияници.

Лицето на Тод застина.

— Казах ти...

— Зная. Никога не си чувал за тях, никога не си докосвал и косъм от пълните им с пърхот и паразити коси, правилно, добре, чудесно. Не казвам нищо за това. Само ми обясни, момче, защо да те лъжа за това? Ние сме квит, викаш. Но аз ще ти кажа, че не можем да бъдем квит, докато не си вярваме.

Сега, седнал зад поваленото дърво на склона, който се спускаше надолу към магистралата, загледан в анонимните светлини на фаровете, движещи се безкрайно като бавни трасиращи куршуми, той знаеше много добре, че се страхува.

Дюсандър се разприказва за доверие. Това го плашеше.

Мисълта, че Дюсандър е скътал дълбоко в сърцето си мъничко, но свършено пламъче омраза, също го плашеше.

Омразата на Тод Боудън — млад, спретнат, без нито една бръчица, е нещо съвсем друго; Тод Боудън, способният ученик с целия бляскав живот пред него.

Но това, което го плашеше най-много, беше отказът на Дюсандър да го нарича по име.

Тод. Толкова ли е трудно даже за някакъв стар шваба с изкуствени зъби? Тод. Една сричка, лесно, се произнася. Сложи си езика до небцето, отвори леко зъбите, отпусни езика — и готово! А Дюсандър винаги го наричаше „момче“. Само така. Презрително. Анонимно. Да, това беше анонимно. Толкова анонимно, колкото серийния номер в концентрационните лагери.

Може би Дюсандър казваше истината. Не, не само „може би“. *Вероятно*. Ала се надигаха едни такива страхове, най-лошият от които беше отказът на Дюсандър да го нарича по име.

И за капак на всичко идваше собствената му неспособност да вземе окончателно решение. За капак на всичко идваше горчивата истина: даже след четири години посещения при Дюсандър той не знаеше какво се мъти в главата на стареца. В края на краищата беше ли наистина способен ученик?

Коли, коли, коли. Пръстите го сърбяха да грабне оръжието. Колко може да очисти? Три? Шест? Или даже дванайсет? И колко километра има до Вавилон?

Той се движеше непрекъснато, мъчително.

Само смъртта на Дюсандър можеше да разкрие окончателната истина, мислеше си. Някога през следващите пет години или пък още по-рано. Три до пет — това звучеше като затворническа присъда. *Тод Боудън, този съд ви осъжда на три до пет години за съучастничество с известен военен престъпник. Три до пет години кошмари и студена пот.*

Рано или късно Дюсандър просто ще се гътне. Тогава ще започне очакването. Буца в стомаха при всяко позвъняване на телефона или звънеца.

Мислеше, че няма да издържи това.

Пръстите го сърбяха за пушката. Тод ги стисна в юмрук и ги мушна между чатала си. Остра болка сви корема му и той полежа малко на земята, свит на кълбо, оголил зъби в застинал вик. Болката беше ужасна, но тя спря безкрайния парад на мислите.

Най-подир, за известно време.

За Морис Хайзел тази неделя беше ден на чудесата.

„Атланта Брейвз“, любимият му бейзболен отбор, размаза на два пъти недостижимия и могъщ „Цинцинати Редс“ с резултат 7:1 и 8:0. Лидия, която се хвалеше самодоволно, че е много предпазлива и чиято любима мисъл беше „Грам предпазливост е повече от килограм лекарство“, се подхлъзна на мокрия под в кухнята на приятелката си Джанет и си разтегна връзките на бедрото. Остана вкъщи, в леглото. Не беше сериозно, никак даже, да благодарим на бога (на кой бог?) за това, ала сега тя нямаше да идва на посещение поне два, а може и цели четири дни.

Четири дни без Лидия! Четири дни, през които нямаше да слуша как тя го е предупредила, че стълбата е паянтова, и как той напук се е покатерил толкова високо на нея. Четири дни няма да слуша приказките ѝ, че винаги била предупреждавала за скръбта, която ще им донесе палето на Роган, защото винаги гони Лавър Бой. Четири дни без Лидия да го пита не е ли доволен сега, че тя се грижи за него и е изпратила застрахователната полица, а ако не беше го направила, те вече щяха да са на път към сиропиталището. Четири дни без Лидия да му казва, че много хора живеят нормално — или почти — парализирани от кръста надолу. Виж, всеки музей и галерия имат както стълби, така и рампи за инвалидни колички, има и специални автобуси. След този кратък обзор Лидия щеше да се усмихне храбро и неизбежно да се разреве.

В късния следобед Морис се беше отпуснал в приятна дрямка.

Събуди се в четири и половина. Съседът му спеше. Паметта още не му позволяваше да постави Денкър на неговото място, но беше сигурен, че е срещал някъде тоя човек. Един-два пъти се опита да изкопчи подробности за него, но нещо го караше да се пази от задълбаване и водеше с човека само банални разговори — за времето, за последното земетресение, за бъдещото земетресение и, разбира се,

Водачът казва, че тази седмица Майрън Флорин ще се върне със специално гостуване в шоуто на Уелк.

Морис си рече, че издържа на гръб, защото се занимава с умствени игри и когато си в гипсово корито от раменете до бедрата, умствените развлечения са добре дошли. Ако си уредиш малко умствено състезание, няма да се чудиш много дълго как ще пикаеш с катетър през останалата част от живота си.

Ако отиде и направо попита Денкър, умствената игра вероятно ще отлети бързо и ще стигне до незадоволително заключение. Те ще сведат миналото си до някаква обща случка — пътуване с влак, разходка с лодка, може би даже и лагер. Денкър може да е бил в Патин, там беше пълно с германски евреи.

От друга страна, една от сестрите му каза, че Денкър вероятно ще се прибере къщи след една-две седмици. Ако Морис не може да се спомни дотогава, той ще обяви мислено играта за загубена и направо ще каже на човека: *виж какво, имам чувството, че те познавам.*

Но цялата работа беше много повече от това, допускаше той мислено. В чувството му имаше нещо опасно като подводно течение, което го караше да мисли за оная приказка — „Маймуната и лапата“, където всяко желание се заплаща с някакъв лош обрат на съдбата. Възрастни съпрузи, които са станали собственици на лапата, поискали сто долара и ги получили като съболезнование за собствения им син, убит при ужасна злополука във фабриката. После майката поискала синът им да се върне. Подир малко те чули стъпки по пътеката към тях и чукане на вратата. Преизпълнена с радост, майката изтичала надолу по стълбите да пусне в дома си единственото им чедо. Бащата, полудял от страх, потърсил в тъмното сухата лапа, намерил я най-сетне и поискал синът им да умре отново. Малко след това майката отворила вратата и не намерила нищо на прага освен вихрушка от нощния вятър.

Морис чувстваше някак си, че знае къде са се запознали с Денкър, ала неговият спомен е като сина на старите съпрузи — връща се от гроба, но не е същият, като в паметта на майката. Вместо това с връщането си е ужасно смачкан и натрошен от падането в скърцаща завъртяна машина. Чувстваше, че онова, което знае за Денкър, е подсъзнателно, че то чука на вратата между пространството на неговия разсъдък и пространството на рационалното разбиране и разпознаване,

чука и иска да го пуснат. А друга част от него трескаво търси лапата на маймуната или психологичния ѝ еквивалент. Търси талисмана, който ще поиска да прокуди завинаги знанието.

Сега той гледаше начумерено към Денкър.

Денкър, Денкър, откъде те познавам? От Патин? Затова ли не искам да зная? Сигурно двама оцелели в общия ужас няма да се уплашат взаимно. Освен, разбира се...

Той сбърчи чело. Внезапно усети, че е съвсем близо до целта, ала краката му бяха изтръпнали, те го тревожеха и му пречеха да се концентрира. Бяха изтръпнали така, както изтръпва крайник, върху който си спал и после възстановява нормалното си кръвообращение. Ако не беше проклетото корито, щеше да седне и да разтрие краката си, докато изтръпването премине. Щеше...

Морис опули очи.

Отдавна лежеше съвсем неподвижен, забравил Лидия, забравил Денкър, забравил Патин, забравил *всичко* освен това чувство за изтръпване в краката. Да, в *двата* крака, но по-силно го усещаше в десния. Когато усетиш изтръпването, си казваш: „Кракът ми заспа“.

Но истинското значение беше: „Кракът ми се *събуди*“.

Морис потърси с ръка копчето за повикване. Той го натисна, после пак, докато сестрата дойде.

Сестрата се опита да разсее надеждите му — сред болните се срещаха оптимистично настроени пациенти. Неговият лекар не беше в болницата и на сестрата не ѝ се щеше да го безпокои вкъщи. Доктор Кемелман се славеше със злия си характер, особено когато го търсеха у дома. Морис не я остави да омаловажи факта, той беше кротък човек, ала сега беше готов за нещо повече от врява; беше готов да вдигне голяма патардия, ако трябва.

Най-подир сестрата се върна с интернист, млад човек на име доктор Тимпнел, чиято коса сякаш беше кълцана със сенокосачка с много тъпи ножове. Доктор Тимпнел извади от джоба на белия си панталон нож от швейцарската армия, разви комплект отвертки „Филипс“ и разряза гипса от пръстите на десния му крак до петата. Стъпалото не помръдна, но пръстите му леко трепнаха. Морис се разрида.

Доста объркан, Тимпнел седна на леглото до него и потупа ръката му.

— Такива неща стават от време на време — каза той (може би от съкровищницата на практическия си опит, който не беше по-голям от шест месеца). Лекарите не могат да го предскажат, но такива неща се случват. Изглежда така е станало и с вас. — Морис кимна с просълзени очи. — Очевидно не сте напълно парализиран. — Тимпнел продължаваше да потупва ръката му. — Но не мога да предскажа дали ще се възстановите малко, частично или напълно. Съмнявам се, че и доктор Кемелман ще може. Ще ви се наложи да минете през много процедури на физиотерапията, някои от които не съвсем приятни. Но това ще е по-приятно, отколкото... сещате се.

— Да — рече през сълзи Морис. — Зная. Благодаря на бога! — Спомни си какво каза на Лидия — че няма бог, и усети как кръвта нахлува в лицето му.

— Ще се погрижа да съобщя на доктор Кемелман. — Тимпнел докосна за последен път ръката на Морис и стана.

— Може ли да извикате жена ми? — запита Морис. Защото, като оставим настрана оплакването от злата орис и навяхването на ръката, той почувства *нещо* към нея. Може би даже любов, чувство, което не можеше да се сравни с усещането, когато извиеш на някого врата.

— Да, ще се погрижа за това. Сестра, бихте ли...

— Разбира се, докторе — отговори сестрата и Тимпнел едва сподави усмивката си.

— Благодаря — каза Морис, избърсвайки очи с хартиена кърпичка от кутията на нощното шкафче. — Много ви благодаря.

Тимпнел излезе. По време на разговора мистър Денкър се събуди. Морис мислеше да му се извини за цялата шумотевица или може би за сълзите си, сетне реши, че е излишно да се извинява.

— Трябва да приемете поздравления. Честито! — рече мистър Денкър.

— Ще видим — отвърна Морис, но също като Тимпнел едва сподави усмивката си. — Ще видим.

— Нещата започват да се оправят — каза неопределено Денкър и се обърна към телевизора с дистанционното управление.

Часовникът показваше шест без петнайсет, даваха последното предаване преди вечерните новини. Безработицата беше най-голямото

зло. Инфлацията не беше чак толкова опасна. Били Картър възнамеряваше да навлезе в бирения бизнес. Изследванията на „Галъп“ сочеха, че ако изборите се проведат в този момент, четирима кандидати на републиканците ще победят Джими, брата на Били. Имаше расов инцидент след убийството на чернокожо дете в Маями. „Нощ на насилие“, така каза говорителят. А сега — по-близо до нас: в овощна градина край магистрала 46 е намерен пребит и съсечен неидентифициран мъж.

Лидия се обади малко преди шест и половина. Доктор Кемелман ѝ позвънил и като имал предвид съобщението на младия си колега, бил предпазливо оптимистичен. Лидия беше предпазливо радостна. Кълнеше се, че ще дойде утре, даже това да я убие. Морис ѝ каза, че я обича. Тази вечер той обичаше всички — Лидия, доктор Тимпнел с глава, окастрена сякаш със сенокосачка, мистър Денкър. Обичаше даже момичето, което поднесе вечерята в момента, когато сложи слушалката.

За вечеря имаше хамбургери, картофено пюре, смес от моркови и грах, а за десерт — малка купичка сладолед. Сервира го Филис, скромно русо момиче на двайсетина години. Тя също имаше своите добри новини — приятелят ѝ постъпил на работа като компютърен програмист в Ай Би Ем и официално ѝ предложил да се оженят.

Мистър Денкър, излъчващ някакъв префинен чар, на който откликваха всички млади дами, изрази голямото си удоволствие.

— Чудесно, наистина. Трябва да седнете и да ни разкажете всичко. Разкажете ни най-подробно. Не пропускайте нищо.

Филис поруменя, усмихна се и каза, че не може да го стори.

— Имаме още време да помислим за това. Виж ти, вече е шест и половина.

— Тогава утре вечер, но сигурно. Ние настояваме, нали така, мистър Хайзел?

— Да, наистина — смотолеви Морис, ала умът му беше на един милион километра оттук.

(трябва да седнете и да ни разкажете всичко)

Думите бяха изречени със същия добродушно-шеговит тон. Няма съмнение, беше ги чувал преди. Но Денкър ли ги изричаше, той ли?

(разкажете ни най-подробно)

Глас на градски човек. Културен човек. Ала в гласа се крие заплаха. Желязна ръка в кадифена ръкавица. Да.

Къде?

(разкажете ни най-подробно, не пропускайте нищо)

(? ПАТИН?)

Морис Хайзел погледна вечерята си. Мистър Денкър я нападна със стръв. След неочакваната среща с Филис той беше във великолепно настроение; така се чувстваше след посещение на русото момче.

— Хубаво момиче — каза Денкър. Устата му беше пълна с грах и моркови.

— О, да...

(трябва да седнете)

— ... имате предвид Филис. Тя е

(и да ни разкажете всичко)

— много мила.

(разкажете ни най-подробно, не пропускайте нищо.)

Той погледна своята вечеря и изведнъж си спомни как беше в лагерите преди години. Първо ще те пречукат за парче месо, без да гледат дали е тлъсто или развалено. След малко този животински глад изчезва и започваш да чувстваш стомаха си като сив камък. Чувстваш, че вече никога няма да бъдеш гладен.

Докато някой ти покаже храна.

(кажи ни всичко, приятелю, не пропускай нищо, трябва да седнеш и да ни разкажеш НАААИИИИЙЙ-подробно.)

Главното ядене на пластмасовия болничен поднос на Морис беше хамбургер. Защо изведнъж това го накара да си помисли за агнешко? Не за овче или свинско, а за агнешко? Овчето е много жилаво, свинското и то и човек, чиито зъби са изгнили и опадали като ланска шума, няма да се съблазни много от овче или свинско месо. Не, той си мечтае за готвено крехко агънце, пълно със сос и зеленчуци. Меки вкусни зеленчуци. Защо ли си мисли за готвено агнешко? Освен ако...

Вратата се отвори. Влезе Лидия, поруменяла от усмивки. Подмишница стискаше алуминиева патерица. Вървеше като Честър, приятелят на Маршал Дилън.

— *Морис!* — изчурулика тя. Влачеше я съседката Ема Роган, почти толкова разтреперана, колкото и жена му.

Съвсем объркан, мистър Денкър изтърва вилицата си. Той изруга меко под нос и вдигна вилицата с погнуса.

— Това е *ЧУДЕСНО!* — Лидия едва не се разлая от възбуда. — Обадох се на Ема и я помолих да дойдем тази вечер вместо утре. Вече имах патерица. Ема, рекох, ако не мога да разделя с Морис неговата агония, каква съпруга съм му аз? Това бяха думите ми, нали, Ема?

Ема Роган, която много добре помнеше, че нейното коли е причинило част от неприятностите, кимна с готовност.

— Обадох се в болницата — продължи Лидия, като разкопча палтото си и се намести за едно много дълго посещение — и те ми казаха, че времето за посещение е минало, но в моя случай ще направят изключение, освен ако не безпокоим много мистър Денкър. Нали не ви безпокоим, мистър Денкър?

— Не, скъпа госпожо — каза безропотно мистър Денкър.

— Седни, Ема, вземи стола на мистър Денкър, той не го използва. Хайде, Морис, стига си ял този сладолед, изцапал си се целият като бебе. Няма значение, ще те вдигнем на крака за нула време. Аз ще те нахраня. Гу-гу, га-га. Отвори устата... за зъбите, за венците... да се приготви стомаха, хоп — и готово! Не, не казвай нищо, мама знае най-добре. Погледни го, Ема, няма нито косъм на главата си и аз си мислех, че никога няма да проходи. Това е божията милост. Казах му, че стълбата е нестабилна. Морис, рекох, слез от там, преди да...

Тя му напъха сладоледа в устата, побъбри около час и когато си тръгна, тропайки демонстративно с патерицата, хваната за другата ръка от Ема, последните неща в главата на Морис Хайзел бяха мисълта за готвено агнешко и ехото на гласове от далечни години. Той беше изтощен. Да речеш, че денят е бил претрупан, щеше да е съвсем меко казано. Морис заспа мъртвешки сън.

Събуди се между три и четири часа сутринта с вик, замръзнал на върха на устните.

Сега вече знаеше. Знаеше точно къде и кога се е запознал с човека на съседното легло. Само че тогава името му не беше Денкър.

О, не, не беше.

Събуди се от най-чудовищния кошмар през целия си живот. Някой им даде на двамата с Лидия маймунската лапа и те пожелаха пари. После бяха в една стая с момче от „Уестърн Юниън“, облечено в униформа на хитлеристката младеж. То подаде на Морис телеграма, на която пишеше: СЪС СЪЖАЛЕНИЕ СЪОБЩАВАМ ДВЕТЕ ДЪЩЕРИ МЪРТВИ ТОЧКА КОНЦЕНТРАЦИОНЕН ЛАГЕР ПАТИН ТОЧКА НАЙ-ДЪЛБОКИ СЪБОЛЕЗНОВАНИЯ ОТНОСНО ТОВА КРАЙНО РЕШЕНИЕ ТОЧКА СЛЕДВА ПИСМО НА КОМЕНДАНТА ТОЧКА ЩЕ КАЖЕТЕ ЛИ ВСИЧКО БЕЗ ДА ПРОПУСНЕТЕ НИЩО ТОЧКА МОЛЯ ПРИЕТЕ НАШИЯ ЧЕК ЗА СТО РАЙХСМАРКИ НА ДЕПОЗИТ ВЪВ ВАШАТА БАНКА УТРЕ ТОЧКА ПОДПИС АДОЛФ ХИТЛЕР КАНЦЛЕР.

Лидия нададе страхотен писък и макар че никога не беше виждала дъщерите на Морис, тя вдигна високо маймунската лапа й поиска да се върнат живи. Стаята потъна в мрак. Внезапно отвън се чува провлечени несигурни стъпки. В тъмното Морис лазеше на четири крака, когато изведнъж замириша на дим, газ и смърт. Той търсеше лапата. Оставаше едно желание. Ако успееше да намери лапата, щеше да прекрати този убийствен кошмар. Щеше да си спести погледа към дъщерите си, измършавели като бостански плашила, към очите им, дълбоки като рани, и към номерата, жигосани върху стопената им плът.

Почукване на вратата.

В кошмара търсенето на лапата стана още по-трескаво, ала безплодно. Струваше му се, че се проточи с години. Сетне вратата зад него се отвори с трясък. *Не, помисли той. Не искам да гледам. Ще затворя очи. Да изтекат, ако погледна, но аз няма да го сторя.*

Ала той погледна. Трябваше да погледне. В съня сякаш огромни ръце сграбчиха главата му и я въртяха на всички страни.

На прага не стояха дъщерите му, там стърчеше Денкър. Много по-младият Денкър носеше нацистка есесовска униформа, фуражка с мъртвешка глава, леко накривена на една страна. Копчетата му лъщяха безсърдечно, ботушите светеха с убийствен блясък.

С двете си ръце обхващаше огромна къкреща тенджерата с готвено агнешко.

И Денкър от съня, със своята мрачна, мазна усмивка, каза: *Трябва да седнеш и да ни разкажеш всичко, като приятел на приятел, а? Чухме, че е откраднато злато. Че се укрива тютюн. Че Шнайбел не е получил хранително отравяне преди два дни, а стъклен памук във вечерята си. Не оскърбявай нашата интелигентност с приказки, че не знаеш нищо. Ти знаеш ВСИЧКО. Кажу го. Не пропускай нищо.*

И в здрача, където миришеше до полуда на готвено, той им каза всичко. Стомахът му — малък сив камък, сега се превърна в кръвожаден тигър. Думите сами се лееха от устните му. Те изригваха от него в безсмислена проповед на лунатизъм, истина и лицемерие, смесени в едно.

Бродин беше скътал венчалната халка на майка си под торбичката на тестисите си!

(„трябва да седнеш“) Ласло и Херман Дорски си шушукаха да нападнат охранителна кула номер три!

(„и ни разкажи подробно!“)

Съпругът на Рашел Таненбаум имаше тютюн, той даде част от него на пазача, който дебнеше Цайкерт и беше наречен Гълтач на сополи, защото си чоплеше носа и после си бъркаше в устата. Таненбаум пусна тютюн на Гълтача на сополи, за да не вземе бисерните обеци на жена му!

(о това няма смисъл изобщо няма смисъл ти смесваш две различни истории мисля, но това е много добре почти много добре ние едва ли щяхме да те оставим да смесиш две истории отколкото да пропуснеш напълно една не пропускай НИЩО!)

Има човек, който отговаряше на името на мъртвия си син, за да получава двойна порция.

(кажи ни името му)

Не зная името му, но мога да ви го посоча моля ви се мога да ви го посоча ще го посоча ще го посоча ще го посоча ще

(кажи ни всичко което знаеш)

го посоча ще го посоча ще го посоча ще го посоча ще

И той дойде в съзнание с вик в гърлото, който гореше като огън.

Треперейки необуздано, той погледна спящата фигура на другото легло. Хвана се, че разглежда само сбръчканата хлътнала уста. Стар беззъб тигър. Древен и порочен слон — sameц с един счупен и един загнил бивник, загубен във вдлъбнатината. Изкуфяло чудовище.

— О, *боже!* — прошепна Морис Хайзел. Гласът му беше изтънял и слаб, само той можеше да го чуе. Сълзи се търколиха към ушите му. — О, мили боже, човекът, който уби жена ми и дъщерите ми, спи в една стая с мен, боже, сега той е тук, при мен, в тази стая.

Сълзите зачестиха — това бяха сълзи на гняв и ужас, парещи, горчиви.

Той трепереше и чакаше утрото, а утрото се бавеше цяла вечност.

21

На другия ден, в понеделник, Тод стана в шест часа сутринта и някак механично си приготви бъркано яйце, както си беше наумил. Слезе баща му, облечен в халат с монограм на ревера и по чехли.

— Уф — рече той, като мина край Тод и отиде към хладилника за портокалов сок.

В отговор Тод изсумтя, без да вдига поглед от книгата, една от осемдесет и седемте мистерии на Скуод. Той беше доволен, че си е намерил лятна работа като градинар в Пасадена. Мястото беше много отдалечено за ежедневно пътуване, даже ако един от родителите му дадеше на заем колата си. Никой не искаше, но баща му работеше в същата посока близо до неговата работа и можеше по пътя си да остави Тод на автобусната спирка, а на връщане да го вземе от същото място. В това положение Тод беше готов да побеснее — той не обичаше да се връща от работа с баща си и направо ненавиждаше сутрешното пътуване към работното място с него. Сутрин той се чувстваше най-разголен, тогава стената между онова, което беше и онова, което можеше да бъде, съвсем изтъняваше. Най-лошото идваше след една нощ на тежки сънища, ала и когато не сънуваше, се чувстваше зле. Една сутрин внезапно осъзна със страх, който граничеше с ужаса, че мисли съвсем сериозно да пресегне към чантата на баща си, да сграбчи кормилото на Поршето и да го насочи на зигзаг към двете експресни платна, като сее смърт сред пътуващите в утрото.

— Искаш ли още едно яйце, Тод-О?

— Не, благодаря, татко.

Дик Боудън ги ядеше печени. Как може да яде печени яйца? Слагаш го на грил за две минути, после го обръщаш. Когато най-подир го плъоснеш в чинията, то напомня за исполинско око на мъртвец с катаракта в него, око, което ще кърви с оранжев цвят, щом го боднеш с вилицата.

Той бутна настрана бърканото яйце. Не беше го докоснал.

Вън сутрешният вестник плесна на стъпалото.

Баща му свърши с готвенето, изключи скарата и седна на масата.

— Не си ли гладен тази сутрин, Тод-О?

Ако още веднъж ме наречеш така, ще забия ножа си право в шибания ти нос, татко-О.

— Нещо нямам апетит, предполагам.

Дик се ухили любещо на сина си. На дясното ухо на момчето беше останало малко петънце от крема за бръснене.

— Бети Траск ти е взела апетита. Това е моето предположение.

— Да, може и така да е. — Той пусна една измъчена усмивка, която изчезна още щом баща му стана от ъгъла за хранене и слезе по стълбите да вземе вестника. *Ще се събудиш ли, ако ти кажа какъв боклук е, татко-О? Как ще го приемеш, ако ти кажа: „Между другото, знаеш ли, че дъщерята на твоя добър приятел Рей Траск е една от най-големите курви в Санто Донато. Ще си целуне пътката, ако я изчукаш два пъти, татко-О. Само за това мисли! Вмирисаната малка курва. Две коли — и тя е твоя за цяла нощ. Ако се случи да няма кола, тя е твоя за цяла нощ. Ако не хване мъж, ще се чука и с куче.“ Мисля, че те събудих, татко-О. Стига ли ти за летящ старт през деня?*

Той отпъди ядосано тези мисли. Знаеше, че дълго не може да ги държи далеч от себе си.

Баща му се върна с вестника. Тод хвърли поглед към заглавието: **КОСМИЧЕСКАТА СОВАЛКА НЯМА ДА ПОЛЕТИ, ТВЪРДЯТ ЕКСПЕРТИТЕ.**

Дик седна.

— Бети е хубаво момиче — каза той. — Напомня ми за майка ти, когато я срещнах.

— Така ли?

— Красива... млада... свежа... — Очите на Дик Боудън придобиха неопределен вид. После те сякаш се върнаха отнякъде и се спряха тревожно върху сина му. — Не искам да кажа, че майка ти не е хубава жена, но на тази възраст момичето има известен... блясък, предполагам, че ще кажеш така. Той е за малко, после изчезва. — Той сви рамене и разгърна вестника. — *C'est la vie*^[1], навярно.

Тя е разгонена кучка. Може би това ѝ придава блясък.

— Ти се държиш правилно с нея, нали така, Тод-О? — Баща му, както обикновено, минаваше набързо през вестника към спортните

страници. — Не ми се виждаш много свеж.

— Всичко е спокойно, татко.

(ако не спре веднага, ще направя нещо, ще извикам, ще плюсна кафе в лицето му, ще направя нещо.)

— Рей мисли, че си фино момче — разсеяно каза Дик. Най-сетне беше стигнал до спорта. Изглеждаше погълнат. На масата за закуска настъпи благословена тишина.

Бети Траск му увисна на врата още първия път, когато излязоха заедно. След киното той я заведе на поляната на местните любовници, защото знаеше, че от тях очакват точно това. Можеха да обменят лиги за около половин час и имаха пълното право да разказват на уважаваните си приятели на другия ден. Тя може да ококори очи и да разправи как е отблъсквала неговите атаки — момчетата са толкова досадни, наистина, а тя никога не се чука от първата среща, не е такова момиче. Приятелките ѝ ще се съгласят и ще влязат в дамската тоалетна да направят това, което се прави там — да си сложат грим, да пушат, нещо такова.

А за момче... е, ти си аут. Трябва да стигнеш поне до втората база и да опиташ за третата. Защото има репутация и репутация. Той искаше само да има репутацията, че е нормален. Ако поне не *опиташ*, започват клюките. Хората се чудят дали си в ред.

И той ги водеше на Джейнс Хил, целуваше ги, опипваше циците им и отиваше малко по-далеч, ако му позволяваха. Когато някое момиче откажеше, той пускаше в ход съвсем естествени оправдания и я изпращаше до дома ѝ. Не го безпокоеше какво щяха да кажат на другия ден в дамската тоалетна. Не се притесняваше, че някой ще се усъмни в нормалността на Тод Боудън. Освен...

Освен Бети Траск, едно такова момиче, което се чукаше още на първата среща. На всяка среща. И между срещите.

Първият път беше около месец преди проклетия сърдечен пристъп на нациста и Тод си мислеше, че е постъпил много добре с една девственица... така, както някой млад питчър ще изиграе най-добрата си игра през годината, без да е имал специално предчувствието за това. Нямаше време за безпокойство, нямаше защо да дърпа всички конци.

Дотогава Тод винаги усещаше кога момичето започва да губи разсъдък си и на следващата среща ще се отпусне, за да продължат

нататък. Той вече знаеше, че е желан и че неговите надежди и очаквания са се оправдали. Знаеше, че е такова момче, което техните кучи майки смятаха за „добро хващане“. И когато почувстваше приближаването на физическата капитулация, каквото и да значеше това за нейната личност, Тод беше готов да допусне, че ако някога започне да излиза с истински фригидно момиче, сигурно ще се радва да се срещат дълги години. Даже да се ожени за нея.

Първият път с Бети мина много добре — тя не беше девствена, а той беше. Помогна му да вкара члена си в нея, и то така, сякаш изнасяше лекция. Насред самия акт върху одеялото, на което лежах, нещо в нея сякаш заклокочи: „Толкова обичам да се чукам!“ С такъв тон някое друго момиче можеше да ти обясни колко обича ягодилия сладолед.

Следващите им срещи — те бяха пет до сега, по-точно пет и половина, ако се броеше последната вечер — не минаха толкова гладко. Те ставаха все по-неприятни, макар самата Бети да не подозираше това, поне до последната вечер. Напротив, Бети сигурно си мислеше, че е намерила разгонения бик на своите мечти.

Тод не изпита нито едно от усещанията, които очакваше да го сподобят в такъв случай. При целувка устните ѝ бяха като топъл, но недоварен черен дроб. Когато тя пускаше език в устата му, той си мислеше за бацилите, които носи и понякога му се струваше, че усеща как миришат пломбите ѝ, те имаха неприятен метален мирис и му напомняха за хром. Гърдите ѝ бяха торби с месо. Нищо друго.

Преди сърдечния пристъп на Дюсандър се срещнаха два пъти. Всеки път много го затрудняваше ерекцията. И в двата случая той в крайна сметка успя да се възбуди с помощта на фантазията. Виждаше я съблечена гола пред всичките им приятели. Разплакана. Тод я изнасилваше пред всички и крещеше: *Покажи циците си! Покажи им онова нещо, пачавра такава! Разтвори бузите си! Точно така, наведи се и ги РАЗТВОРИ!*

Нейното отношение не криеше изненада. Той беше добър любовник, и не защото нямаше затруднения, а защото ги имаше. Възбуждането беше само първата крачка. След като си постигнал ерекция, трябва да стигнеш до оргазъм. На четвъртия път, три дни след сърдечния пристъп на Дюсандър, той я буха повече от десет минути. Бети Траск си помисли, че умира и се възнася на небето. Три пъти

получи удовлетворение и вече приближаваше четвъртото, когато Тод се върна към старото си видение: момичето на масата, приковано и безпомощно. Огромният изкуствен пенис. Гумената круша. Едва сега, когато беше отчаян, потен и почти побъркан от желание да свърши тоя ужас, лицето на момичето заприлича на Бети. Това го доведе до нерадостен, гумен спазъм, който трябваше да е оргазъм, поне в механичния смисъл. Миг след това Бети му прошепна с горещ дъх на дъвка „Сочен плод“: „Мили, ще ме имаш, когато поискаш. Само ме повикай.“

Тод изпръхтя шумно.

Главната трудност беше в това: няма ли да пострада репутацията му, ако скъса с момиче, което съвсем очевидно искаше да излиза с него? Няма ли да си мислят хората защо го е оставил? Част от разума му казваше, че това не може да стане. Спомни си как през първата година в гимназията вървеше по коридора след две по-големи момчета и едното от тях попита другото защо е скъсало с приятелката си. „Заебах я“, рече другото и двамата избухнаха в блеещ смях.

Ако някой ме пита защо съм я оставил, ще кажа, че просто съм я заебал. Но ако тя започне да разправя, че сме се чукали само пет пъти? Това стига ли? А?... Колко?... Колко пъти?... Ще злословят ли?... Какво ще кажат?

И умът му се луташе като прегладнял плъх в лабиринт без изход. Напразно си повтаряше, че прави от мухата слон и неговата неспособност да реши затрудненията си показваше колко е съсипан. Ала съзнанието за това не му носеше нова способност да промени поведението си и той потъна в мрачна депресия.

Колежът! Колежът е отговор на въпроса. Той дава възможност да се обясни раздялата с Бети, без някой да търси причината. Ала септември изглеждаше толкова далечен!

Петия път му трябваша почти двацет минути, за да се възбуди, но Бети обяви, че си е струвало да чака. А миналата вечер беше съвсем неспособен.

— Какво ти става? — кисело попита Бети. След двацетминутно обработване на отпуснатия му член тя беше разчорлена и нетърпелива. — Да не си от ония момчета, с обратната резба?

Едва не я удуши на място. Ако му беше под ръка неговата пушка калибър 7,62 милиметра...

— Виж ти, синът ми е като *пушка*. Честито, сине!

— А? — той се огледа и остави мрачните си мисли.

— Влизаш в южната група на звездите от гимназиите! — Баща му се хилеше гордо, с удовлетворение.

— Така ли? — За момент той не проумя какво каза баща му, думите прозвучаха двусмислено. — Ами да, треньорът Хейнс спомена нещо такова в края на годината. Каза, че ще включи мен и Били Де Лайънс. Всъщност никога не съм го очаквал.

— Исусе, това сякаш не те радва?

— Само се опитвам

(кой ли те бръсне?)

да свикна с мисълта. — С върховно усилие той докара нещо като усмивка. — Може ли да погледна статията?

Баща му подаде вестника през масата и Тод стана на крака.

— Ще събудя Моника. Трябва да види това преди да излезем.

Господи, не! Не мога да застана пред двамата тази сутрин.

— А, не си струва. Знаеш, че няма да заспи, ако я събудиш. Ще ѝ оставим вестника на масата.

— Да, струва ми се, че така ще направим. Ти си дяволски разсъдливо момче, Тод!

Той потупа Тод по гърба. Тод затвори очи и сви рамене, сякаш искаше да каже „глупости!“, което накара баща му да се засмее. Тод отвори очи и погледна вестника.

4 МОМЧЕТА ОТ ЮЖНАТА ГРУПА НА ЗВЕЗДИТЕ ВЕЧЕ СА ОПРЕДЕЛЕНИ, съобщаваше заглавието. Под него имаше снимки на всички в техните екипи: хващачът и играчът отляво от гимназията във Феървю, левакът от Маунтфорд, а до него вдясно — Тод, който открито се усмихваше на света под козирката на бейзболната си шапка. Прочете статията и разбра, че Били Де Лайънс влиза във втория отбор. Поне това го правеше щастлив. Де Лайънс можеше да се гаври с него, че е методист, докато му увисне езикът, ако му доставяше удоволствие, ала с това не сполучваше да баламоса Тод. Той знаеше съвсем точно мястото на Били Де Лайънс. Може би си струваше да го запознае с Бети Траск, другото ярко сияние. Тази мисъл отдавна се въртеше в главата му и миналата вечер реши твърдо. Семейство Траск минаваха

за бели. Само като ѝ видиш носа и приликата с маслина — а родителите ѝ бяха още по-зле — и всичко ти става ясно. Много просто: членът му долови разликата преди неговия разум. Кого си мислят, че будалкат, като се наричат Траск?

— Още веднъж те поздравявам, сине.

Той вдигна поглед и първо видя протегнатата ръка на баща си, а след това и глупаво ухиленото му лице.

Приятелят ти Траск е евреин, се чу да крещи в лицето на баща си. Затова бях импотентен миналата вечер с оная курва, дъщеря му! Това е причината! Сетне леденият глас, който понякога идва в такива моменти, се надигна от бездната на неговата същност, за да обуздае нахлуващото безразсъдство, сякаш казваше

(ОВЛАДЕЙ СЕ ВЕДНАГА)

зад стоманени порти.

Стисна ръката на баща си и я разтърси. Усмихна се сърдечно пред гордото бащино лице и каза:

— Даа, благодаря, татко!

Оставиха вестника отгърнат на същата страница с бележка, която Дик настоя Тод да подпише:

Твоят син от звездите, Тод.

---

[1] Това е животът (фр.) — Б.пр. ↑

Ед Френч, наричан Темерута Френч, Гуменката Пит и Човека с кецовете, а също и Галоша Ед Френч, участваше в семинар на педагогическите съветници, който се провеждаше в малкото и прелестно крайбрежно градче Сан Ремо. Това беше загуба на време, ако изобщо имаше време — всички педагогически съветници бяха съгласни, че няма за какво да се съгласяват, а той изпитваше скука от документи, семинари и дискусии в края на всеки ден. В средата на втория ден той откри, че е отегчен от Сан Ремо, а от прилагателните „малко, прелестно и крайбрежно“ главното е „малко“. Като оставим настрана разкошния изглед и горите от червено дърво, в Сан Ремо нямаше кино и алея за боулинг, а Ед не искаше да ходи в единствения местен бар. Паркингът му гъмжеше от пикапи, повечето от които носеха портрети на Рейгън, залепени върху ръждясалите буфери и задните врати. Той не се страхуваше, че могат да го отвлекат, просто не желаше да прекарва вечерите си в разглеждане на хората с каубойски шапки и в слушане на Лорета Лин от плочите на грамофона-автомат.

И все пак на третия ден от семинара, който се проточи цели четири дни, Галоша Ед дойде в бара. Беше отседнал в стая 217 на Холидей Ин, жена му и дъщеря му останаха в къщи, телевизорът не работеше, от банята лъхаше неприятна миризма. Някои ходеха в плувния басейн, но през това лято екземата му се изостри и по-скоро би умрял, отколкото да се покаже по плувки. Под коленете изглеждаше като прокажен. Имаше цял час до следващото занятие, а то беше Помощ за децата със затруднен говор, което ще рече да направим нещо за хлапетата, които пелтечат или езикът им е залепнал за небцето, но ние не искаме да го кажем направо, Исусе, не, някой може да ни ореже заплатите. Хапна набързо в единствения ресторант на Сан Ремо, не му се спеше, а по телевизията единствената телевизионна програма повтаряше „*Омагьосаният*“.

Той седна, отвори телефонния указател и го запрелиства безцелно, без да си дава сметка какво прави, само се чудеше познава

ли някой достатъчно луд човек, който да живее в този едновременно малък, прелестен и крайбрежен град Сан Ремо. Предполагаше, че в края на краищата всички отегчени хора във всички хотели по света правят същото — гледат да се обадят на някой забравен приятел или роднина. Работата стоеше точно така — „Омагьосаният“ или Телефонната библия. И ако все пак уцелиш някого, какво да му кажеш? „Франк! Как си, по дяволите? Между другото, какъв е тоя град — малък, прелестен или крайморски?“ Така. Правилно. Почерпи човека с пура и му дай огънче.

И както си лежеше, прехвърляйки тънките бели страници на телефонния указател с поглед, който блуждаеше по колоните, внезапно му хрумна, че познава някого в Сан Ремо. Продавач на книги? Някой племенник или племенница на Сондра, които бяха цял полк? Партньор по бридж от колежа? Роднина на ученик? Това беше като звънец, ала той не можеше да се досети.

Дълго се взира в указателя и усети, че му се доспива. Вече беше задрямал, когато му проблесна в ума и той седна съвсем буден.

Лорд Питър!

Те гледаха отново историите на Уимзи — „Облаци над очевидците“, „Убиецът трябва да предупреди“, „Деветте шивачи“. Той и Сондра се сдърпаха. Ролята на Уимзи изпълняваше Ян Кармайкъл, а Сондра беше луда по него. Толкова луда, че Ед, според който Кармайкъл изобщо не приличаше на Лорд Питър, се разсърди.

— Сонди, овалът на лицето му е неподходящ. И има изкуствени зъби, да се продънят небесата!

— Ами! — безгрижно се обади Сондра от кушетката, където си навиваше косата. — Просто ревнуваш. Той е толкова хубав.

— Татко ревнува, татко ревнува — запя малката Норма и заподскача из дневната в патешката си пижама.

— Трябваше да си в леглото преди един час — каза ѝ Ед, като се взираше в дъщеря си със злъчен поглед. — И щом като забелязвам, че си тук, сигурно помня, че не си там.

Малката Норма веднага се стресна. Ед пак се обърна към Сондра.

— Помня нещо, което стана преди три-четири години. Имах ученик, който се казваше Тод Боудън. Дядо му дойде на среща. Този

човек приличаше на Уимзи. На много остарял Уимзи, но очертанятията на лицето му бяха същите и...

— Уим-зии, Уим-зии, Дим-зии, Джим-зии — запя малката Норма. — Уим-зии, Бим-зии, дуда-дуда-ду.

— Шт, вие двамата! — рече Сондра. — Мисля, че е *най-красивият* мъж.

Тая жена го дразнеше.

Не беше ли дядото на Тод Боудън пенсионер в Сан Ремо? Да. Ед отговаряше за формите. През онази година Тод Боудън беше едно от най-будните момчета в класа. И изведнъж успехът му отиде по дяволите. Старецът дойде, поговориха си човешки за съпружеските трудности в семейството и убеди Ед да остави нещата да се оправят сами. Мнението на педагогическия съветник беше, че като ги остави на самотек, нещата няма да се оправят. Ако кажеш на едно момче на неговата възраст да се вцепени, да стане мръсник или да умре, то непременно умира. Ала старият човек имаше някаква свръхестествена убеденост, може би по това приличаше на Уимзи, и Ед се съгласи да го остави на спокойствие за един срок. И проклет да е, ако Тод не се справи. Старецът трябва да е скастрил цялата фамилия и сигурно беше ритнал когото трябва по задника, мислеше Ед. Приличаше на тип, който не само ще го направи, но и ще извлече от всичко това някакво злоещо удоволствие. Напоследък, само преди два дни, видя снимката на Тод във вестника — беше включен в отбора на звездите от южната група по бейзбол. Никак не е малко, когато петстотин момчета завършват всяка пролет. Сигурно никога нямаше да се сети за името на стареца, ако не беше видял снимката във вестника.

Той запрелиства указателя по-целенасочено, плъзна пръст по колоната грижливо подредени имена и го намери. Боудън, Виктор С., Ридж Лейн 403. Ед набра номера и зачака. Вече се канеше да сложи слушалката, когато старецът се обади.

— Ало?

— Здравейте, мистър Боудън. Аз съм Ед Френч от прогимназията в Санто Донато.

— Да? — Вежливост и толкоз. Не го позна. Е, старецът беше навъртял още три години, малко ли са, и нещата се изплъзваха от разсъдъка му от време на време.

— Помните ли ме, сър?

— Трябва ли да ви помня? — гласът на Боудън беше предпазлив и Ед се усмихна. Старите хора забравят, но не искат някой да разбере, че им трябва помощ. Така беше и с неговия старец, когато започна да губи слуха си.

— Бях педагогически съветник в училището на вашия внук. Обаждам се, за да ви поздравя. Едва скърпи положението, когато минаваше в гимназията, а сега е в отбора на звездите. Чудо!

— Тод — каза старият човек и гласът му веднага стана по-ясен. — Да, сигурно си е намерил хубава работа, нали? Втори в класа. Момичето, което е преди него, започна обучение в школа по бизнес. — Нотка на презрение в гласа на стареца. — Синът ми се обади и ме покани на дипломирането, на аз съм в инвалидна количка. Счупих си крака през януари. Не исках да отида с количка. Закачих си снимка на дипломата му в коридора. Родителите на Тод се гордеят с него. И аз, разбира се.

— Да. Струва ми се, че му оправихме гърбицата — каза Ед. Той се усмихваше, докато произнасяше тези думи, ала усмивката му беше тройно озадачена — дядото на Тод не звучеше както по-рано. Беше минало много време.

— Гърбица ли? Каква гърбица?

— Ние с вас водихме един малък разговор. Когато Тод имаше затруднения с успеха. В прогимназията.

— Не ви разбирам — бавно произнесе старецът. — Никога не съм си позволявал да говоря за сина на Ричард. Това ще ми навлече неприятности... о-хо, вие не *знаете* колко неприятности ще ми навлече. Грешите, млади момко.

— Но...

— Има някаква грешка. Бъркате ме с друг ученик и с друг дядо, предполагам.

Ед се почувства като леко ударен от гръм. Това беше един от няколкото случая в живота му, когато не може да каже нищо. Ако имаше грешка, тя не беше *негова*.

— И тъй — рече със съмнение Боудън, — много хубаво, че ми се обадихте, мистър...

Езикът на Ед се развърза.

— Аз съм в града, мистър Боудън. На семинар на педагогическите съветници. Свършваме утре в десет след

заклучителния доклад. Мога ли да дойда на... — Той пак погледна телефонния указател. — ... на Ридж Лейн и да се срещна с вас за няколко минути?

— За какво става дума?

— Просто от любопитство. Много вода изтече оттогава. Преди около три години Тод катастрофално намали успеха си. Бележките му бяха толкова ниски, че трябваше да изпратя писмо вкъщи със сведения за успеха и с покана за среща с единия или, в идеалния случай, с двамата му родители. Срещнах се с дядо му, много приятен човек на име Виктор Боудън.

— Но аз току-що ви казах...

— Да, разбирам. Точно така, аз разговарях с *някого*, който се представи за дядо на Тод. Сега това няма никакво значение, според мен, но е желателно да ви видя. Ще отнема само няколко минути от вашето време. Повече *не мога* да направя, защото вкъщи ме очакват с нетърпение.

— Само времето ми остана — унило отвърна Боудън. — Тук съм през целия ден. Заповядайте.

Ед благодари, каза довиждане и сложи слушалката. Седна на края на леглото, вперил замислен поглед в телефона. След малко стана и извади пакет „Филис Черуутс“ от якето си, което висеше на облегалката на стола. Трябваше да тръгва. Предстоеше работа и ако не отидеше, отсъствието му щеше да се почувства. Запали цигара с кибрит на Холидей Ин и хвърли изгорялата клечка в пепелника на хотела. Отиде до прозореца на Холидей Ин и погледна смутени към двора на хотела.

Сега това няма никакво значение, беше казал на Боудън, но за него това беше важно. Не беше свикнал учениците да му връзват тенекия и тази неочаквана новина го обезпокои. На практика това можеше да излезе случай на старческо забравяне, но Виктор Боудън не говореше на брадата си. И, по дяволите, гласът му звучеше съвсем различно.

Прекара ли го Тод Боудън?

Реши, че е станало точно така. Поне теоретично. Особено когато става дума за будно момче като Тод. Той можеше да прекара *всекиго*, само не и Ед Френч. Може да е фалшифицирал подписа на баща си или майка си на Картата на провала, когато закъса с успеха. Много

хлапета разкриваха скрити фалшификаторски способности веднага, щом получеха Карта на провала. Може през втория и третия срок да е използвал течност за изтриване на мастило, като е променил за родителите бележките си, после пак, и неговият учител за подготовка не е заподозрял нищо лошо, когато е проверявал бележника. Двойното изтриване може да забележи само някой, който наистина гледа, но учителите имат за подготовка по шейсет ученици. Те се радват, ако успеят да свършат работата си преди първия звънец и допускат фалшифициране на някои от върнатите карти.

Колкото до успеха на Тод в последния клас на прогимназията, той нямаше много лоши прояви — две слаби оценки от общо дванайсет. Останалите бележки бяха доста добри, за да се забележи разликата. Колко родители идват в училище да видят успеха на учениците, записан в Калифорнийския отдел по образованието? Особено родителите на блестящите ученици като Тод Боудън?

По гладкото чело на Ед Френч се появи бръчки.

Сега това няма никакво значение. Такава беше истината. Писмената работа на Тод за гимназията беше изключителна, никъде по света няма начин да постигнеш с измама 94 процента. Момчето ще следва в Бъркли, така пишеше в статията, и Ед предполагаше, че родителите му адски се гордеят с това, така и трябваше да бъде. На Ед все повече му се струваше, че има порочна страна в американския живот, мръсна смес от опортюнизъм, шашми, леснодостъпни наркотици, лесен секс и морал, който от година на година ставаше все по-мъгляв. Когато детето успее с изключителната си упоритост, родителите имат право да се гордеят.

Сега това няма никакво значение, но кой беше шибаният му дядо?

Това още го човъркаше отвътре. Кой, наистина? Беше ли отишъл Тод Боудън в местния клон на телевизионните артисти, беше ли лепнал бележка на таблото за обявления: **МЛАДЕЖ СЪС ЗАТРУДНЕНИЯ В УСПЕХА ТЪРСИ СТАР ЧОВЕК, ЗА ПРЕДПОЧИТАНЕ 70–80 ГОДИШЕН, ДА ИЗПЪЛНИ РОЛЯТА НА ДЯДО, ЗАПЛАЩАНЕ ПО ТАРИФИ НА СЪЮЗА.** Няма начин, Хосе. Кой възрастен човек ще се натопи в този откачен заговор и по какви причини?

Ед Френч, наричан още Темерута Ед, наричан още Галоша Ед, не знаеше. И тъй като нямаше никакво значение, той изгаси цигарата и

тръгна по своите работи. Ала умът му продължаваше да се мае.

На другия ден той отиде с колата до Ридж Лейн и поговори надълго и нашироко с Виктор Боудън. Разсъждаваха за гроздето, за търговията на дребно със зеленчуци и как веригите от големи магазини изместват малкия човек. Обсъдиха и политическия климат в Южна Калифорния. Мистър Боудън предложи на Ед чаша вино. Ед прие с удоволствие. Имаше нужда от чаша вино, макар че беше едва десет и четиридесет минути сутринта. Виктор Боудън приличаше на Питър Уимзи колкото автомат прилича на тояга. Виктор Боудън нямаше и следа от слабия акцент, който помнеше Ед, и беше въздебел. Човекът, който се представи за дядо на Тод, беше слаб като камшик.

На тръгване Ед каза:

— Ще ви бъда много задължен, ако не споменавате за това на мистър и мисис Боудън. Може да се намери съвсем разумно обяснение за всичко... пък и да не се намери, то вече е минало.

— Понякога — започна Боудън, като вдигна чашата си към слънцето и се възхищаваше на наситения тъмен цвят, — не е толкова лесно да оставим в покой миналото. Защо тогава хората учат история?

Ед се усмихна смутено и нищо не каза.

— Не се притеснявайте, никога не се меся в работите на Ричард. А Тод е добро момче. Втори в класа, трябва да е добро момче. Прав ли съм?

— Като стълб — от сърце отвърна Ед Френч и помоли за още една чаша вино.

Сънят на Дюсандър беше тежък, той лежеше в окопа на кошмарите.

Те събориха оградата. Бяха хиляди, може би милиони. Наизскачаха от джунглата и се хвърлиха срещу бодливата електрическа тел, сега това беше началото на зловещия им щурм срещу лагера. Някои от жиците бяха прекъснати и се навиваха на руло върху отгъпаната пръст на парадния плац, пръскайки сини искри. А те нямаха край, нямаха край. Фюрерът беше луд, както казваше Ромел, и ако наистина мислеше, ако изобщо някога е мислил, проблемът можеше да се реши. Те бяха милиарди и изпълваха вселената. И всички го преследваха.

— Старче! Събуди се, старче! Дюсандър! Събуди се, старче, събуди се!

Отначало помисли, че гласът иде от кошмара.

Говореха на немски, това му се стори като част от съня. Затова гласът беше така ужасен, разбира се. Ако се събудеше, щеше да се спаси, и той заплува напред...

Човекът седеше до леглото му на стол, обърнат с облегалката напред. Съвсем истински човек.

— Събуди се, старче — викаше посетителят.

Беше млад, не повече от трийсетгодишен. Зад плоските очила със стоманени рамки гледаха тъмни и внимателни очи. Кестенявата му коса беше дълга, носеше пуловер с висока яка и за миг Дюсандър помисли, че това е преоблечено момче. Ала това не беше момче, облякло много старомоден син костюм, прекалено дебел за калифорнийския климат. На ревера на костюма имаше малка сребърна игла. Сребро — металът, с който се убива вампири и върколаци! Това беше еврейската звезда.

— На мен ли говорите? — попита Дюсандър на немски.

— Че на кого? Вашият съсед си отиде.

— Хайзел?

— Да. Отиде си вчера. Събудихте ли се?

— Разбира се. Но вие очевидно ме бъркате с някой друг. Казвам се Артър Денкър. Сигурно бъркате стаята.

— Името ми е Вайскопф. А вашето е Курт Дюсандър.

Дюсандър се опита да оближе устни, но не успя. Изглеждаше много вероятно това да е част от кошмара, един нов вариант, нищо друго. *Доведи ми някой пияница и ми дай нож за пържоли, Мистър Еврейска Звезда, ще го издухам като дим.*

— Не познавам Дюсандър — каза той на младия мъж. — Не ви разбирам. Може ли да позвъня на сестрата?

— Разбирате — рече Вайскопф. Той леко се премести и отметна от челото си кичур коса. Прозаичността на този жест разпръсна и последната надежда на Дюсандър.

— Хайзел — произнесе Вайскопф и посочи празното легло.

— Хайзел, Дюсандър, Вайскопф — тези имена не ми говорят нищо.

— Хайзел падна от стълба, когато си слагаше новата водосточна тръба на къщата — обясни Вайскопф. — Счупи си гръбнака. Може би никога няма да ходи. Нещастник. Но това не беше единствената трагедия в живота му. Той е бил концлагерист в Патин, там е загубил жена си и двете си дъщери. Патин, където командвахте вие.

— Мисля, че сте луд — каза Дюсандър. — Името ми е Артър Денкър. Дойдох в тази страна след смъртта на жена ми. Преди това бях...

— Спестете ми тези приказки — рече Вайскопф и вдигна ръка. — Той не е забравил вашето лице. Това лице.

Вайскопф тикна една снимка в лицето на Дюсандър като илюзионист, който прави фокус. Беше една от онези, които момчето му показва преди години: младият Дюсандър с небрежно накривена есесовска фуражка зад бюрото си.

Дюсандър започна бавно, вече на английски, като произнасяше внимателно думите.

— През войната бях заводски механик. Отговарях за производството на разпределителния вал и двигателите на бронираните коли и танковете. По-късно участвах в разработването на танка „Тигър“. Моята запасна част беше свикана по време на битката

за Берлин и се бих достойно, макар и за малко. След войната работих в Есен, в Меншлеровите моторни заводи докато...

— ... докато трябваше да бягате в Южна Америка. С вашето злато, претопено от еврейски зъби, с вашето сребро, претопено от еврейски накити и с номера на вашата сметка в швейцарска банка. Знаете ли, мистър Хайзел се върна вкъщи щастлив. Е, имал и лоши моменти, когато се събудил в тъмното и разбрал с кого дели стаята. Сега е по-добре. Той вярва, че бог му е отредил върховната привилегия да си счупи гръбнака, за да стане оръдие за залавяне на един от най-големите касапи, които някога са живели.

Дюсандър отговори бавно, произнасяйки думите внимателно.

— През войната бях заводски механик...

— Я зарежете това. Документите ви няма да издържат сериозна проверка. Зная това, вие също. Ние ви открихме.

— Отговарях за производството на...

— На трупове. Както и да е, преди нова година ще бъдете в Тел Авив. Този път властите си сътрудничат с нас, Дюсандър. Американците искат да бъдем щастливи и ти си едно от нещата, които ни правят щастливи.

— ... разпределителен вал и двигатели за бронирани коли и танкове. По-късно участвах в разработката на танка „Тигър“.

— Ставате досаден. Защо го усуквате?

— Моята запасна част беше свикана...

— Добре, тогава. Ще ме видите пак. Скоро.

Вайскопф стана и излезе от стаята. За миг сянката му се мярна на стената и също изчезна. Дюсандър затвори очи. Мислеше дали Вайскопф казва истината за сътрудничеството с американците. Преди три години, когато Америка имаше трудности с нефта, той нямаше да повярва на това. Ала сегашните катаклизми в Иран можеха да затвърдят американската подкрепа за Израел. Това беше възможно. Имаше ли значение? По един или друг начин, законно или незаконно, Вайскопф и неговите колеги щяха да го хванат.

С нацистите те бяха безкомпромисни, а станеше ли дума за лагери, те ставаха лунатици.

Разтрепера се целият. Но той знаеше какво да направи сега.

Документите за успеха на учениците от прогимназията в Санто Донато се пазеха в стар занемарен склад на северната страна, близо до изоставеното депо. Вътре беше тъмно, стъпките кънтяха, миришеше на восък, паста за лъскане и препарат за почистване — със склада се разпореждаше училищния отдел.

Ед Френч беше там към четири часа, хванал за ръка Норма. Портиерът ги пусна, каза на Ед, че това, което търси, е на четвъртия етаж. Показа им скърцащият раздрънкан асансьор, който така изплаши Норма, че тя потъна в мълчание.

Момиченцето дойде на себе си на четвъртия етаж, заподскача и започна да прави щуротии между мрачните редици от кутии и папки, сред които Ед търсеше да открие бележниците от 1975 година. Той дръпна втората кутия и започна да рови из буквата „Б“: БОРК, БОСТУИК, БОСУЕЛ. БОУДЪН, ТОД. Извади бележника, тръсна нетърпеливо глава над него в мъжделивата светлина и отиде до един от високите прашни прозорци.

— Не се върти тук, захарче — извика той през рамо.

— Защо, татко?

— Защото троловете ще те хванат — рече той и вдигна бележника на Тод към светлината.

Разбра всичко от пръв поглед. Бележникът, който тук се търкаляше в папките от три години, беше внимателно, почти професионално фалшифициран.

— Исусе! — промърмори Ед Френч.

— Тролове, тролове, тролове — пееше ликуващата Норма и продължаваше да танцува сред купищата папки.

Дюсандър вървеше внимателно по болничния коридор. Чувстваше се малко несигурен в краката. Носеше синята си хавлия за баня над бялата болнична пижама. Беше вечер, малко след девет часа, сестрите предаваха смяната. През следващия половин час щяха да бъдат заети, той вече забеляза, че са заети при всяка смяна. По това време си предаваха бележки, разменяха клюки и пиеха кафе в стаята на сестрите, която се намиреше зад ъгъла след чешмата за пиене.

Искаше само да мине край чешмата за пиене.

Не му обърнаха внимание в широкия коридор, който по това време му напомняше за дълга и еквивалентна железопътна гара минути след тръгването на пътническия влак. Болните се разхождаха бавно насамнатам, някои облечени в халати като него, други държаха отзад краищата на болничните си пижами. Смесица от музика идеше от няколко транзисторни радиоапарата в различни стаи. Посетителите идваха и си отиваха. В една от стаите се чуваше мъжки смях, някой плачеше в коридора. Край него мина един лекар, забил нос в роман, отпечатан върху евтина хартия.

Дюсандър отиде до чешмата, пи вода, изплакна уста с шепа и погледна към затворената врата в края на коридора. Тази врата стоеше винаги заключена, поне така беше на теория. На практика, както забеляза, понякога оставаше отключена и ненаблюдавана. Много често през хаотичния половин час за предаване на смяната, сестрите се скупчваха зад ъгъла. Дюсандър беше забелязал това с обиграното си и набито око на човек, който много дълго е бил на нокти. Искаше му се само да е наблюдавал някоя и друга седмица какво става с ненадписаната врата, да гледа опасното ѝ отваряне — късметът му щеше да излезе само веднъж. Но той нямаше и една седмица.

Името, с което беше известен в Резиденцията — Върколака, можеше да остане неизвестно още два-три дни, но можеха да го открият и утре. Той не смееше да чака. Когато всичко излезе наяве, ще го поставят под постоянно наблюдение.

Отпи още една малка глътка, избърса уста и се огледа на двете страни. Сетне, внезапно и без да се крие, прекоси коридора, натисна бравата и влезе в склада за лекарства. Ако дежурната сестра беше на мястото си зад бюрото, той щеше да бъде само късогледият мистър Денкър. Много се извинявам, мила госпожо, мислех, че това е тоалетната. Колко съм глупав.

Но в склада за лекарства нямаше никой.

Плъзна поглед по горната полица отляво. Имаше само капки за очи и уши. На следващата полица бяха наредени разхлабителни и свещички. На третата полица зърна „Секонал“ и „Веронал“. Той пхна шишенце „Секонал“ в джоба на дрехата си. После излезе през вратата, без да се оглежда със загадъчна усмивка на лице — това не е тоалетната, нали? Тя е там, почти срещу чешмичката. Колко съм глупав!

Мина през вратата с надпис „МЪЖЕ“, влезе вътре и си изми ръцете. Върна се по коридора към полусамостоятелната стая, която след изписването на изтъкнатия мистър Хайзел беше станала съвсем самостоятелна. На масичката между леглата имаше чаша и пластмасова кана с вода. Жалко, че нямаше бърбън; срамна работа. Ала хапчетата щяха да го отнесат с каквото и да ги погълнеше.

— *Много ти здраве*, Морис Хайзел — рече той с лека усмивка и си наля чаша вода. След толкова години подскачане в мрака, след толкова лица, които го гледаха свойски от пейките в парковете, в ресторантите или по автобусните спирки, най-подир го познаха и спипаха чрез човек, когото не познаваше. Беше смешно. Хвърли на Хайзел само два погледа, Хайзел, който по волята божия лежеше със счупен гръбнак. Помисли си повторно, че не е *просто* смешно, беше *много* смешно.

Сложи три хапчета в устата си, глътна ги с вода, сложи още три, после още три. В стаята от другата страна на коридора видя двама старци, които разгорещено играеха карти, наведени над нощната масичка. Единият от тях страдаше от херния. Каква беше болестта на другия? Камъни в жлъчката? Камъни в бъбреците? Тумор? Простатата? Ужасът на старческата възраст. Те бяха безброй.

Напълни отново чашата с вода, ала не погълна веднага нови таблетки. С прекаляване нямаше да постигне целта си. Ако продължеше да ги поглъща, стомахът му щеше да изхвърли

съдържанието си и да го спаси за всички недостойни неща, които щяха да му сторят и американците, и израелците. Нямахше намерение да се опитва да спасява глупаво живота си като *Hausfrau*^[1] в пиянска истерия.

Разтрепераният, висок и победоносен глас на един от картоиграчите долетя до ушите му:

— Тройка на осмица, петнайсет на дванайсет и валето за тринайсет. Харесват ли ти тези ябълки?

— Не му бери грижа — рече самоуверено старецът с хернията. — Имам достатъчно точки. Аз печеля битката.

Печеля битката, помисли заспиващия Дюсандър. Хубав израз, американците си падат по такива. *Моето лайно не е рядко, краката или вратата, заври си го там, където слънцето не огрява, много приказки — малко пари.* Чудесен идиом.

Мислят си, че са го хванали, но той печели битката пред очите им.

Сред многото абсурдни неща усети, че иска да остави бележка на момчето. Искаше да му каже, че трябва да внимава. Да слуша старият човек, който най-сетне направи погрешна стъпка. Искаше да му каже, че най-подир той, Дюсандър, започна да го уважава, макар че никога няма да го харесва, и че разговорите с него са нещо по-хубаво, отколкото задълбочаването в собствените мисли. Но всяка бележка, колкото и невинна да е тя, можеше да привлече подозрение към момчето, а Дюсандър не искаше това. Момчето щеше да прекара тежко месец-два в очакване да се появи някой държавен агент и да го пита за документ, намерен в банковата касетка на Курт Дюсандър, същият Артър Денкър. Но след време ще повярва, че му е казал истината. Момчето не трябваше да бъде засегнато от това, докато има ум в главата.

Дюсандър протегна ръка, която сякаш измина километри, взе чашата с водата и глътна още три хапчета. Остави чашата, затвори очи и потъна дълбоко в своята мека възглавница. Никога не беше заспивал така, а щеше да спи дълго. Щеше да си почине.

Освен ако това беше сън.

Мисълта го потресе. *Сънища? Моля те, господи, не! Не искам тези сънища. Нито за вечността, нито с каквато и да е възможност за пробуждане. Нито...*

Обхванат от внезапен ужас, той се опита да се пребори със събуждането. Сякаш към него нетърпеливо се протягаха ръце, за да го сграбчат и измъкнат от леглото, ръце с алчни пръсти.

(!НЕ!)

Мислите му секнаха в стръмната спирала от мрак и той полетя по стръмната спирала като по добре смазана пързалка, все по-надолу, към сънищата, които бяха там.

В 1:35 през нощта откриха, че е взел опасна доза, а след петнайсет минути съобщиха, че е умрял. Дежурната сестра беше млада и чувствителна към леко ироничната изтънченост на стария мистър Денкър. Тя се разплака. Беше католичка и не можеше да разбере защо такъв мил старец, който вече оздравяваше, е постъпил така и е изпратил безсмъртната си душа в пъкъла.

---

[1] Домакия (нем.) — Б.пр. ↑

В събота никой в къщата на Боудънови не ставаше преди девет часа. Тази сутрин в девет и трийсет Тод и баща му четяха на масата, а поспаливата Моника, все още сънена, им поднесе безмълвно бъркани яйца, сок и кафе.

Тод четеше евтин научнофантастичен роман, а Дик се беше потопил в „*Аркитекчъръл Дайджест*“, когато вестникът изшумоля пред вратата.

— Искаш ли да го донеса, татко?

— Аз ще го взема.

Дик донесе вестника, сръбна от кафето и се задави, когато съзря написаното на първа страница.

— Какво става, Дик? — попита Моника и побърза към него.

Дик изплю кафето, което му беше влязло в кривото гърло, и докато Тод го гледаше над евтиното книжле с кротко учудване, Моника започна да го тупа по гърба. На третия удар погледът ѝ падна на вестникарското заглавие и ръката ѝ спря насред пътя, сякаш играеше на статуи. Очите ѝ се разшириха като че всеки момент ще паднат на масата.

— Велики боже небесни! — изрече Дик Боудън със сподавен глас.

— Това не е ли... не мога да повярвам... — започна Моника и млъкна. Тя погледна към Тод. — О, милият...

Баща му също го гледаше.

Разтревоженият Тод отиде до масата.

— Какво има?

— Мистър Денкър — рече Дик. Само това успя да произнесе.

Тод прочете заглавието и разбра всичко. С тъмни букви беше написано: **ИЗБЯГАЛ НАЦИСТ СЕ САМОУБИ В БОЛНИЦАТА НА САНТО ДОНАТО**. Отдолу имаше две снимки, една до друга. Тод ги беше виждал и двете. На едната виреше нос Артър Денкър, шест години по-млад и по-жизнен. Тод знаеше, че го е снимал един хипи —

уличен фотограф, и старецът купил снимката само за да не попадне случайно във вражески ръце. На другата снимка офицерът от СС Курт Дюсандър седеше зад бюрото си в Патин. Фуражката му беше леко накривена на една страна.

Ако имаха снимката, направена от фотографа-хипи, те вече са били в къщата му.

Тод прегледа набързо статията. Умът му работеше трескаво. Не се споменаваше за пияниците, но щяха да ги намерят и когато това стане, ще излезе световен разказ. КОМЕНДАНТЪТ НА ПАТИН НЕ ГУБИ ФОРМА. УЖАС В МАЗЕТО НА НАЦИСТА. ТОЙ НЕ Е СПРЯЛ ДА УБИВА.

Тод Боудън се олюля.

Някъде далече, като ехо, дочу острия вик на майка си:

— Хвани го, Дик! Той припадна!

Думата

(припаднаприпаднаприпадна)

продължаваше да се повтаря. Усети като в мъгла как ръцете на баща му го подхващат и за известно време Тод не чувстваше нищо, не чуваше нищо.

Когато разгърна вестника, Ед Френч ядеше сладкиш. Той се закашля, издаде странен звук и изплю трохите по цялата маса.

— Еди! — каза с известна тревога Сондра Френч. — Добре ли си?

— Тати се задави, тати се задави — съобщи малката Норма с добър нервен хумор, след което щастлива се присъедини към майка си и затупа Ед по гърба. Ед не усещаше ударите. Той още се пулеше във вестника.

— Нещо лошо ли, Еди? — попита отново Сондра.

— Той е! Той е! — провикна се Ед, като тикаше пръст във вестника толкова силно, че нокътят му дращеше все в отдел „А“.

— Оня човек! Лорд Питър!

— За бога, какво...

— *Това е дядото на Тод Боудън!*

— Какво? Този военен престъпник? Това е *лудост*, Еди!

— Но това е *той*! — промърмори Ед. — Всемогъщи Исусе, това е *той*!

Сондра Френч дълго и съсредоточено гледа снимката.

— Изобщо не прилича на Питър Уимзи — рече накрая тя.

Блед като платно, Тод седеше на кушетката между баща си и майка си.

Срещу тях седеше посивелият и вежлив полицейски детектив Ричлер. Бащата на Тод предложи да се обади в полицията, но Тод предпочете да го направи сам. Гласът му се късаше на места, сякаш беше на четиринайсет години.

Тод завърши рецитала си. Не беше много дълъг. Говореше с механична безизразност, което адски плашеше Моника. Вярно, че навърши седемнайсет години, но в много отношения си оставаше момче. Това щеше да го стресне завинаги.

— Четях му... о, не зная. „Том Джоунс“. „Воденицата“. Тя беше много потискаща. Мислех, че никога няма да свърши. Някои разкази от Хоторн — помня, че той харесваше особено „Великото каменно лице“ и „Младият Гудман Браун“. Започнахме за клуба Пикуик, но той не я хареса. Каза, че Дикенс е забавен, когато е сериозен, а книгата за *Пикуик* е само игрива. Това беше неговата дума: игрива. Най-много напреднахме с „Том Джоунс“. И двамата я харесахме.

— И това беше преди три години? — попита Ричлер.

— Да. Продължих да се отбивам при него, когато имах възможност, но за гимназията пътувах с автобус през целия град... някои от момчетата едва събраха отбор... имахме много домашни... нали разбирате... толкова много неща.

— Имаше по-малко време.

— По-малко време, така е. Учебните занятия в гимназията бяха по-трудни... трябваше да постигна успех за влизане в колеж.

— Но Тод е много способен ученик — някак автоматично произнесе Моника. — Завърши втори в класа. Толкова се гордеем!

— Бас държа, че е така — каза Ричлер с топла усмивка. — Имах две момчета във Феървю, в Долината, те можеха да поддържат само

спортната си форма. — Той пак се обърна към Тод. — Не си му чел книги, откакто постъпи в гимназията?

— Не. Веднъж му четох вестник. Отбих се да го видя и той ме попита какви са заглавията на вестниците. Интересуваше си от Уотъргейт, когато започна аферата. И винаги се интересувахте какво става на борсата и съобщенията на тази страница често го караха да се насира. Извинявай, мамо.

Тя го потупа по ръката.

— Не зная защо толкова го вълнуваше тази страница, но той се интересувахте какво става на борсата.

— Имал е няколко акции — каза Ричлер. — Това е поддържало интереса му. Имал е и пет комплекта документи за самоличност, укрити в къщата. Очевидно е бил доста предпазлив.

— Предполагам, че пази акциите си в касетка в някоя банка — рече Тод.

— Моля? — повдигна вежди Ричлер.

— Акциите — каза Тод. Баща му, който също изглеждаше озадачен, кимна на Ричлер.

— Малкото акции, които са му останали, бяха в кутия под леглото му — обясни Ричлер, — заедно с онази фотография като Денкър. Той имаше ли касетка, синко? Споменава ли е някога, че има?

Тод помисли и поклати глава.

— Само си мислех, че това е мястото, където човек пази акциите си. Не зная. Цялата... цялата тази работа просто... разбирате ли... ми стопи лагерите.

Той тръсна глава като замаян и това движение изглеждаше съвсем естествено. Тод наистина беше замаян. Малко по малко той почувства, че неговият инстинкт за самосъхранение се възвръща. Усети нарастваща тревога и първите кълнове на доверие. Ако Дюсандър беше наел касетка в банката за този подсигурителен документ, нямаше ли да сложи в него акциите си? А онази снимка?

— Ние работим заедно с израелците — каза Ричлер. — Съвсем неофициално. Ще съм ти много благодарен, ако не споменаваш това при среща с журналисти. Те са истински професионалисти. Един човек на име Вайскопф иска да поговори с теб утре, Тод. Ако сте съгласни — ти и твоите родители.

— Защо не — рече Тод, ала изпита атавистичен страх при мисълта да го души същата глутница, която преследваше Дюсандър през втората половина от живота му. Дюсандър изпитваше истинско уважение към тях и Тод знаеше, че винаги трябва да помни това.

— Мистър и мисис Боудън? Възразявате ли против една среща на Тод с мистър Вайскопф?

— Не, стига Тод да е съгласен — рече Дик Боудън. — Но бих искал да присъствам. Чел съм за тези типове от Мосад...

— Вайскопф не е от Мосад. Той е това, което израелците наричат „специален оперативен работник“. Всъщност той изучава еврейска литература и английска граматика. И е написал два романа — усмихна се Ричлер.

Дик вдигна ръка, за да отхвърли предложението.

— Каквото и да е, няма да допусна да вадят душата на Тод. От това, което съм чел, тези момчета са *прекалени* професионалисти. Може и да е свестен човек. Искам вие и този Вайскопф да запомните, че Тод се опитваше да помага на един старец. Той се представяше за друг човек, но Тод не знаеше това.

— Така е, татко — каза Тод с измъчена усмивка.

— Искам само да ни помогнете с каквото можете — произнесе Ричлер. — Забележката ви е справедлива, мистър Боудън. Ще видите, че Вайскопф е приятен, деликатен човек. Свърших с моите въпроси, но ще поразпръсна мъглата, като ви кажа какво интересува най-много израелците. Тод е бил с Дюсандър, когато той е получил сърдечен пристъп и е влязъл в болницата...

— Той ме помоли да отида и да му прочета някакво писмо — обясни Тод.

— Знаем. — Ричлер се наведе напред с лакти на коленете си, а връзката му хвърли сянка на пода. — Израелците искат да научат подробности за това писмо. Дюсандър беше едра риба, но той не е последният, така казва Сам Вайскопф, и аз му вярвам. Те мислят, че Дюсандър може да знае нещо за някои от останалите риби. Повечето от тях, които са още живи, вероятно се намират в Южна Америка, но може да живеят и в десетина други страни... включително и в Съединените Щати. Знаете ли, че във фойето на хотел „Тел Авив“ те хванаха за яката човека, който е бил *заместник-комендант* на Бухенвалд?

— Наистина ли? — облещи очи Моника.

— Наистина — кимна Ричлер. — Преди две години. Според израелците цялата работа е там, че писмото, което Тод е чел на Дюсандър, трябва да е било от някоя друга риба. Може да са прави, може и да грешат. И в двата случая искат да знаят истината.

Тод, който се беше върнал в къщата на Дюсандър да изгори писмото, каза:

— Лейтенант Ричлер, бих ви помогнал — на вас или на този Вайскопф, стига да можех, но писмото беше на немски. Много ме затрудни. Чувствах се като глупак. Мистър Денкър... Дюсандър... беше много развълнуван и ме караше да повтарям думите, които не разбираше заради лошото ми произношение. Имам чувството, че разбираше много добре. Помня, че веднъж се засмя и рече: „Да, да, точно така трябва да направиш, нали?“ После каза нещо на немски. Беше две-три минути преди сърдечния пристъп. Нещо за *Dummkopf*. Мисля, че на немски това значи глупав.

Той погледна несигурно към Ричлер, доволен от лъжата си.

Ричлер кимна.

— Да, разбрахме, че писмото е било на немски. Дежурният лекар чул това от теб и го повтори. А писмото, Тод, спомняш ли си какво стана с него?

Ето, това е, помисли Тод. Скърцане.

— Струва ми се, че беше на масата, когато дойде линейката. И когато всички излязохме. Не бих могъл да потвърдя пред съда, но...

— Мисля, че на масата имаше някакво писмо — намеси се Дик. — Взех нещо и хвърлих поглед. Въздушна поща, мисля, но не забелязах, че е написано на немски.

— Тогава то трябва да е още там — каза Ричлер. — Не можем да го пропуснем.

— А то не е ли? — попита Дик. — Искам да кажа, нямаше ли го?

— Нямаше го.

— Може някой да е разбил вратата — предположи Моника.

— Нямало е нужда от разбиване — каза Ричлер. — В суматохата около изнасянето на носилката къщата изобщо не е била заключена. Очевидно самият Дюсандър не е могъл да помоли някого да заключи вратата. Секретният ключ още е бил в джоба на панталоните му, когато той е умрял. Къщата му не е заключвана от момента, когато линейката

на бърза помощ го е откарала, докато ние я заключихме в два и половина през нощта.

— Ето, видяхте ли? — възкликна Дик.

— Не — рече Тод. — Виждам какво безпокои лейтенант Ричлер. — Да, той виждаше много добре. Трябва да си сляп, за да не видиш. — Защо един крадец ще открадне писмо? Особено ако е написано на немски. Не върви. Мистър Денкър не беше богат, но можеше да се открадне нещо по-ценно.

— Точно така, позна — каза Ричлер. — Не е зле.

— Тод много искаше да стане детектив, когато порасне — рече Моника и разроши леко косата на Тод. Когато стане голям, може и да се насочи към това, но сега не му минава през ума. Боже, как мразеше да го вижда толкова блед! — Мисля, че тия дни промени решението си и ще изучава история.

— Историята е хубава дисциплина — кимна Ричлер. — Можеш да станеш историк-изследовател. Чел ли си Джозефин Тей?

— Не, сър.

— Няма значение. Искам само моите момчета да имат по-големи амбиции от това да видят как „Ангелите“ печелят купата тази година.

Тод се усмихна измъчено и премълча.

Ричлер пак стана сериозен.

— Впрочем, ще ви кажа нашата теория. Предполагам, че някой, вероятно местен човек, от Санто Донато, е знаел кой и какъв е бил Дюсандър.

— Така ли? — попита Дик.

— Да. Някой е знаел истината. Може би друг избягал нацист. Зная, че това звучи като работа на Робърт Лъдълъм, но кой би могъл да предположи, че има поне един прикрит нацист в малко спокойно предградие като това? А когато Дюсандър влиза в болницата, този мистър Х се вмъква в къщата и прибира изобличителното писмо. Затова сега толкова много полуизгнили фасове плуват в канализацията.

— В това няма кой знае какъв смисъл — рече Тод.

— Защо не, Тод?

— Ами, ако мистър Денк... ако Дюсандър имаше стар приятел от лагерите или просто стар приятел-нацист, защо ще ме безпокои да отида и да му чета писмо? Искам да кажа защо трябва да ме поправя? Този стар приятел-нацист, за когото говорите, поне ще знае немски.

— Добро попадение. Освен ако този друг човек е в инвалидна количка или е сляп. От всичко, което знаем, това може да е самият Борман, който не смее да излезе и да си покаже лицето.

— Слепец или човек в инвалидна количка не може да се вмъкне и да вземе писмото — забеляза Тод.

Ричлер отново го погледна с възхищение.

— Вярно. Но един слепец е способен да отмъкне писмото, макар и да не може да го прочете. Или да наеме някого.

Тод си помисли, че това е вече прекалено. Кимна и едновременно сви рамене, за да покаже, че тази мисъл е изсмукана от пръстите. Ричлер беше отишъл много по-далеч от Робърт Лъдълъм и навлизаше в територията на Сакс Ромър. Но колкото и пресилена да беше тази идея, нямаше никакво шибано значение, нали? Не. Какво значение имаше, че Ричлер душеше наоколо и че този блестящ Вайскопф също души.

Писмото, проклетото писмо! Тъпата проклета идея на Дюсандър. И изведнъж си помисли за своята пушка калибър 7,62 милиметра, която лежеше в калъфа на полицата в студения тъмен гараж. Той бързо отхвърли тази мисъл. Дланите на ръцете му се бяха изпотили.

— Дюсандър имаше ли приятели? — попита Ричлер.

— Приятели? Не. По едно време имаше чистачка, но тя се отказа и той не си направи труда да потърси друга. През лятото нае момче да му окоси тревата, но тази година, струва ми се, не е търсил друго. Тревата е много избуяла, нали?

— Да. Разпитахме доста хора и както изглежда, не е наемал друго момче. Търсеха ли го по телефона?

— Разбира се — рече безцеремонно Тод. Това беше проблясък и той съзря в него относително безопасен спасителен изход. Откакто познаваше Дюсандър, неговият телефон звъня само пет-шест пъти — обаждана се търговци, избирателни организации, които събираха храни за закуска или просто бъркаха номера. Телефонът му трябваше само ако се разболее, както и стана, да изгние душата му в ада. — Обаждана му се веднъж или два пъти седмично.

— Говореше ли на немски в тези случаи? — попита бързо Ричлер. Изглеждаше възбуден.

— Не — отвърна Тод и изведнъж стана предпазлив. Не му хареса възбудата на Ричлер, имаше нещо фалшиво, нещо много опасно в нея. Тод беше сигурен в това и вътре в себе си се бореше яростно, за да не

плувне в пот. — Той не говореше много. Помня, че два пъти каза нещо като „Момчето, което ми чете, сега е тук. Ще ти се обадя по-късно“.

— Бас държа, че е така — каза Ричлер и потупа с длани бедрата си. — Залагам двуседмичната си заплата, че това е човекът. — Той шумно затвори бележника си и стана. Доколкото Тод успя да забележи, той не записа нищо, само си драскаше. — Благодаря на всички, особено на теб, Тод. Зная, че ужасно си потресен, но скоро всичко ще свърши. Ще преровим къщата от мазето до тавана и от тавана до мазето. Доведохме специални групи. Може би ще открием следите на човека, който се е обаждал на Дюсандър по телефона.

— И аз се надявам — рече Тод.

Ричлер се ръкува с всички и си тръгна. Дик предложи на Тод да излязат и да поиграят бадминтон до обед. Тод отговори, че нито му се играе бадминтон, нито му се обядва, и се качи горе с наведена глава и отпуснати рамене. Родителите му си размениха съчувствени, разтревожени погледи. Тод легна на леглото, впери поглед в тавана и си помисли за своята пушка калибър 7,62 милиметра. Видя я съвсем ясно с вътрешното си око. Представи си как ще пъхне синкавата стоманена цев в тънкия еврейски задник на Бети Траск — точно такъв остър бодил ѝ трябваше. *Харесва ли ти, Бети?* — се чу да я пита. — *Само ми кажи дали ти стига.* Представи си нейните писъци. Накрая жестока усмивка застина на лицето му. *Да, само ми кажи, кучко, така добре ли е? Добре? А?*

— Е, какво мислиш? — попита Вайскопф, когато Ричлер го качи в колата пред закусвалнята на три преки от къщата на Боудънови.

— Мисля, че момчето е донякъде вътре — каза Ричлер. — По някакъв начин, до известна степен. Толкова ли е хладнокръвен? Ако му налееш гореща вода в устата, ще ти изплюе ледени кубчета. На два пъти му сложих уловки, но не постигнах нищо, което да използвам пред съда. Ако отида малко по-далеч, някой хитър адвокат ще го измъкне от клопката, дори да има нещо. Мисля, че в съдилищата го броят за юноша — едва на седемнайсет години, хлапак. Струва ми се, че всъщност не е бил юноша от деветгодишна възраст. Той е зловец, човече. — Ричлер пъкна цигара в уста и се засмя. Смехът му разтърси въздуха. — Искам да кажа, дяволски зловец.

— На коя уловка се хвана?

— На телефонните обаждания. Това е главното. Когато му подхвърлих тази мисъл, очите му пламнаха като светлините на игрален автомат. — Ричлер зави наляво и подкара безличната си кола Чевай Нова по платното, което водеше към магистралата. На двеста метра от тях се намираше склона с падналото дърво, откъдето Тод съвсем наскоро, в една съботна сутрин, се беше целил с празна пушка в минаващите коли.

— Казал си е: „Това ченге е далеч от истината, ако си мисли, че Дюсандър има приятели-нацисти тук, в града, но ако си мисли така, това ме поставя извън съмнение.“ И твърди, че са се обаждали на Дюсандър един-два пъти седмично. Много загадъчно. „Сега не мога да говоря, 2-пет, обади се пак“ — нещо такова. А Дюсандър е имал режим на мълчалив телефон през последните седем години. Почти никакви разговори, особено междуградски. Не са му звънили повече от един-два пъти в година.

— Нещо друго?

— Той веднага стигна до извода, че писмото е изчезнало и толкова. Знаеше, че това е единственото нещо, което е изчезнало, защото той се е върнал и го е взел.

Ричлер тръсна цигарата си в пепелника.

— Ние *мислим*, че писмото е само заблуда. Според нас Дюсандър е получил сърдечен пристъп, когато се е опитал да зарови онзи труп... последния. Имаше кал по обувките и маншетите му, така че предположението е съвсем реално. Това ще рече, че е извикал момчето *след* като е получил пристъпа, а не преди него. Изкатерил се е по стълбата и се е обадил на момчето. Момчето се измъква, както, между другото, се е измъквало винаги, и съчинява тази история с писмото под натиска на момента. Тя не е гениална, но не е и съвсем лоша, предвид на обстоятелствата. Той отива и оправя цялата бъркотия на Дюсандър. Сега момчето е адски пришпорено — пристига линейката, идва баща му, то има нужда от писмо за камуфлаж. Отива горе и счупва кутията...

— Имате ли доказателства? — попита Вайскопф и запали цигара. Той пушеше „Плейър“ без филтър, на Ричлер те му смърдяха като конски фъшкии. Нищо чудно, че Британската империя се разпадна, щом като пушат такива цигари.

— Да, всичко е черно на бяло — каза Ричлер. — Има отпечатъци върху кутията, които съвпадат с тези от училище. Но неговите отпечатъци са оставени навсякъде в проклетата къща.

— Тогава ако излезеш с тези доказателства пред него, можеш да го посплашиш — подхвърли Вайскопф.

— Виж какво, ти не познаваш това хлапе. Когато казах, че е хладнокръвен, имах предвид точно това. Ще каже, че Дюсандър го е помолил да донесе кутията, за да сложи нещо или да извади нещо.

— Има негови отпечатъци върху лопатата.

— Ще каже, че я е използвал да посади розов храст в задния двор. — Ричлер извади цигарите си, но кутията беше празна. Вайскопф му предложи „Плейър“. Ричлер взе една цигара, дръпна и се закашля. — И на вкус са такива. Като миризмата им.

— Като онези хамбургери, с които обядвахме вчера — усмихна се Вайскопф. — Тези Мак-бургери.

— Големите Мак — каза Ричлер и се засмя. — Това опрашване между две култури невинаги дава резултат. — Усмивката му поизбледня. — Той изглежда толкова чистичък, разбираш ли?

— Да.

— Не е като оня доктор по право от Васко с косми на гъза и вериги на мотоциклетните си ботуши.

— Не е. — Вайскопф погледна движението около тях и се зарадва, че не шофира. — Той е само момче. Бяло момче от добро семейство. Много ми е трудно да повярвам, че...

— Мислех, че ги имате готови за работа с оръжие и гранати, когато станат на осемнайсет години. В Израел.

— Да. Но той е бил на *четиринайсет*, когато е започнало всичко това. За какво му е на четиринайсетгодишно момче да се забърква с човек като Дюсандър? Опитвах се да разбера това и не успях.

— Аз бих попитал как — каза Ричлер, хвърляйки цигарата си през прозореца. От нея го болеше главата.

— Станалото е просто късмет. Съвпадение. Случайна находка. Това е събитие, в което има пръст и черния, и белия случай.

— Не зная за какво говориш — рече мрачно Ричлер. — Зная само, че момчето е по-зловещо от буболечка под камък.

— Това, което казвам, е много просто. Всяко друго момче щеше да е щастливо да съобщи на родителите си или на полицията. Да каже:

„Открих един издирван човек. Той живее на този адрес. Да, сигурен съм.“ И да остави властите да си вършат работа. Мислиш ли, че греша?

— Не, не бих казал. Хлапакът ще бъде в центъра на вниманието няколко дни. Повечето момчета се стремят към това. Снимка във вестника, интервю във вечерните новини, може би награда от училищното настоятелство за гражданска доблест. — Ричлер се засмя. — По дяволите, хлапакът може да попадне сред *Истинските хора*.

— Какво е това?

— Няма значение — каза Ричлер. Трябваше да повиши глас, защото от двете им страни минаваха огромни товарни автомобили. Вайскопф поглеждаше нервно ту на едната, ту на другата страна. — Не ти и трябва да знаеш. Но за повечето момчета си прав. Повечето момчета.

— Но не *това* момче — рече Вайскопф. — Това момче, по волята на слепия случай, е проникнало зад маската на Дюсандър. И вместо да отиде при родителите си или при властите, отива при Дюсандър. Защо? Ще кажеш, че не ти пука, но мисля, че те интересува. Мисля, че тази мисъл те преследва, както преследва мен.

— Не е изнудване — каза Ричлер. — Сигурно. Това момче има всичко, което може да си пожелае един хлапак. Има хубава кола в гаража, да не споменавам пушката за слонове на стената. Даже ако целта му беше да изцеди Дюсандър само заради самия ужас, от него практически нямаше какво да се изцеди. Освен тези няколко пикливи акции.

— Можеш ли да бъдеш сигурен, че момчето не знае за откриването на труповете?

— Сигурен съм. Ще взема да се върна следобед и да го пораздрусам с тая новина. Засега той изглежда най-доброто ни попадение. — Ричлер леко тупна кормилото. — Ако някой ден се изясни всичко, ще се опитам да получа съдебно разрешение за претърсване.

— Дрехите на момчето, които е носило оная вечер?

— Да. Ако по дрехите му намерим пръст, която съвпада с пръстта от мазето на Дюсандър, мисля, че ще го пипнем. Но оттогава дрехите, с които е бил оная нощ, сигурно са изпрани пет-шест пъти.

— Какво ще кажеш за другите мъртви пияници? Онези, които полицията намери из целия град?

— Те са към Дан Бузман. Мисля, че няма никаква връзка с тях. Дюсандър не е бил толкова силен, и ако трябва да бъдем по-точни, той е имал една хубава примамка. Обещае им пиене и храна, заведе ги в къщи с градския автобус — шибания градски автобус! — и ги очисти направо в кухнята.

Вайскопф каза спокойно:

— Не става дума за Дюсандър.

— Какво искаш да... — започна Ричлер, но изведнъж затвори уста. Настана невероятно дълго мълчание, нарушавано само от движението на колите около тях. Сетне Ричлер произнесе меко: — Дай ми шибания...

— Като агент на моето правителство Боудън ме интересува само с това, което може да знае за връзките на Дюсандър с укриващите се нацисти. Но като човешко същество все повече започва да ме интересува самото момче. Ще ми се да разбере от какво се оплаква. Искам да зная защо. И докато се опитвам да отговоря на този въпрос, намирам, че все по-често се питам: *какво още?*

— Но...

— Можеш ли да предположиш, питам се, че жестокостите, в които е участвал Дюсандър, са основа за някакво привличане между тях? Безбожна идея, викам си. Това, което е ставало в концлагерите, още може да ти обърне стомаха. Сам се чувствах така, макар че единственият ми близък роднина беше дядо ми, който почина, когато бях на три години. Може би експериментите на германците разстилат над нас някакво мъртвешко обаяние, нещо, което отваря катакомбите на въображението? Може би част от нашия страх и ужас идва от съзнанието, че при подходящо или неподходящо стечение на обстоятелствата сами ще искаме да построим такива лагери и да попълним работните места в тях? Сякаш луди фюрери с перчем и лъснати като ботуши мустаци крещат „хайл“ навсякъде около нас? Сякаш червени дяволи, демони или дракони летят около нас на ципестите си изкопаеми крила?

— Не зная — каза Ричлер.

— Мисля, че повечето от тях ще изглеждат като обикновени счетоводители — продължи Вайскопф. — Малки умни хора с

диаграми, блок-схеми и електронни калкулатори са готови да повишат степента на смъртност и вместо шест милиона да убият двайсет или трийсет. Някои от тях може да приличат на Тод Боудън.

— По дяволите, ти си толкова зловещ, колкото и той — изрече Ричлер.

Вайскопф кимна.

— Това е зловеща област. Да намериш тези мъртви хора и животни в избата на Дюсандър, това не е ли зловещо, а? Мислил ли си някога, че това момче може би е започнало от обикновения интерес към лагерите? Интерес, който не се различава много от увлечението на други момчета да колекционират монети или марки или на тези, които обичат да четат за героите от Дивия запад? И че той е отишъл при Дюсандър, за да пие вода направо от чучура?

— От извора — поправи го автоматично Ричлер. — В това отношение мога да повярвам всичко, човече.

— Може би — смънка Вайскопф. Думите му се изгубиха в грохота на друг огромен камион, който минаваше край тях. Отстрани беше написано с двуметрови букви: „БУДВАЙЗЕР“. *Каква изумителна, страна*, помисли си Вайскопф и запали нова цигара. *Те не разбират как можем да живеем, заобиколени от полуоткачени араби, но ако живея тук две години, ще изпадна в нервно разстройство.* — Може би. И може би е невъзможно да стоиш до убиеца, затрупан с убити, и да останеш читав.

Ниският човек, който влезе в полицейския участък, влачеше след себе си облак смрад. Вонеше като скапани банани, долнопробна бензиностанция, изпразнения на хлебарки и вътрешността на градската боклукчийска кола в края на работната сутрин. Носеше овехтели панталони на рибена кост, разпрана сива учителска риза и дебело избеляло синьо яке, чиито отворени ципове стърчаха като наниз от пигмейски зъби. Горната част на обувките му беше прикрепена към подметките с лепенки. На главата му имаше мърлява шапка.

— Махай се, за бога! — изстена дежурният сержант. — Не си арестуван, Хап! Кълна се в господата! Кълна се в името на майка ми! Махай се! Дай да си поема дъх.

— Искам да поговоря с лейтенант Бузман.

— Той почина, Хап. Вчера хвърли топа. Всъщност ние всички пикаем на тая работа. Хайде, излез и ни остави да скърбим в мир.

— Искам да поговоря с лейтенант Бузман — рече малко по-силно Хап. Дъхът му разнасяше благоуханията на неговата уста — сочна гниеца смес на пица, ментолов дропс и десертно червено вино.

— Замина за Сиам по служба, Хап. Защо не вземеш да се махнеш оттук, а? Върви да изядеш една чорба с чесън.

— *Искам да поговоря с лейтенант Бузман и няма да си отида, ако не говоря с него.*

Дежурният сержант излезе от стаята и след около пет минути се върна с Бузман — слаб, леко прегърбен човек на петдесет години.

— Заведи го в твоя кабинет, съгласен ли си, Дан? — помоли дежурният сержант. — Така ще е най-добре.

— Ела, Хап — каза Бузман и след минута те бяха в триъгълното помещение, което му служеше за кабинет. Бузман предпазливо отвори единствения прозорец и се обърна към вентилатора, преди да седне. — Какво мога да направя за теб, Хап?

— Още ли се занимавате с онези убийства, лейтенант Бузман?

— Скитниците ли? Да, още ги разследвам.

— Е, аз зная кой се мърси с тях.

— Така ли, Хап? — попита Бузман. Беше зает с паленето на лулата си. Той рядко пушеше лула, но сега нито вентилаторът, нито отвореният прозорец можеха да премахнат миризмата на Хап. Скоро боята ще се напука и ще се олющи, помисли Бузман и въздъхна.

— Помните ли, бях ви казал, че Поули приказваше с едно момче един ден преди да го намерят накълцан в оная тръба? Спомняте ли си, лейтенант Бузман?

— Помня.

Някои пияници, които се навъртаха около Армията на спасението и кухнята за супа, която се намираще на няколко преки отгук, разправяха подобни истории за убитите скитници — Чарлз „Сони“ Бракет и Питър „Поули“ Смит. Те бяха виждали как един тип, който се мотае наоколо, младо момче, говори със Сони и Поули. Никой не знаеше със сигурност дали Поули е тръгнал с човека, но Хап и двама други твърдяха, че са видели как Поули Смит отива с него. Те мислеха, че тоя „тип“ е малолетен и им предлага бутилка мускатово вино в замяна на някакво удоволствие. Няколко пияници твърдяха, че са виждали подобен тип да се навърта наблизко. Описанието на „типа“ беше: великолепен, човек от безупречно потекло, който няма да бъде изправен пред съда. Млад, рус, бял. Какво повече ти трябва?

— Ами, миналата вечер бях в парка — каза Хап — и случайно видях този чешит във вестниците...

— В тоя град има закон срещу скитничеството, Хап.

— Аз само ги събирах — праведно изрече Хап. — Толкова е ужасно, че хората хвърлят боклук. Аз почиствах обществените площи, лейтенант. Проклетите обществени площи. Някои от тези вестници бяха от една седмица.

— Да, Хап — кимна Бузман. Спомни си, че е гладен и с нетърпение очаква обеди. Това време изглеждаше твърде далечно.

— Ами, както се разхождах, вятърът духна един от тези вестници в лицето ми и аз видях право пред мен човека. Сякаш видях ада, казвам ви. Вижте, това е човекът. Тоя човек тук.

Хап извади смачкан, пожълтял, дамгосан вестник от дебелото си яке и го разгъна. Бузман се наведе напред с умерен интерес. Хап сложи вестника на бюрото му и той прочете: 4 МОМЧЕТА СА ВКЛЮЧЕНИ

В ЗВЕЗДИТЕ ОТ ЮЖНАТА ГРУПА. Под заглавието имаше четири снимки.

— Кой от тях, Хап?

Хап сложи мръсния си пръст върху крайната снимка отдясно.

— Тоя. Казват, че името му е Тод Боудън.

Бузман погледна от снимката към Хап. Той някак професионално си помисли колко ли клетки от мозъка му са незасегнати, след като двайсет години беше врял в кипящия сос на евтино вино.

— Сигурен ли си, Хап? На снимката той е с бейзболна шапка. Не мога да кажа дали косата му е руса или не е.

— По усмивката — рече Хап. — Той се хили точно така. По същия величествен начин се ухили на Поули, когато тръгнаха заедно. Не мога да сбъркам тази усмивка и след милион години. Това е той, този тип.

Бузман не чу последните думи. Той мислеше, и то напрегнато. Тод Боудън. Това име му звучеше доста познато. Имаше нещо, което го тревожеше много повече от мисълта, че героят от местната гимназия е тръгнал да трепе пияници. Струваше му се, че е чул името тази сутрин в разговор. Намръщи се и се опита да си спомни къде.

Хап си отиде и Дан Бузман още се мъчеше да си спомни, когато влязоха Ричлер и Вайскопф. Заслушан в техните гласове, докато пиеха кафето си в полицейския участък, той най-подир получи проблясък.

— Велики боже! — рече лейтенант Бузман и излезе тичешком.

Родителите му предложиха да отменят следобедните си планове — Моника трябваше да пазарува, а Дик да играе голф с някои делови хора — и да останат вкъщи с него, ала Тод им каза, че предпочита да остане сам. Имаше намерение да си почисти пушката и да помисли отминало ли е всичко. Да се опита да го побере в разума си.

— Тод — започна Дик и изведнъж откри, че няма какво да каже. Предполагаше, че ако беше неговият баща, щеше да му дръпне една поучителна проповед. Но поколенията са се променили и Боудънови не бяха много по тази част. — Понякога стават такива неща — завърши той неубедително, защото Тод задържа погледа си върху него. — Гледай да не се тормозиш много.

— Всичко ще се оправи — рече Тод.

След излизането им той донесе парцали и шишенце оръжейно масло на пейката до розите. Върна се в гаража и взе пушката си. Занесе я на пейката и я разглоби, наслаждавайки се на прашния и сладостен дъх на цветята. Почисти внимателно пушката, като си тананикаше, а понякога пронизително изсвирваше през зъби. После сглоби оръжието. Можеше да го направи със същата лекота и на тъмно. Умът му работеше свободно. Когато се върна след пет минути, забеляза, че е заредил оръжието. Мисълта за стрелба по мишени не го блазнеше много, поне днес, но въпреки това той го беше заредил. Помисли си, че не знае защо.

Разбира се, че ще го сториш, Тод-бейби. Времето, така да се каже, дойде.

Това стана, когато лъскава жълта кола сви по алеята. Тод смътно познаваше човека, който слезе от колата. Мъглата се разпръсна, когато човекът затръшна вратата и тръгна към него с ниските си светлосини кецове. Разговор за минало-заминало; виж ти, по пътеката към къщата на Боудънови идеше Галоша Ед Френч, Човека с кецовете.

— Здравсти, Тод. Отдавна не сме се виждали.

Тод скри оръжието зад пейката и пусна широката си обаятелна усмивка.

— Здравейте, мистър Френч. Какво правите тук, в дивия край на града?

— Вашите вкъщи ли са?

— Ах, не са. Търсите ли ги за нещо?

— Не — каза Ед Френч след дълго мислене. — Не, струва ми се. Предполагам, че е по-добре да поговорим двамата. Може би ще ми обясниш разумно някои неща. Макар че, вижда бог, много се съмнявам в това.

Той бръкна в задния си джоб и извади изрезка от вестник. Тод разбра какво е това преди още Галоша Ед да му я подаде и за втори път през този ден видя една до друга снимките на Дюсандър. Едната, на уличния фотограф, беше заобиколена с черно мастило. Смисълът беше съвсем ясен: Френч е познал „дядото“ на Тод. Сега искаше да раздрънка новината на целия свят. Той желаше на акушерката приятни вести. Добрият стар Галош Ед с джазовите си приказки и с шибаните си гуменки.

Полицията ще се интересува много, макар че вече се интересуваше. Чувството, че пропада, се появи трийсетина минути след излизането на Ричлер. Сякаш се рееше някъде високо в балон, пълен с райски газ. Сетне хладна стоманена стрела проби обвивката на балона и сега той бавно падаше.

Телефонните обаждания, това беше грешката. Ричлер го тикаше така мазно към нея, сякаш му подлагаше прясно бухалско лайно. *Разбира се, рече, и падна право в капана. Обаждаха му се един-два пъти седмично.* Да си трошат главите и да търсят изкукали бивши нацисти. Чудесно. Освен ако са имали други сведения от Ма Бел. Тод не знаеше може ли телефонната компания да каже колко често се използва телефона... но един поглед в очите на Ричлер...

И после, писмото. Беше казал много небрежно на Ричлер, че къщата не е била ограбена, и без съмнение Ричлер си е помислил, че Тод може да знае това само ако се е връщал. Така и стана, и то не веднъж, а три пъти — първо да вземе писмото и още два пъти да провери за нещо изобличително. Не забеляза нищо; липсваше есесовската униформа, Дюсандър я беше изхвърлил през последните четири години.

А имаше и трупове. Ричлер не обели и дума за труповете.

Отначало Тод си помисли, че това е добре. Нека да тършуват малко по-дълго, докато му се избистри главата, без да споменават тази работа. Не се боеше от пръстта, останала по дрехите му, когато погребва убития; те бяха изпрани същата нощ. Той сам ги пусна на пране и сушене с пълното съзнание, че Дюсандър може да умре и всичко да излезе наяве. Не можеш да бъдеш много предпазлив, момче, както щеше да каже самият Дюсандър.

Сетне, лека-полека, той разбра, че това не е на хубаво. Времето беше топло, а в топло време от мазето се носеше гадна миризма; при последното му посещение вонята беше непоносима. Това трябва да е привлякло вниманието на полицията и да я е довело до нейния източник. Защо тогава Ричлер скри тази информация? Пазеше ли я за по-късно? Пазеше ли я за някаква мръсничка изненада? И ако Ричлер готвеше някакви мръснички изненади, това можеше да означава само едно: че го подозира.

Тод вдигна глава от изрезката и видя, че Галоша Ед стои обърнат встрани. Зяпаше към улицата, макар че там нямаше какво да се гледа.

Ричлер можеше да подозира, ала с подозрение нищо не можеше да му направи.

Освен ако имаше преки доказателства, свързващи Тод и стария човек.

Тъкмо Галоша Ед Френч можеше да даде такива доказателства.

Жалък човек с чифт жалки гуменки. Толкова жалък човек едва ли заслужаваше живота. Тод докосна цевта на пушката си.

Да, Галоша Ед беше връзката, която им липсваше. Те никога няма да докажат, че Тод е съучастник в едно от убийствата на Дюсандър. Но с клетвените показания на Галоша Ед можеха да го направят. И с това ще свършат ли? О, не. Те ще прегледат по-отблизо успеха му в гимназията и ще стигнат до убийството на скитника. Далечен прицел, но Ричлер щеше да си го позволи. Ако не можем да го пипнем за една тайфа пияници, можем да го спипаме за друга.

А по-нататък? Съд.

Баща му ще му осигури изключителен екип от адвокати, разбира се. Прекалена очевидност на обстоятелствата. Той ще направи прекрасно впечатление на съдебните заседатели. Но от този момент животът му ще бъде съсипан, както му беше казал Дюсандър. Ще го разнасят по вестниците, ще го изровят и ще го покажат на светло като полуразкапаните трупове в мазето на Дюсандър.

— Човекът на тази снимка дойде в кабинета ми, когато беше в девети клас — каза рязко Ед, обръщайки се отново към Тод. — Претендираше, че е твоят дядо. Сега се разкрива, че е опасен военен престъпник.

— Да — рече Тод. Лицето му стана неестествено бяло. Такова беше лицето на портиера в склада на отдела по образованието. Здраве, живот, жизнени сокове — всичко беше изсмукано от него. Оставаше му само безкрайна празнота.

— Как стана това? — попита Ед и може би имаше намерение въпросът му да прозвучи като гръмотевично обвинение, но то излезе от устата му жално, объркано и някак фалшиво. — Как стана това, Тод?

— О, едното влачи след себе си другото — рече Тод и взе пушката. — Всъщност така започна. Едното просто... влачи другото. — Превключи с палец предпазителя в положение за стрелба и насочи

оръжието към Галоша Ед. — Толкова глупаво, както звучи, точно така започна. Това е всичко.

— Тод — каза Ед, оцъклил очи. Той направи крачка назад. — Тод, ти няма да... моля ти се, Тод. Можем да си поговорим. Можем да обс...

— Ти и шибаният шваба можете да обсъдите това в ада — рече Тод и дръпна спусъка.

Трясъкът на изстрела заглъхна в спокойното безветрие на следобеда. Ед Френч политна назад към колата си. Ръцете му, отпуснати зад него, изтръгнаха една от чистачките. Той се взря глупаво в нея, когато кръвта се появи на синия му пуловер с бие, сетне я хвърли и погледна към Тод.

— Норма — прошепна той.

— Добре — рече Тод. — Както кажеш, шампионе. — Той стреля още веднъж в Галоша Ед и половината му глава потъна в пръски от кръв и кости.

Ед се завъртя пиянски и започна да пада към вратата от страната на шофьора, като повтаряше името на дъщеря си отново и отново със задавен и отслабващ глас. Тод стреля още веднъж, като се целеше в гръбнака му, и Ед се строполи. Краката му потрепераха върху чакъла и застинаха неподвижно.

Много трудна смърт за педагогически съветник, помисли си Тод и от гърдите му се изтръгна къс смях. В този миг взрив от болка, остра като пикел, прониза мозъка му и той затвори очи.

Когато ги отвори, се почувства по-добре, отколкото през последните месеци, а може би и през последните години. Всичко беше прекрасно. Всичко си дойде на място. Лицето му не беше вече бледо, то грееше с някаква дива красота.

Отиде в гаража и събра всички патрони, а те бяха над четиристотин. Сложи ги в старата си раница и я метна на гръб. Когато излезе на слънце, той се усмихваше възбудено, очите му играеха — така се усмихват момчетата на рождения си ден, на Коледа и на четвърти юли. Тази усмивка предвещава стремителен възход, къщи по дърветата, тайни знаци и тайни места за срещи, кълновете на триумфалната голяма игра, когато отнасят играчите от стадиона до града на раменете на ликуващите запалянковци. Възторжената усмивка

на устремените момчета, които се връщат от война с шлемове от въглищарски кофе.

— *Аз съм царят на света* — кресна той към високото синьо небе и за миг вдигна с две ръце оръжието над главата си. Сетне го стисна в дясната ръка и се запъти към онова място над магистралата, пред което земята се разстила като на длан и падналото дърво щеше да му служи за прикритие.

Минаха пет часа и вече се стъмваше, когато го смъкнаха оттам.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.